

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti

**Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları**

31 dekabr 2022-ci il

Mündəricat**Müstəqil auditorun hesabatı****Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları**

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	5

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları	7
2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri	7
3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri	31
4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi	38
5. Səqmentlər üzrə məlumatlar	42
6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	49
7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar	59
8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər	63
9. Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	63
10. Ticarət və sair debitor borcları	63
11. Mal-material ehtiyatları	64
12. Sair cari aktivlər və sair cari maliyyə aktivləri	64
13. Satış üçün saxlanılan aktivlər və satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər	65
14. Sair uzunmüddətli aktivlər	67
15. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	67
16. Əmlak, tikili və avadanlıqlar	68
17. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	70
18. Birgə müəssisələrə investisiyalar	71
19. Asılı müəssisələrə investisiyalar	75
20. Ticarət və sair kreditor borcları və müqavilə öhdəlikləri	78
21. Borc öhdəlikləri	79
22. Ödəniləcək vergilər	83
23. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	83
24. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	85
25. Təxirə salınmış gəlir	85
26. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər	86
27. Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	87
28. İcarələr	88
29. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir	90
30. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili	90
31. Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili	91
32. Sair əməliyyat gəliri	91
33. Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	91
34. Maliyyə xərcləri	92
35. Mənfəət vergisi	92
36. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri	96
37. Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər	96
38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	97
39. Müəssisələrin birləşməsi, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər	106
40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr	108
41. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	111

**Building a better
working world**

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.
Port Baku Towers Business Centre
South Tower, 9th floor,
153, Neftçilar Ave.
Baku, AZ1010, Azerbaijan
Tel: +994 (12) 490 70 20
Fax: +994 (12) 490 70 17
www.ey.com/az

Ernst & Yanq Holdingqs (SiAyEs) Bi.Vi.
Port Baku Taueris Biznes Mərkəzi
Cənub Qülləsi, 9-cu mərtəbə
Neftçilər prospekti, 153
Bakı, AZ1010, Azərbaycan
Tel: +994 (12) 490 70 20
Faks: +994 (12) 490 70 17

Hazırkı sənəd ingilis dilində olan orijinalın Azərbaycan dilinə tərcüməsidir Müstəqil auditorun hesabatı

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft
Şirkətinin Şurasına və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2022-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsi" (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) ("MBESS Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Bu məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditini kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

**Building a better
working world**

Biz hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən bu məsələlərlə bağlı da yerinə yetirmişik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələləri

Bizim auditin əsas audit məsələsini həll etməsi

Neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarının və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi

Biz bu məsələni audit zamanı ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik, çünki Qrupun neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarının və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün əhəmiyyətlidir və bu cür aktivlərin dəyərsizləşməsi dəyərsizləşmə və ya dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin mövcud olub-olmamasını müəyyən etmək üçün istifadə edilən mühakimələrin həcmində əhəmiyyətli olmasına görə obyektivdir. Göstəricilər qısamüddətli dəyişikliklərin səbəblərini deyil, aktivin uzunmüddətli dəyər yaradan potensialına təsir edən fərziyyələrdə yuxarı və ya aşağıya doğru əhəmiyyətli düzəlişləri əks etdirməlidir.

Neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarının və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi və dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin mövcud olub-olmamasının müəyyən edilməsində istifadə edilən əsas mühakimələrə xam neft, qaz və neft-kimya məhsulları qiymətlərində dəyişikliklər, emal marjası, diskont dərəcələri və neft-qaz ehtiyatları üzrə təxminlər daxildir.

Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsinə əsasən xam neft, qaz və neft-kimya məhsullarının qiymətləri və emal marjası üzrə fərziyyələr təsir edir. Həmin fərziyyələr təxmin etmək olduqca çətin, çünki onlara uzunmüddətli iqtisadi inkişaf, geosiyasət, texnoloji inkişaf, enerji keçidi, sənayeye investisiyalar və sənaye potensialı kimi müxtəlif amillər təsir göstərir. Rəhbərliyin xam neft, neft-kimya məhsullarının qiymətləri və emal marjalari ilə bağlı proqnozlarının həddən artıq nikbin və ya mühafizəkar olması riski mövcuddur. Bu, dəyərsizləşmə və dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin təhlilində, habelə dəyərsizləşmə testində bərpa edilə bilən məbləğin müəyyən edilməsində potensial əhəmiyyətli təhriflərə gətirib çıxara bilər.

Biz Qrup tərəfindən dəyərsizləşməyə və dəyərsizləşmənin qaytarılmasına təkan verən amillərin, o cümlədən proqnozlaşdırılan əmtəə qiymətləri üzrə fərziyyələrdə dəyişikliklərin, neft-qaz ehtiyatlarında hərəkətlərin, aktivlərin səmərəliliyində dəyişikliklərin, Qrupun əməliyyat planlarında dəyişikliklərin qiymətləndirməsini və bunlara dair dəyərsizləşmə və ya dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin olub-olmamasını qiymətləndirdik.

Rəhbərlikdən ayrı olaraq, əhəmiyyətli neft-qaz əmlakı və avadanlıqlar və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üçün, biz həmçinin Qrupun aktivlərinin bərpa edilə bilən məbləğində əhəmiyyətli artım və ya azalmanı göstərə bilən bütün mövcud (təsdiqləyici və ziddiyyətli) sübutları nəzərə alaraq dəyərsizləşmə və ya dəyərsizləşmənin qaytarılması göstəricilərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirdik.

Biz daxili qiymətləndirmə ekspertlərini cəlb etməklə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsində istifadə edilən xam neft, qaz və neft-kimya məhsullarının proqnozlaşdırılan qiymətlərini müstəqil bazar proqnozları ilə müqayisə etdik. Biz həmçinin Qrupun emal üzrə marjasınının qiymətləndirilməsi metodologiyası və fərziyyələrinin məntiqiliyini skeptik qiymətləndirdik.

Qrupun dəyərsizləşməyə təkan verən amillərinin təhlili və dəyərsizləşmə testlərində istifadə edilən qiymət fərziyyələrini (neft, qaz, neft-kimya məhsulları, emal üzrə marjalar), habelə Qrupun istehsal proqnozlarını 2023-cü ilin birinci rübünün faktiki nəticələri ilə müqayisə etdik.

**Building a better
working world**

Əsas audit məsələləri

Müddətlərin uzun olduğunu nəzərə alaraq, neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üçün müəyyən dəyərsizləşmə qiymətləndirmələri tətbiq edilən diskont dərəcəsinə həssasdır. Diskont dərəcələri pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə təxminləri düzəliş edilməmiş aktivlərə xas olan pulun vaxt dəyərini və risklərin bazar qiymətləndirməsini əks etdirməlidir.

Risksiz dərəcələrin və risk əlavələrinin uyğun şəkildə müəyyən edilməməsi nəticəsində diskont dərəcəsinin rəhbərlik tərəfindən uyğun şəkildə müəyyən edilməməsi riski mövcuddur, bu da əhəmiyyətli təhriflərə gətirib çıxarır.

Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar, rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən əsas fərziyyələr və dəyərsizləşmə testlərinin nəticələrinə dair məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3, 16 və 18 sayılı Qeydlərdə açıqlanır.

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi dəyərsizləşmə testinə, köhnəlmə və istismardan çıxarma ehtiyatlarına əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrup özünün neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsinə beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil ehtiyat mühəndislərini cəlb etmişdir.

Neft-qaz ehtiyatları ilə bağlı məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Türkiyədəki hiperinflasiyanın Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri

Hiperinflasiya şəraitində mühasibat uçotu auditimizdə ən çox diqqət çəkən məsələlərdən biridir, çünki Qrupun Türkiyədə fəaliyyət göstərən törəmə müəssisəsinin - SOCAR Türkiyə Enerji A.Ş. ("STEAS") funksional valyutası hiperinflasiyalı iqtisadiyyatın valyutası olan Türk lirəsidir. Həmin törəmə müəssisəyə aid olan qalıq və əməliyyatlar əhəmiyyətlidir, və müvafiq mühasibat uçotu standartının -29 sayılı "Hiperinflasiyalı İqtisadiyyatda Maliyyə Hesabatı" adlı MUBS-nin tələblərinə uyğun mürəkkəb hesablamalar və müəyyən dərəcədə subyektivlik ehtiva edir.

Bizim auditin əsas audit məsələsini həll etməsi

Biz neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyalar üzrə dəyərsizləşmə testində istifadə edilən diskont dərəcələrinin hesablanmasında Qrupun əsas giriş məlumatlarının məntiqiliyini müstəqil şəkildə qiymətləndirdik.

Biz risksiz dərəcələrin və risk əlavələrinin necə müəyyən edildiyini və rəhbərliyin istifadə etdiyi diskont dərəcələrinə necə daxil edildiyini qiymətləndirdik.

Biz diskont dərəcələrinin hesablanması üsullarını təhlil etdik.

Biz neft-qaz əmlakı və avadanlıqları və emal seqmentində birgə müəssisələrə investisiyaların açıqlamasını konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə təhlil etdik.

Ehtiyat mühəndislərinin işlətdiyi fərziyyələri Qrupun təsdiq edilmiş büdcəsi və keçmiş dövrlər üzrə məlumatları ilə müqayisə etdik. Biz əsas fərziyyələri qiymətləndirdik və ehtiyat mühəndisləri tərəfindən təqdim edilmiş ehtiyatlara dair təxminləri dəyərsizləşmə, köhnəlmə, tükənmə, amortizasiya və istismardan çıxarma ehtiyatlarının hesablanmasına daxil edilmiş məbləğlərlə müqayisə etdik.

Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə neft-qaz ehtiyatlarının açıqlanmasını təhlil etdik.

Biz Qrupun hiperinflasiyalı iqtisadiyyatda fəaliyyət göstərən törəmə müəssisələrinin müəyyən edilməsi prosesi haqqında anlayış əldə etdik və hiperinflasiya şəraitində mühasibat uçotu ilə əlaqədar Qrupun uçot siyasətini qiymətləndirdik.

Biz Türkiyə iqtisadiyyatında hiperinflasiya göstəricilərini qiymətləndirdik və mövcud makroiqtisadi və sənaye hesabatlarını araşdırdıq.

Biz Türkiyə törəmə şirkətinin hiperinflasiya düzəlişi hesablanmasını tələb edən qeyri-monetar aktiv və öhdəliklərinin siyahısını qiymətləndirdik.

Biz cari inflasiya dərəcəsi, məcmu inflasiya dərəcəsi, qeyri-monetar aktiv və öhdəliklərin yaranma tarixlərində istehlak qiymətləri indeksləri (İQİ), cari hesabat tarixi və əvvəlki ilin hesabat

**Building a better
working world**

Əsas audit məsələləri

Türkiyədəki hiperinflasiyanın Qrupa təsiri haqqında məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 2 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Bizim auditin əsas audit məsələsini həll etməsi

tarixinə İQİ kimi hiperinflasiya düzəlişinin hesablanması əsaslandırılan fərziyyələri qiymətləndirdik və onları mövcud xarici məlumatlarla müqayisə etdik.

Biz hesablamaların riyazi düzgünlüyünü yoxladıq.

Biz 29 sayılı MUBS-nin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirinin analitik yenidən hesablamasını həyata keçirdik və nəticələri Qrup tərəfindən tanınan nəticələrlə müqayisə etdik.

Biz 29 sayılı MUBS-nin tətbiqinin təsirləri ilə bağlı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı açıqlamaları qiymətləndirdik.

Qrupun 2022-ci il üzrə illik hesabatına daxil edilən digər məlumatlar

Digər məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə auditorun hesabatı istisna olmaqla, Qrupun 2022-ci il üzrə illik hesabatına daxil edilmiş məlumatlardan ibarətdir. Rəhbərlik digər məlumatlara görə məsuliyyət daşıyır. Qrupun 2022-ci il üzrə illik hesabatının hazırkı auditor hesabatının tarixindən sonra bizə təqdim edilməsi gözlənilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəyimiz digər məlumatları əhatə etmir və biz həmin məlumatlara dair hər hansı formada əminlik ifadə edən heç bir nəticə təqdim etmirik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan audit ilə əlaqədar bizim vəzifəmiz əldə edildiyi zaman yuxarıda göstərilən digər məlumatlarla tanış olmaq və digər məlumatla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və ya audit zamanı əldə etdiyimiz məlumat arasında əhəmiyyətli uyğunsuzluğun olub-olmadığını və ya digər məlumatlarda əhəmiyyətli təhrifin mövcud olub-olmadığını yoxlamaqdır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Şuranın və Audit Komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

**Building a better
working world**

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-yə uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-yə uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər;
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük;
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk;
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər;
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk;
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

**Building a better
working world**

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə müəyyən edilən hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları Audit Komitəsinin nəzərinə çatdırmalıyıq.

Bundan əlavə biz Audit Komitəsinə müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda təhdidlərin aradan qaldırılması üçün görülən tədbirlər və tətbiq edilən ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Audit Komitəsinə təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən ictimai faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Turqay Teymurovdur.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

19 iyun 2023-cü il

Bakı, Azərbaycan

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixinə***(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Aktivlər			
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	12,490	9,012
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	9	305	248
Depozitlər	8	528	614
Ticarət və sair debitor borcları	10	9,730	9,418
Mal-material ehtiyatları	11	2,504	2,839
Satış üçün saxlanılan aktivlər	13	5,527	192
Sair cari maliyyə aktivləri	12	2,245	1,558
Sair cari aktivlər	12	102	59
Cəmi cari aktivlər		33,431	23,940
Uzunmüddətli aktivlər			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	16	29,901	30,901
Qudvil	39	391	284
Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa	17	1,028	671
Birgə müəssisələrə investisiyalar	18	6,299	5,024
Asılı müəssisələrə investisiyalar	19	4,487	4,228
İstifadə hüququ olan aktivlər	28	895	807
Təxirə salınmış vergi aktivləri	35	986	936
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	15	3,011	1,975
Sair uzunmüddətli aktivlər	14	406	591
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		47,404	45,417
Cəmi aktivlər		80,835	69,357
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	29	4,760	4,748
Əlavə ödənilmiş kapital	29	5,546	5,291
Bölüşdürülməmiş mənfəət		15,086	6,353
Sair kapital ehtiyatları		(40)	(100)
Törəmə müəssisənin səhminin alışından zərər, xalis		(205)	(205)
Məcmu məzənnə fərqləri		6,998	5,798
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		32,145	21,885
Qeyri-nəzarət payları		1,190	865
Cəmi kapital		33,335	22,750

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat (davamı)

	Qeyd	31 dekabr 2022-ci il	31 dekabr 2021-ci il
Öhdəliklər			
Cari öhdəliklər			
Ticarət və sair kreditör borcları	20	11,508	11,049
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	21	7,746	5,865
Vergilər üzrə kreditör borcu	22	737	840
Müqavilə öhdəlikləri	20	1,336	657
Ödəniləcək mənfəət vergisi	22	754	518
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	27	130	202
Cari icarə öhdəlikləri	28	178	208
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	24	41	76
Satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər	13	603	83
HPBS və asılı müəssisədə payların satılması üçün alınmış avanslar	13	5,270	-
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	26	667	810
Cəmi cari öhdəliklər		28,970	20,308
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	21	11,134	15,501
HPBS və asılı müəssisədə payların satılması üçün alınmış avanslar	13	-	4,308
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	35	2,220	1,688
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər	23	1,143	2,066
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	28	874	858
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	27	456	610
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	24	15	15
Təxirə salınmış gəlir	25	70	65
Sair uzunmüddətli öhdəliklər	26	2,618	1,188
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		18,530	26,299
Cəmi öhdəliklər		47,500	46,607
Cəmi öhdəliklər və kapital		80,835	69,357

19 iyun 2023-cü il tarixində Qrupun adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Cənab Rövşən Nəcəf
Prezident

Cənab Süleyman Qasimov
İqtisadi məsələlər üzrə Vitse-prezident

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	2022	2021
Gəlirlər	30	119,228	77,531
Satışların maya dəyəri	31	(104,526)	(68,689)
Cəmi mənfəət		14,702	8,842
Paylaşdırma xərcləri	31	(3,048)	(1,708)
Ümumi və inzibati xərclər	31	(1,851)	(1,456)
Əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsindən (zərər)/gəlir		(1)	16
Sosial xərclər		(214)	(261)
Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri	31	(7)	(32)
Gözlənilən kredit zərəri (GKZ)	31	(245)	(68)
Sair əməliyyat xərcləri	31	(973)	(1,195)
Sair əməliyyat gəliri	32	999	791
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		9,362	4,929
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	33	367	226
Sair maliyyə gəlirləri		-	1
Maliyyə xərcləri	34	(1,537)	(1,247)
Məzənnə fərqi üzrə zərərlər, xalis		(498)	(771)
Xalis monetar mövqe üzrə gəlir	2	666	-
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	18	1,475	(303)
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	19	1,028	442
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət		10,863	3,277
Mənfəət vergisi xərci	35	(1,439)	(1,162)
İl üzrə mənfəət		9,424	2,115
Sair məcmu gəlir/(zərər)			
Xarici əməliyyatlar üzrə məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər		1,628	(664)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif edilməli olmayan sair məcmu (zərər) /gəlir – sair məcmu gəlirdə əks olunan ədalətli dəyərle hesablanmış investisiyalar üzrə (zərər) /gəlir (vergilər çıxılmaqla)		(6)	8
İl üzrə sair məcmu gəlir/ (zərər) (vergilər çıxılmaqla)		1,622	(656)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		11,046	1,459
Mənfəət/(zərər) aiddir:			
Grupun səhmdarlarına		9,460	1,642
Qeyri-nəzarət paylarına		(36)	473
		9,424	2,115
Cəmi məcmu gəlir/(zərər) aiddir:			
Grupun səhmdarlarına		10,720	1,522
Qeyri-nəzarət paylarına		326	(63)
		11,046	1,459

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital										
Qeyd	Nizamnamə kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Şirkətin səhmləri üzrə satış opsiyonu	Törəmə müəssisənin səhmlərinin (alışından)/ satışından gəlir / (zərər)	Sair kapital ehtiyatları	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər	Cəmi	Qeyri-nəzarət payları	Cəmi kapital
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalıq	4,696	5,302	(1,310)	1,045	(133)	5,376	5,951	20,927	996	21,923
İl üzrə mənfəət	-	-	-	-	-	1,642	-	1,642	473	2,115
Sair məcmu gəlir / (zərər)	-	-	-	-	33	-	(153)	(120)	(536)	(656)
2021-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir / (zərər)	-	-	-	-	33	1,642	(153)	1,522	(63)	1,459
Əlavə ödənilmiş kapital	29	-	41	-	-	-	-	41	-	41
Nizamnamə kapitalında artım	29	52	(52)	-	-	-	-	-	-	-
Dövlətə ayırmalar	29	-	-	-	-	(665)	-	(665)	-	(665)
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklərin uçotdan çıxarılması	-	-	1,310	(1,250)	-	-	-	60	(60)	-
Törəmə müəssisələr tərəfindən elan edilmiş dividendlər	-	-	-	-	-	-	-	-	(8)	(8)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	4,748	5,291	-	(205)	(100)	6,353	5,798	21,885	865	22,750
İl üzrə mənfəət / (zərər)	-	-	-	-	-	9,460	-	9,460	(36)	9,424
Sair məcmu gəlir	-	-	-	-	60	-	1,200	1,260	362	1,622
2022-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	-	-	60	9,460	1,200	10,720	326	11,046
Əlavə ödənilmiş kapital	29	-	267	-	-	-	-	267	-	267
Nizamnamə kapitalında artım	29	12	(12)	-	-	-	-	-	-	-
Dövlətə ayırmalar	29	-	-	-	-	(527)	-	(527)	-	(527)
Dövlət üçün bəyan edilmiş dividendlər	29	-	-	-	-	(200)	-	(200)	-	(200)
Törəmə müəssisələr tərəfindən elan edilmiş dividendlər	-	-	-	-	-	-	-	-	(1)	(1)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	4,760	5,546	-	(205)	(40)	15,086	6,998	32,145	1,190	33,335

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)*

	Qeyd	2022	2021
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		10,863	3,277
<i>Düzəlişlər:</i>			
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	31	1,847	1,935
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	28	157	142
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	17	78	70
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsi	16,31	605	798
Qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməsi	17,31	–	2
Birgə müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsi	18,31	26	30
İstifadə hüququ olan aktivlərin dəyərsizləşməsi	28	48	–
Əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərsizləşməsinin qaytarılması	16,32	(97)	(223)
GKZ	31	245	68
Əmlak, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin silinməsindən zərər/(gəlir)		1	(16)
Sair maliyyə gəliri		–	(1)
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	33	(367)	(226)
Maliyyə xərcləri	34	1,537	1,247
Xalis monetar mövqe üzrə gəlir		(666)	–
Məzənnə fərqləri		946	1,684
Asılı və birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	18,19	(2,503)	(139)
MZƏD ilə kapital alətləri üzrə ədalətli dəyər gəlirləri, xalis	32	(213)	(365)
Maliyyə alətləri üzrə ədalətli dəyər gəlirləri		(31)	–
Satış üçün saxlanılan asılı müəssisədə alınmış dividend	19,32	(247)	–
Diskont dərəcəsinə dəyişiklik	32	(196)	–
Sair nağdsız əməliyyatlar		8	58
		12,041	8,341
<i>Aktiv və öhdəliklərdə dəyişikliklər</i>			
Ticarət və sair debitor borclarında artım		(1,599)	(3,908)
Mal-material ehtiyatlarında azalma/(artım)		42	(464)
Ticarət və sair kreditör borclarında və müqavilə öhdəliklərində artım		1,506	3,026
Ehtiyatlarda dəyişiklik		(68)	(54)
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitlərində artım		(66)	(177)
Sair aktivlər və öhdəliklərdə artım/(azalma)		78	(156)
Əməliyyatlardan əldə edilmiş pul vəsaitləri		11,934	6,608
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(1,062)	(592)
Ödənilmiş faiz		(1,501)	(901)
Əməliyyat fəaliyyətindən xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		9,371	5,115

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (davamı)

	Qeyd	2022	2021
İnvestisiya fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Asılı müəssisələr və birgə müəssisələrə əlavə qoyuluş	18,19	(116)	(225)
ŞD HPBS-də 4.35% payın alınması		(870)	-
Əmlak, tikili və avadanlıqların satın alınması		(2,762)	(2,923)
Qeyri-maddi aktivlərin satın alınması		(23)	(15)
Satış üçün saxlanılan aktivlərə əlavələr		(154)	-
Depozitlərin yerləşdirilməsi		(77)	(88)
Depozitlərin çıxarılması		274	76
Alınmış faiz		220	204
Asılı müəssisələr və birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər		50	404
Satış üçün saxlanılan asılı müəssisədən alınmış dividendlər	32	247	-
Satış üçün saxlanılan aktivlərin satışından daxilolmalar		40	43
Əmlak, tikili və avadanlıqların satışından daxilolmalar		4	54
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kredit		(17)	(15)
Əlaqəli tərəflərin ödənilmiş kreditləri		11	-
Maliyyə alətlərinin satın alınması		(337)	(74)
Maliyyə alətlərinin satışından daxilolmalar		-	9
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		(3,510)	(2,550)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar		25,977	12,704
Borc öhdəliklərinin geri qaytarılması		(28,073)	(7,802)
İcarə öhdəliklərinin ödənilməsi	28	(151)	(123)
Nizamnamə kapitalında və əlavə ödənilmiş kapitalda artım	29	267	13
Dövlətə ayrımlar	29	(527)	(665)
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklərin geri ödənilməsi		-	(2,728)
Təxirə salınmış borc öhdəliyinin ödənilməsi	37	(72)	(10)
Qeyri-nəzarət payları üzrə ödənilmiş dividendlər		(1)	(33)
HPBS və asılı müəssisədə payın satışı üçün alınmış avanslar	13	962	-
Dövlətə ödənilmiş dividendlər	29	(200)	-
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş)/əldə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		(1,818)	1,356
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqi		(566)	(1,061)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə GKZ-nin bərpası/(tanınması)	8	1	(1)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		3,478	2,859
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	9,012	6,153
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	8	12,490	9,012

Əlavə olunmuş qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

1. Qrup və onun əməliyyatları

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR") 13 sentyabr 1992-ci il tarixli Prezident Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən yaradılmış və Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərir. SOCAR hasilat, nəql və emal əməliyyatları ilə məşğul olur. SOCAR-ın əsas fəaliyyəti neft, qaz və qaz kondensatlarının hasilatı, emalı və nəql edilməsi, eləcə də neftin, qazın və neft məhsullarının satışından ibarətdir. SOCAR 100 faiz Azərbaycan Respublikasına ("Dövlət") məxsusdur.

SOCAR-ın hüquqi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1029, Heydər Əliyev prospekti 121.

Tөрәмә müəssisələr haqqında məlumatlar

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakı mühüm törəmə müəssisələr daxildir:

Adı	Əsas fəaliyyəti	Təsis edildiyi ölkə	Kapitalda pay, %	
			2022-ci il	2021-ci il
SOCAR Türkiyə Enerji A.Ş.	Emal, satış və paylaşdırma	Türkiyə	100.0%	100.0%
Azərbaycan (AÇG) Ltd	Neft istehsalı	Kayman adaları	100.0%	100.0%
Azərbaycan (Şah Dəniz) Ltd	Qaz istehsalı	Kayman adaları	100.0%	100.0%
Caspian Drilling Company (CDC)	Qazma əməliyyatları	Azərbaycan	92.0%	92.0%
SOCAR Energy Georgia MMC	Satış və paylaşdırma	Gürcüstan	91.8%	91.8%
SOCAR Overseas MMC	Satış və paylaşdırma	BƏƏ	100.0%	100.0%
SOCAR Trading Holding	Satış və paylaşdırma	Malta	100.0%	100.0%
Azərbaycan (BTC) Ltd	Satış və paylaşdırma	Kayman adaları	100.0%	100.0%
Cooperative Menkent U.A.	Satış və paylaşdırma	Niderland Krallığı	100.0%	100.0%
SOCAR Energy Holdings AG	Satış və paylaşdırma	İsveçrə	100.0%	100.0%
SOCAR Energy Ukraine	Satış və paylaşdırma	Ukrayna	100.0%	100.0%
Azərbaycan (SCP) LTD	Satış və paylaşdırma	Kayman adaları	100.0%	100.0%
SOCAR Petroleum QSC	Satış və paylaşdırma	Azərbaycan	100.0%	100.0%
SOCAR Abşeron	Neft-qaz istehsalı	Kayman adaları	100.0%	100.0%
SOCAR Qarabağ	Neft-qaz istehsalı	Kayman adaları	100.0%	100.0%
Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC	Gəmiqayırma	Azərbaycan	87.0%	87.0%
SOCAR Polimer Investments MMC	Kimya məhsulları istehsalı	Azərbaycan	57.0%	57.0%
BOS Shelf MMC	Tikinti	Azərbaycan	90.0%	90.0%
GacruX Middle East Investment Holding LTD	Tikinti	BƏƏ	100.0%	100.0%

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri**2.1 Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsasları**

SOCAR-ın, onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup" adlandırılır) hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsi ("MUBSK") tərəfindən dərc edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən mühüm mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim edilir. Bu mühasibat uçotu prinsipləri təqdim edilən bütün dövrlərə ardıcıl tətbiq edilmişdir. Qrup maliyyə hesabatlarını fəaliyyətinin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən hazırlamışdır.

2.2 Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun və onun törəmə müəssisələrin 31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarından təşkil olunmuşdur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.2 Konsolidasiya üçün əsas (davamı)

Törəmə müəssisələr (xüsusi məqsədli müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı zərərə məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək iqtidarında olsun. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ Investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvermə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla bağlı zərər və ya gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun; və
- ▶ Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektini üzrə nəzarəti istifadə etmək iqtidarında olsun.

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququnun olub-olmamasını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları, nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində sair səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması (razılaşmaları);
- ▶ Sair müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səsvermə hüquqları.

Qrup investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. İl ərzində əldə edilmiş və ya silinmiş törəmə müəssisələrin aktivləri, öhdəlikləri, gəlir və xərcləri Qrupun onun üzərində nəzarəti əldə etdiyi tarixdən başlayaraq və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixə qədər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirin ("SMG") hər bir komponenti, qeyri-nəzarət iştirak paylarının defisit qalığı ilə nəticələnsə belə, Qrupun kapital sahiblərinə və qeyri-nəzarət iştirak paylarına aid edilir. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasətlərinin Qrupun uçot siyasətinə uyğun olması üçün törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Şirkət daxili əməliyyatlar, balanslar və Qrup üzvləri arasında aparılan əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında nəzərə alınmır. Həmçinin, realizasiya olunmamış zərərlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi hesab edilir.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır.

Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, əlaqəli aktivlərin (o cümlədən qudvilin), öhdəliklərin, qeyri-nəzarət iştirak payının və kapitalın digər komponentlərinin tanınmasını dayandırır; nəticədə əldə edilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Saxlanılan investisiyalar ilkin tanınmada ədalətli dəyəri ilə tanınır. Törəmə müəssisənin cəmi məcmu gəlirləri mənfəət qalığı yaratdığı halda belə qeyri-nəzarət paylarına aid edilir. Bu cür investisiyalar sonradan investisiyanın xarakterindən asılı olaraq 28 sayılı MUBS və ya 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq ölçülür.

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi alış metodu üzrə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərlə ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləği və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payları məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Hər bir müəssisə birləşməsi üçün alıcı müəssisə satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət paylarını satın alınan müəssisənin xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrup hər hansı müəssisəni satın aldığıda, o, müvafiq təsnifləşdirmə üçün və müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və alış tarixində qüvvədə olan şərtlərə əsasən təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir. Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilir və yaranan gəlir və ya zərər il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Alıcı müəssisə tərəfindən köçürülməli olan hər hansı şərti ödəniş alış tarixində ədalətli dəyərle tanınır. Kapital kimi təsnifləşdirilmiş şərti ödəniş yenidən ölçülmür və sonrakı ödəniş kapital daxilində uçota alınır. Maliyyə aləti olan və 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS ilə əhatə olunan öhdəlik kimi təsnifləşdirilmiş şərti ödəniş ədalətli dəyərində dəyişikliklər 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq mənfəət və ya zərərdə tanınmaqla ədalətli dəyərle ölçülür. 9 sayılı MHBS ilə əhatə olunmayan sair şərti ödəniş, hər hesabat tarixində ədalətli dəyərdə dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə tanınmaqla ədalətli dəyərle ölçülür.

Qeyri-nəzarət payları olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnmədiyi halda, Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yəni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və qeyri-nəzarət paylarının balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş edilməlidir.

Qeyri-nəzarət payına verilən düzəliş məbləği və ödənilən və ya qəbul edilən məbləğin ədalətli dəyəri arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir. Qrup bu cür məcmu fərqləri "Törəmə müəssisənin payının satışı/alınmasından gəlir" maddəsi üzrə kapital daxilində ayrıca ehtiyatda təqdim edir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birgə nəzarət altında olan müəssisələrin birləşdirilməsini mühasibat uçotunun alış metodu ilə əks etdirir.

Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar

Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsirinin olduğu müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Birgə müəssisə ("BM") birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə müəssisənin xalis aktivləri üzrə hüquq əldə etdikləri müqavilə razılaşmasıdır. Müqavilə ilə razılaşdırılmış birgə nəzarət yalnız müvafiq fəaliyyətlə əlaqədar qərarların qəbul edilməsi üçün birgə nəzarəti həyata keçirən tərəflərin birgə razılığı tələb edildikdə mövcud olur.

Əhəmiyyətli dərəcədə təsir və ya birgə nəzarətin olub-olmadığı müəyyən edilərkən istifadə edilən amillər törəmə müəssisələr üzrə nəzarətin müəyyən edilməsində istifadə edilən amillər ilə oxşardır.

Qrupun asılı və birgə müəssisələrə investisiyaları pay iştirakı üzrə kapital metoduna əsasən uçota alınır. Pay iştirakı üzrə kapital metoduna əsasən asılı və ya birgə müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı və ya birgə müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı və ya birgə müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərinə daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun asılı və ya birgə müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin SMG-də hər hansı dəyişiklik Qrupun sair məcmu gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Asılı və ya birgə müəssisənin kapitalında birbaşa tanınmış payın satışından hər hansı gəlir və ya zərər Qrupun asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərindəki payı daxilində gəlir və ya zərər kimi əks etdirilir. Qrup ilə asılı və ya birgə müəssisələr arasında əməliyyatlardan irəli gələn gəlirlər və zərərlər müstəqil investorların asılı və ya birgə müəssisədəki payın nisbətində tanınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Asılı və ya birgə müəssisənin mənfəət və ya zərərinə Qrupun payı konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı və ya birgə müəssisələrin vergidən sonra mənfəət və ya zərərinə və törəmə müəssisələrdə qeyri-nəzarət paylarını əks etdirir.

Asılı və ya birgə müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

Pay iştirakı üzrə kapital metodu tətbiq edildikdən sonra, Qrup asılı və ya birgə müəssisəyə investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərəri tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup asılı və ya birgə müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyərsizləşmənin məbləğini asılı və ya birgə müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda "Sair əməliyyat xərcləri"nin tərkibində tanıyır.

Asılı və ya birgə müəssisə üzrə müvafiq olaraq əhəmiyyətli dərəcədə olan təsir və birgə nəzarət itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərlə ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir və birgə nəzarət itirildikdən sonra asılı və ya birgə müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Hasilatın Pay Bölgüsü haqqında Sazişlərdə ("HPBS-lər") investisiyalar

Qrupun müəyyən kəşfiyyat və hasilat seqmenti üzrə fəaliyyət növləri HPBS-lər ilə tənzimlənir. HPBS-lərin şərtlərinə əsasən, Qrup layihədə öz payına uyğun olaraq aktivlərə sahibdir və öz payına müvafiq öhdəliklərə görə məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda, Qrup ümumi layihə üzrə çəkilmiş xərclərin və əldə edilən gəlirlərin öz hissəsini almaq hüququna malikdir. Müvafiq olaraq, Qrup HPBS-lərə qoyulan investisiyalarını müvafiq aktivlərin, öhdəliklərin, çəkilmiş xərclərin və qazanılmış gəlirin hissəsini tanımaq yolu ilə bölüşdürülməyən pay metodundan istifadə etməklə uçota alır.

HPBS, kommersiya neft və qaz şirkətinin təcrübəsindən istifadə etməklə mineral ehtiyatların hasilatı üsuludur. Yekun hasilatın miqdarından asılı olmayaraq, mineral ehtiyatlar üzrə mülkiyyət hüququ və əksər hallarda ehtiyatların hasilatı üçün yaradılmış bütün əsas vəsaitlər üzrə qanuni hüquqlar Dövlətə məxsusdur. Dövlət, məhsullardan razılaşıdırılmış qiymət düsturuna əsasən natura ilə və ya nağd pul şəklində ödənilə bilən müəyyən pay götürür. Müqavilə tərəfləri ancaq müəyyən xərcləri və razılaşıdırılmış mənfəət faizini əldə etmək hüququna malik ola bilər. Onlar həmçinin müəyyən vaxt müddətindən sonra ehtiyatları hasil etmək hüququ qazana bilər. Əməliyyat şirkəti HPBS-ni idarə etmək üçün bir və ya bir neçə podratçı tərəflərin yaratdığı hüquqi şəxsdir.

Müxtəlif HPBS-lərdə podratçı tərəf olan Qrup, HPBS-ləri müqavilənin şərtlərinə əsasən qiymətləndirir və uçota alır. Qrup HPBS-yə əsasən hasil edilmiş neftdə və qazda ancaq öz payını gəlir kimi uçota alır. Dövlətin adından hasil edilərək satılan neft və qaz üzrə yaranan gəlir və ya çəkilmiş xərclər Qrupun hesabatlarında qeydə alınmır. Qrup, Dövlətin agent kimi çıxış edərək nefti və qazı hasil edir və çatdırır, yaxud nefti və qazı sataraq gəliri Dövlətin hesabına köçürür.

38 sayılı MUBS və 16 sayılı MUBS əsasında, müvafiq olaraq, qeyri-maddi aktivlər və ya əsas vəsaitlər kimi uçota alınmalı xərclər müəssisənin bir çox iqtisadi risklərə məruz qaldığı və aktivlər üzrə ehtimal edilən gələcək iqtisadi mənfəət əldə etdiyi təqdirdə uçota alınır. Alış, işlənmə və kəşfiyyat xərcləri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən uçot qaydalarına uyğun olaraq qeydə alınır.

Köhnəlmə, tükənmə və ya amortizasiyaya məruz qalan aktivlər HPBS-nin qüvvədə olduğu dövrdə və ya müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) qüvvədə olan uçot siyasətində nəzərdə tutulan müvafiq tükənmə və ya köhnəlmə metoduna əsasən xərcə silinir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Cari/uzunmüddətli qruplar üzrə təsnifat

Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktivləri və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli qruplar üzrə təsnif edərək təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari hesab olunur:

- ▶ Fəaliyyətin adi gedişatında reallaşdırılması gözləniləndə və ya satış və ya istifadə üçün nəzərdə tutulanda;
- ▶ Əsas etibarlı ilə satış üçün saxlanılanda;
- ▶ Hesabat dövründən sonra 12 ay ərzində reallaşdırılması gözlənilən; və ya
- ▶ Hesabat dövründən sonra azı 12 ay ərzində mübadilə edilməsi və ya öhdəliyin ödənilməsi üçün istifadə edilməsi məhdudlaşdırılmadığı hallarda, pul vəsaitləri və ya pul vəsaitlərinin ekvivalenti olanda.

Bütün sair aktivlər uzunmüddətli kimi təsnif olunur.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari hesab olunur:

- ▶ Fəaliyyətin adi gedişatında ödənilməsi gözləniləndə;
- ▶ Əsas etibarlı ilə satış üçün saxlanılanda;
- ▶ Hesabat dövründən sonra 12 ay ərzində ödənilməli olanda; və ya
- ▶ Öhdəliyin ödənilməsinə hesabat dövründən sonra azı 12 ay müddətinə təxirə salmaq üçün qeyd-şərtsiz hüquq olmayanda.

Qarşı tərəfin seçiminə görə kapital alətlərinin buraxılması ilə öhdəliyin ödənilməsi ilə nəticələnə bilən öhdəliyin şərtləri onun təsnifləşdirilməsinə təsir göstərmir. Qrup sair öhdəlikləri uzunmüddətli kimi təsnifləşdirir. Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uzunmüddətli aktivlər və öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir.

Xarici valyuta çevrilmələri

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər, xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, milyon Azərbaycan manatı ilə ("AZN") ifadə edilmişdir.

Qrupun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin funksional valyutaları onların fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitlərin valyutaları hesab edilir. SOCAR və onun tabeliyində olan 24 struktur bölməsinin funksional valyutası və Qrupun hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan AZN-dir. Buna baxmayaraq, Qrupun törəmə, asılı və birgə müəssisələrində investisiyalarının böyük hissəsi üzrə debitor borcları, gəlirlər, xərclər və borc öhdəlikləri ABŞ dolları, İsveçrə frankı ("CHF"), Gürcüstan laris ("GEL"), Ukrayna qrivnası ("UAH") və Türk lirası ("TL") ilə qiymətləndirildiyinə, çəkildiyinə, ödənilməsinə və ya ölçüldüyünə görə həmin müəssisələrdə həmin valyutalar funksional valyuta hesab edilir.

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası olmayan xarici valyuta ilə ifadə edilən monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəliri və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Xarici valyuta ilə ifadə edilən və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə əsasən çevrilir. Xarici valyuta ilə ifadə edilən və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə əsasən çevrilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrup müəssisələrinin əməliyyat nəticələri və maliyyə vəziyyəti həmin müəssisələrin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutasından fərqli olduqda və Qrupun hesabat valyutası ilə ölçülmədikdə (bu müəssisələrdən heç birinin funksional valyutası hiperinflasiya iqtisadiyyatlı ölkələrin valyutası deyil) aşağıdakı şəkildə Qrupun hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) Hər bir konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) Hər bir konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) Bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent - məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq kimi əks etdirilir;
- (iv) Dividendlər elan edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir.

31 dekabrda xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri:

Valyutalar	2022	2021
1 ABŞ dolları	1.7000	1.7000
1 Avro	1.8114	1.9265
1 İsveçrə frankı	1.8412	1.8564
1 Gürcüstan laris	0.6298	0.5489
1 Ukrayna qrivnası	0.0460	0.0625
1 Türk lirəsi	0.0909	0.1329
100 Yapon yeni	1.2813	1.4774

Hiperinflasiya iqtisadiyyatlarda Maliyyə Hesabatlılığı

1 yanvar 2022-ci il tarixindən etibarən Qrupun maliyyə hesabatlarına 29 saylı MUBS "Hiperinflasiyalı İqtisadiyyatda Maliyyə Hesabatlılığı" tətbiq edilmişdir, çünki Qrupun törəmə müəssisəsi olan SOCAR Türkiyə Enerji A.Ş-nin funksional valyutası (Türk lirəsi) 29 saylı MUBS-yə uyğun olaraq hiperinflasiyalı iqtisadiyyatın valyutasıdır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Türk lirasinin ümumi alıcılıq qabiliyyətindəki dəyişiklikləri əks etdirmək üçün 29 saylı MUBS tətbiq edilmişdir. 29 saylı MUBS-nin tələblərinə görə, hiperinflasiya şəraitində olan iqtisadiyyatın valyutası ilə hazırlanmış maliyyə hesabatları balans hesabatının tarixinə olan ölçü vahidi ilə ifadə edilməlidir. 29 saylı MUBS-nin tətbiqi üçün tələblərdən biri üç illik məcmu inflyasiyanın 100 faiz-ə yaxınlaşması və ya ondan yuxarı olmasıdır.

29 saylı MUBS-nin tətbiqi konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatın mənfəət və ya zərər bölməsində tanınan Türk lirasinin alıcılıq qabiliyyətinin itirilməsinə düzəlişlə nəticələnir. İnflyasiya dövründə monetar aktivləri monetar öhdəliklərindən artıq olan müəssisə alıcılıq qabiliyyətini itirir və monetar öhdəlikləri monetar aktivlərindən artıq olan müəssisə, aktiv və öhdəliklər qiymət səviyyəsi ilə əlaqəli olmadığı dərəcədə, alıcılıq qabiliyyətini artırır. Xalis monetar mövqe üzrə bu mənfəət və ya zərər qeyri-monetar aktivlərin, xüsusi kapitalın və məcmu gəlir haqqında hesabatdakı maddələrin yenidən qiymətləndirilməsi və indekslə əlaqəli aktiv və öhdəliklərə düzəliş edilməsi nəticəsində yaranan fərqlərdən əldə edilir.

29 saylı MUBS-yə uyğun olaraq, Türkiyə iqtisadiyyatında hiperinflasiya ilk dəfə 30 iyun 2022-ci ildə müəyyən edilmiş və bu standart Qrup tərəfindən həmin tarixdən tətbiq edilmişdir. Qrup bu təcrübəni 31 dekabr 2022-ci il tarixinə davam etdirmişdir. Türkiyə Statistika Təşkilatının açıqladığı inflyasiya məlumatlarına görə, 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Türkiyə İstehlak Qiymətləri İndeksində (İQİ) üç illik məcmu artım 156 faiz təşkil etmişdir.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)****2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)**

Qrupun hesabat valyutası qeyri-hiperinflyasiya iqtisadiyyatına aid olduğundan, cari dövrdə müqayisəli rəqəmlərə inflyasiyanın təsirləri nəzərə alınmaqla düzəliş edilməmişdir.

29 sayılı MUBS-nin tətbiqi zamanı Qrup, Türkiyə Statistika Təşkilatı tərəfindən dərc edilmiş Türkiyə İQİ əsasında əldə edilən çevrilmə əmsalından istifadə etmişdir. Cari və əvvəlki illər üçün İQİ və müvafiq çevrilmə əmsalları Türkiyənin hiperinflyasiyalı hesab olunmağı dayandırıldığı vaxtdan, yəni 1 yanvar 2005-ci ildən etibarən aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Başa çatmış il	İndeks nömrələri	İndeks, %	Çevrilmə əmsalı
2004	113.86	9.35%	9.91
2005	122.65	7.72%	9.20
2006	134.49	9.65%	8.39
2007	145.77	8.39%	7.74
2008	160.44	10.06%	7.03
2009	170.91	6.53%	6.60
2010	181.85	6.40%	6.21
2011	200.85	10.45%	5.62
2012	213.23	6.16%	5.29
2013	229.01	7.40%	4.93
2014	247.72	8.17%	4.56
2015	269.54	8.81%	4.19
2016	292.54	8.53%	3.86
2017	327.41	11.92%	3.45
2018	393.88	20.30%	2.86
2019	440.50	11.84%	2.56
2020	504.81	14.60%	2.24
2021	686.95	36.08%	1.64
2022	1,128.45	64.27%	1.00

29 sayılı MUBS-yə uyğun olaraq aktiv və öhdəliklər monetar və qeyri-monetar kateqoriyalara, qeyri-monetar maddələr isə cari və ya tarixi dəyərle ölçülən maddələrə bölünmüşdür. Monetar maddələr (indekslə əlaqəli monetar maddələr istisna olmaqla) 31 dekabr 2022-ci il tarixinə ölçü vahidi ilə ifadə edildiyi üçün təsirlənmir. Qeyri-monetar maddələr (31 dekabr 2022-ci il tarixinə ölçü vahidi ilə ifadə edilməyən maddələr) müvafiq indeks tətbiq edilməklə yenidən qiymətləndirilir. Qeyri-monetar maddənin yenidən qiymətləndirilmiş məbləği, bərpa oluna bilən məbləğdən artıq olduqda, müvafiq MHBS-lərə uyğun olaraq azaldılır. Qrupun funksional valyutası Azərbaycan manatı ("AZN") olduğu üçün, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda səhmdar kapitalının komponentləri müvafiq indeks tətbiq etməklə yenidən qiymətləndirilmir.

Türkiyənin hiperinflyasiyalı hesab olunmağı dayandırdığı vaxtdan, yəni 1 yanvar 2005-ci il tarixindən əvvəl alınmış və ya qəbul edilmiş tarixi maya dəyəri ilə qiymətləndirilmiş qeyri-monetar maddələr 1 yanvar 2005-ci ildən 31 dekabr 2022-ci il tarixinədək müvafiq indeksdəki dəyişikliyə uyğun olaraq yenidən qiymətləndirilir.

Əvvəlki ilin müqayisəli məlumatları yenidən təqdim edilmir. 31 dekabr 2021-ci ilə qədər 29 sayılı MUBS-nin qeyri-monetar aktiv və öhdəliklərə təsiri məcmu məzənnə fərqi və qeyri-nəzarət payı vasitəsilə ümumi kapitalda düzəliş edilmişdir. 2022-ci il ərzində baş vermiş hiperinflyasiya effekti konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda xalis monetar mövqe üzrə mənfəət kimi əks edilmişdir.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatdakı bütün maddələr hesabat tarixinə cari ölçü vahidi ilə ifadə edilir, Türk lirəsi ilə əməliyyatlara isə orta məzənnə tətbiq edilir. Mənfəət və ya zərəre aid olan bütün məbləğlər gəlir və xərc maddələrinin yarandığı və aylıq olaraq indeksləşdirildiyi tarixlərdən ümumi qiymət indeksində dəyişikliyi tətbiq edilməklə düzəliş edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə alətləri – qiymətləndirmə bazaları

Ədalətli dəyər

Qrup törəmə alətlər kimi maliyyə alətlərini hər hesabat tarixində ədalətli dəyərle ölçür.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin ya əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaqla müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda bazar qiymətləri (təshih edilməmiş) mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərle təkrarlanan əsasda tanınan aktiv və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri

Əməliyyat xərcləri birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlı olan əlavə xərcləri əks etdirir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyini təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərli üzrə hər hansı ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maliyyə aktivini və ya öhdəliklərinin balans dəyərində daxil edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Effektiv faiz dərəcəsi ("EFD") metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir.

Üzən faiz dərəcəsi ilə maliyyə alətləri üçün faizin bazar dərəcələrində dəyişiklikləri əks etdirmək üçün pul vəsaitlərinin hərəkətinin dövrü olaraq yenidən qiymətləndirilməsi effektiv faiz dərəcəsinə dəyişir, lakin alətlər ilkin olaraq əsas məbləğə bərabər məbləğlə uçota alınarsa, gələcək faiz ödənişlərinin yenidən qiymətləndirilməsi aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində əhəmiyyətli təsir göstərmir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada, sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərlə, sair məcmu gəlir (SMG) vasitəsilə ədalətli dəyərlə tanınan aktivlər və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır.

Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla, Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərlə ölçür və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməyən maliyyə aktivləri üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə və ya SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsinə (YƏMFÖ) təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və bu, hər bir alət üzrə ayrıca aparılır. YƏMFÖ meyarına uyğun olmayan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə maliyyə aktivləri biznes modelindən asılı olmayaraq, mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyəri ilə təsnifləşdirilir və ölçülür.

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir. Amortizasiya olunmuş dəyərlə təsnifləşdirilən və ölçülən maliyyə aktivlərinin məqsədi müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması üçün maliyyə aktivlərinin saxlanması olan biznes modeli, SMGƏD ilə təsnifləşdirilən və ölçülən maliyyə aktivlərinin isə məqsədi həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması, həm də satılması olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır.

Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri dörd kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- ▶ Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən SMG ilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- ▶ Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən maliyyə aktivləri.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa ən uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini, məqsədi müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərini toplamaq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə əsas məbləğ və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin axınına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri sonradan effektiv faiz dərəcəsi ("EFD") metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlir və zərərər mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərlə ölçülən maliyyə aktivlərinə cari və depozit hesabları, həmçinin bir neçə yerli və beynəlxalq bankda məhdudiyət qoyulmuş hesablar, üçüncü tərəflərdən ticarət debitor borcları və kredit üzrə alınacaq məbləğlər, asılı müəssisələrdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər və sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilmiş uzunmüddətli depozit hesabları daxildir.

SMG ilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup borc alətlərini SMG ilə ədalətli dəyərlə ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini, məqsədi həm müqavilə üzrə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərini toplamaq, həm də satış olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə əsas məbləğ və faizdən ibarət olan pul vəsaitlərinin axınına səbəb olur.

SMG ilə ədalətli dəyərlə borc alətləri üçün faiz gəliri, xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi və dəyərsizləşmə zərərəri və ya qaytarmalar mənfəət və ya zərərdə tanınır və amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada hesablanır. Ədalətli dəyərdə qalan dəyişikliklər SMG-də tanınır.

Uçotdan çıxarılanda SMG-də tanınmış məcmu ədalətli dəyərdə dəyişiklik mənfəət və ya zərəre yenidən bölüşdürülür.

Qrupun SMG ilə ədalətli dəyərlə borc alətlərinə həm müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərini toplamaq, həm də qısamüddətli likvidlik ehtiyaclarını idarə etmək üçün satış aparmaq məqsədilə saxlanılan ticarət və sair debitor borcları daxildir.

SMG ilə ədalətli dəyərlə maliyyə aktivləri (kapital alətləri)

İlkin tanınmada Qrup 32 sayılı "Maliyyə alətləri: təqdimatı" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını hansılar ki, ticarət üçün saxlanılmır, kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edə bilər. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Bu kapital alətləri üzrə gəlir və zərərər heç zaman mənfəət və ya zərəre aid edilmir. Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə sair gəlir kimi tanınır. Lakin Qrup alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması olan belə daxilolmalardan faydalanırsa, belə gəlirlər SMG-də tanınır. SMG vasitəsilə ədalətli dəyərdə tanınan kapital alətləri üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılmır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərinə ticarət üçün saxlanılan maliyyə aktivləri, ilkin tanınmada ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri və ya ədalətli dəyərlə ölçülməsi mütləq olan aktivlər daxildir. Yaxın zamanda satış və ya yenidən alış məqsədi ilə əldə olunarsa, maliyyə aktivləri ticarət üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Effektiv hedcinq alətləri kimi təyin olunmayan törəmə alətlər, o cümlədən ayrılmış əlaqədar törəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Yalnız əsas məbləğ və faizlərin ödənilməsini təşkil etməyən pul vəsaitlərinin hərəkətini yaradan maliyyə aktivləri, biznes modeldən asılı olmayaraq, mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilir və ölçülür. Borc alətlərinin amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə və ya SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi üçün yuxarıda təsvir edilən meyarlara baxmayaraq borc alətləri, bununla uçot uyğunsuzluğu aradan qaldırılır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldılarsa, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri kimi təyin edilə bilər.

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə tanınır, ədalətli dəyərdə xalis dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Bu kateqoriyaya törəmə alətlər və Qrupun SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirməyi yekun olaraq seçmədiyi birjada satılan kapital alətləri daxildir. Birjada satılan kapital alətləri üzrə dividendlər də ödəniş hüququ müəyyən edildikdə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda sair gəlir kimi tanınır.

Uçotdan çıxarma

Maliyyə aktivi (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yəni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının müddəti başa çatmışdır; və ya
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Qrup aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu köçürdükdə və ya "tranzit" razılaşmasına qoşulduqda, mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaları saxlayıb-saxlamadığını və nə dərəcədə saxladığını qiymətləndirir. Qrup nə aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş, nə də özündə saxlamışdırsa, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdürsə, aktiv Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı həddində əks etdirilir.

Bu halda Qrup əlaqəli öhdəliyi də tanıyır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Qrupun saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

Aktivdə iştirakın köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri və Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən daha az olanı ilə ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsinə aid olan əlavə məlumatlar aşağıdakı qeydlərdə təqdim edilir:

- ▶ Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (Qeyd 3);
- ▶ SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətləri və ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10).

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrup mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə əks olunmayan bütün borc alətləri üzrə GKZ-lər üçün ehtiyat tanıyır. GKZ-lər müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək müqavilədə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun alınmasını gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasındakı fərqi ilkin effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir. Gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə saxlanılan girovun və ya müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq kreditin keyfiyyətini artıran sair vasitələrin satışından əldə edilən pul vəsaitləri daxil edilir.

GKZ-lər iki mərhələdə tanınır. İlk tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ-lər növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün tanınır (12 aylıq GKZ). İlk tanınmadan sonra, defolt hadisəsinin zamanından asılı olmayaraq, kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır.

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri olmayan maliyyə aktivləri üçün Qrup GKZ-nin hesablanmasına ümumi yanaşmanı tətbiq edir.

Ticarət və sair debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün Qrup GKZ-lərin hesablanmasında sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir. Beləliklə, Qrup kredit riskində dəyişiklikləri izləmir, əvəzinə hər hesabat tarixində AMəGKZ əsasında kredit zərərinə tanıyır. Qrup debitorlara və iqtisadi mühitə xas olan perspektiv amilləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri əsasında ehtiyat matrisasını yaratmışdır.

Qrupun SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətləri yalnız gündəlik likvidlik tələblərini idarə etmək üçün müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması və satılması üçün saxlanılan ticarət və sair debitor borclarından ibarətdir. SMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə borc alətləri üçün, Qrup amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə ölçülən maliyyə alətlərinə tətbiq edilən metodologiyanı tətbiq edir.

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçmə

Maliyyə öhdəlikləri ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kreditlər və borc öhdəlikləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti kimi təyin olunmuş törəmə alətləri kimi təsnif edilir.

Maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır və kreditlər, borclar və kreditor borcları halında birbaşa aid edilən əməliyyat xərcləri çıxılır.

Qrupun maliyyə öhdəliklərinə ticarət və sair kreditor borcları, kreditlər və borc öhdəlikləri, o cümlədən bank overdraftları və törəmə maliyyə alətləri daxildir.

Sonrakı ölçmə

Maliyyə öhdəliklərinin ölçülməsi onların aşağıda göstərilən təsnifatından asılıdır:

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri

Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəliklərinə və ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri və ilkin tanınmada Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təyin edilmiş maliyyə öhdəlikləri daxildir.

Maliyyə öhdəlikləri yaxın zamanda geri alınmaq məqsədilə qəbul edilirsə, ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər kimi təsnifləşdirilir. Bu kateqoriyaya eyni zamanda 9 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi qaydada hedcinq münasibətlərində hedcinq aləti kimi təyin olunmayan törəmə maliyyə alətləri daxildir. Ayrılmış əlaqəli törəmə alətlər də effektiv hedcinq aləti kimi təyin edilmədiyi hallarda ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi təsnifləşdirilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Ticarət üçün saxlanılan öhdəliklər üzrə gəlir və ya zərərlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır.

İlkin tanınma tarixində ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri kimi tanınmış öhdəliklər ilkin tanınma tarixində və yalnız 9 sayılı MHBS-də nəzərdə tutulan meyar qarşılananda təyin olunur. Qrupun ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan hər hansı maliyyə öhdəliyi yoxdur.

Kreditlər, borc öhdəlikləri və kreditor borcları

Bu kateqoriya Qrup üçün ən uyğundur. İlkin tanınmadan sonra faiz hesablanan kreditlər, borc öhdəlikləri və kreditor borcları daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə, satınalma üzrə hər hansı diskont və ya əlavəni və effektiv faiz dərəcəsinin ("EFD") tərkib hissəsi olan haqq və ya xərcləri nəzərə almaqla, amortizasiya hesablanmış dəyərlə qiymətləndirilir. Gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərərdə öhdəliklərin tanınması dayandırıldıqda, eləcə də EFD-nin amortizasiyası prosesi vasitəsilə əks etdirilir. EFD-nin amortizasiyası konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Uçotdan silinmə

Qrup maliyyə öhdəliyini bu öhdəlik üzrə məsuliyyətdən azad olduqda, həmin öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda uçotdan silir. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borcverən tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə başqa bir öhdəlik ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, bu cür mübadilə və ya dəyişiklik ilkin öhdəliyin uçotdan silinməsi və yeni öhdəliyin uçota alınması kimi nəzərə alınır. Müvafiq balans məbləğindəki fərq mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda uçota alınır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Qrup maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və hesablaşmanı netto əsasda həyata keçirmək, eyni vaxtda aktivi reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir.

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları

Maliyyə zəmanəti razılaşmaları maliyyə aləti üzrə şərtlərə əsasən ödənilməli olan vaxtda borclu tərəfin ödəməni yerinə yetirə bilmədiyi zaman yaranan zərərin əvəzinin Qrup tərəfindən ödənilməsinə tələb edən razılaşmalardır. Maliyyə zəmanəti razılaşmaları ilkin olaraq birbaşa zəmanətin emissiyası ilə bağlı olan sövdələşmə xərcləri nəzərə alınmaqla, ədalətli dəyər əsasında öhdəlik kimi uçota alınır. Sonradan, öhdəlik GKZ ehtiyatının məbləği və ilkin olaraq tanınmış məbləğin daha yüksək olan dəyəri ilə, müvafiq hallarda 15 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq tanınmış gəlir məbləğini çıxmaqla, ölçülür.

Törəmə maliyyə alətləri

Neft-qaz törəmə maliyyə alətləri, o cümlədən dövriyyə sənədi və fiziki müqavilə ilə razılaşmalar, ilkin olaraq törəmə müqavilənin imzalandığı tarixdə ədalətli dəyərlə ölçülür və sonradan mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə uçota alınır. Ədalətli dəyər müsbət olduqda törəmə alətlər maliyyə aktivləri kimi, mənfi olduqda isə maliyyə öhdəlikləri kimi uçota alınır. Törəmə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərərlər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda satışların maya dəyəri kimi tanınır.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan sair qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri pul və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ayrıca göstərilir. Məhdudlaşdırılmış qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir.

Ticarət kreditor borcları

Ticarət kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Ticarət kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülür.

Borc öhdəlikləri

Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Müvafiq əmlak, tikili və avadanlıqların tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktivini istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə sair xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Alınmış aktivin ilkin dəyəri onun alış dəyəri və ya tikinti xərcləri, bu aktivin istismara verilməsi ilə birbaşa bağlı olan xərclər, onun silinməsi öhdəliyi (əgər varsa) üzrə ilkin təxminlər və müvafiq aktivlər üzrə borc öhdəlikləri üzrə xərclərdən ibarətdir. Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması ilə əvəzləşdirilə bilməyən əlavə dəyər vergisi Qrup tərəfindən kapitallaşdırılır. Daha sonra, əmlak, tikili və avadanlıqlar aşağıda təsvir edildiyi kimi maya dəyəri ilə göstərilir və tələb olunanda yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə üçün ehtiyatı çıxılır.

Köhnəlmə

Neft və təbii qaz əmlakı ilə bağlı əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə köhnəlmə istehsal vahidi metodundan istifadə etməklə hesablanır.

Neft və qaz aktivləri üçün köhnəlmə, hər bir yataq üzrə təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlar əsasında hesablanır. Birgə istifadə olunan neft-qaz əmlakı və avadanlıqlarına (məsələn daxili təchizat sistemləri, emal qurğuları və s.) cəmi təsdiqlənmiş ehtiyatlar üzrə köhnəlmə hesablanır.

Torpaq üçün köhnəlmə hesablanmır. Neft-qaz əmlakı və avadanlığından başqa əmlak, tikili və avadanlıq üzrə köhnəlmə onların təxmin edilən faydalı istifadə müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən hesablanır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün köhnəlmə hesablanmır.

Kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri

Qrup kəşfiyyat və qiymətləndirmə fəaliyyəti zamanı müvafiq resursların istehsalının iqtisadi cəhətdən səmərəliliyi müəyyən edilənə qədər, kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərclərini xərclərə silməklə uçota alır.

İqtisadi cəhətdən səmərəsiz olduğu müəyyən edilmiş resurslar ilə bağlı kəşfiyyat və qiymətləndirmə xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinə əlavə edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

İşlənmə xərcləri

Platformalar, boru kəmərləri kimi infrastruktur qurğuların tikilməsi, quraşdırılması və ya tamamlanması və kommersiya cəhətdən təsdiqlənmiş quyuların qazılması üzrə xərclər onların xarakterinə uyğun olaraq maddi və qeyri-maddi aktivlər kimi kapitallaşdırılır. Konkret yataqda işlənmə tamamlandıqdan sonra o, istehsal aktivlərinə (neft və qaz əmlakına) köçürülür.

Neft və qaz hasilatı qurğuları üzrə təxmin edilən sökülme xərclərinin cari dəyəri (ləğvetmə və ərazinin bərpası xərcləri daxil olmaqla) öhdəlik yarandıqda uçota alınır və istehsalın həcmindən asılı olaraq amortizasiya metodundan istifadə etməklə balans dəyərində daxil edilir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əmlak, tikili və avadanlıqların əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər bir hesabat tarixində rəhbərlik əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri, aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidlərinin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olanıdır. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərində qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri, əgər olarsa, konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda qeydə alınır. Dəyərsizləşmə zərərinin daha mövcud olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv və ya pul vəsaitlərini yaradan vahid üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Satışından yaranan gəlir və zərər alınmış vəsaitlərin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərəre daxil edilir.

İcarələr

Grup müqavilənin bağlandığı tarixdə onun icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya tərkibində icarənin olub-olmamasını, yeni müqavilənin ödəniş qarşılığında müəyyən müddət ərzində müəyyən edilmiş aktivin istifadəsinə nəzarət etmək hüququnu verib-verməməsini qiymətləndirir.

Grup icarəçi qismində

Grup, qısamüddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə metodunu tətbiq edir. Grup icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və əsas aktivlərdən istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanıyır.

İstifadə hüququ olan aktivlər

Grup istifadə hüququ olan aktivləri icarə başladığı tarixdə (yeni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyəri aşağıdakılardan ibarətdir:

- ▶ İcarə öhdəliyinin ilkin ölçülmə məbləği;
- ▶ Alınmış icarə üzrə güzəştlər çıxılmaqla başlanma tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş icarə ödənişləri;
- ▶ İcarəçi tərəfindən çəkilmiş ilkin birbaşa xərclər; və
- ▶ Əsas aktivin demontaj edilməsi və köçürülməsi, onun yerləşdiyi ərazinin bərpası və ya əsas aktivin icarə müddəalarına və şərtlərinə əsasən tələb olunan vəziyyətə gətirilməsi, ehtiyatların istehsal edilməsi üçün çəkilən xərclər istisna olmaqla, icarəçi tərəfindən çəkiləcək qiymətləndirilmiş xərclər. İcarəçi bu xərclərə görə ya icarə müqaviləsinin başlanma tarixində ya da müəyyən bir dövr ərzində əsas aktivin istifadəsi nəticəsində öhdəlik daşıyır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

İcarəçi yuxarıda göstərilən demontaj, köçürülmə və bərpa xərclərini həmin xərclərə görə öhdəlik daşdığı anda istifadə hüququ olan aktivin dəyərinin bir hissəsi kimi tanıyır. İcarəçi müəyyən dövr ərzində ehtiyatların istehsal edilməsi üçün istifadə hüququ olan aktivin istifadəsi nəticəsində həmin dövr ərzində çəkdiyi xərclər üzrə 2 sayılı *Ehtiyatlar* adlı MUBS-ni tətbiq edir. Bu cür xərclər üzrə öhdəliklər 37 sayılı *Ehtiyatlar, Şerti öhdəliklər və Şerti aktivlər* adlı MUBS-ni tətbiq etməklə tanınır və ölçülür.

İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə zərərini çıxarmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə icarə müddəti və ya gözlənilən istifadə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) bərabər çıxılmalar metoduna əsasən köhnəlmə hesablanır. Əgər icarə müddətinin sonunda icarəyə götürülmüş aktiv üzrə mülkiyyət hüququ Qrupa ötürülərsə və ya maya dəyəri alış hüququnun istifadə ediləcəyini əks etdirərsə, köhnəlmə aktivin ehtimal edilən istifadə müddətindən istifadə etməklə hesablanır. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə 36 sayılı *Aktivlərin dəyərsizləşməsi* adlı MUBS-nin tələblərinə əsasən müəyyən edilir.

İcarə öhdəlikləri

İcarə müddətinin başlanğıc tarixində, icarə öhdəliyinin ölçülməsinə daxil edilən icarə ödənişləri, başlanma tarixində ödənilməyən icarə müddəti ərzində əsas aktivlərdən istifadə etmək hüququ üçün aşağıdakı ödənişlərdən ibarətdir:

- ▶ İcarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər);
- ▶ İlk olaraq icarə müddətinin başlanğıc tarixindəki indeks və ya dərəcələrdən istifadə etməklə ölçülən, indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri;
- ▶ Zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- ▶ İcarəçinin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət;
- ▶ İcarə müddəti ərzində icarəçi icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri. İndeks və ya dərəcədən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişə səbəb olan hadisə və ya şəraitin yarandığı dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda, Qrup icarə başladığı tarixə olan əlavə faiz dərəcəsindən istifadə edir. Başlama tarixindən sonra, faizin artmasını əks etdirmək üçün icarə öhdəliklərinin məbləği artırılır, edilmiş icarə ödənişləri üçün isə azaldılır. Bundan əlavə, icarə müddətində, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində və ya əsas aktivin alınması hüququnun qiymətləndirilməsində dəyişiklik baş verərsə, icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür. İcarə öhdəliyi yuxarıda göstəriləndiyi kimi yenidən ölçüldükdə, istifadə hüququ olan aktivin balans dəyərinə müvafiq düzəlişlər edilir və ya istifadə hüququ olan aktivin balans dəyəri sıfıra enərsə həmin düzəliş mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. İcarə müqaviləsinə icarənin həcmi azaldan dəyişiklik edilərsə, Qrup həmçinin mənfəət və ya zərərin tərkibində icarə öhdəliyinin və istifadə hüququ olan aktivin tanınması dayandırılmış hissələrinin balans dəyərləri arasındakı fərqə bərabər olan gəlir və ya zərəri tanıyır.

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi

Qrup qısamüddətli icarələr üzrə istisnani icarə müddəti başlanğıc tarixindən etibarən 12 ayadək olan və alış opsiyonunu daxil etməyən qısamüddətli icarələrə tətbiq edir. Qrup həmçinin azdəyərli aktivlərin tanınması ilə bağlı istisnani azdəyərli hesab edilən icarələrə tətbiq edir. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə xərc kimi tanınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qrup icarədar qismində

Qrupun aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan bütün risk və faydaların əksəriyyətini ötürmədiyi icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat təbiətinə görə yaranan icarə gəliri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə uçota alınır və konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda icarə gəlirlərinə daxil edilir. Əməliyyat icarəsinin razılaşdırılması və tənzimlənməsinə çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərində əlavə edilir və icarə gəlirinin tanındığı qaydada icarə müddəti ərzində uçota alınır. Dəyişkən icarə ödənişləri qazanıldığı dövrdə gəlirlər kimi tanınır.

Qudvil

Qudvil ilkin olaraq məcmu ödənişin və qeyri-nəzarət paylarının müəyyən edilə bilən xalis aktivlər və güman olunan öhdəliklərdən artıq hissədir və xərc metodu ilə tanınır. Əgər bu məbləğ əldə edilmiş törəmə müəssisənin xalis aktivlərinin ədalətli dəyərindən azdırsa, bu fərq mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. İlkin tanınmadan sonra qudvil maya dəyərindən hər hansı yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ölçülür.

Dəyərsizləşmə testi üçün müəssisələrin birləşməsindən yaranan qudvil, yaranma tarixindən başlayaraq Qrupun birləşmədən fayda götürə biləcək hər bir pul vəsaitlərini yaradan vahidlərinə alınan müəssisənin sair aktiv və ya öhdəliklər bu vahidlərə ayırmasından asılı olmayaraq paylanır. Qudvil PVYV-nin bir hissəsi olduğu və vahid nəzdində fəaliyyətin bir hissəsi ləğv olunduğu təqdirdə, həmin fəaliyyətə aid edilən qudvil onun ləğv olunmasından yaranan gəlir və ya zərərin müəyyən edilməsi üçün ləğv olunan fəaliyyətin balans dəyərində daxil olunur. Bu cür hallarda silinən qudvil ləğv olunan fəaliyyətin müvafiq dəyəri və qalan pul vəsaitlərini yaradan vahidin dəyəri əsasında ölçülür.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla, maya dəyərində qeydə alınır. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və proqram təminatı, patentlər, lisenziyalar, müştəri ilə münasibətlər, ticarət adı, sudan istifadə hüquqları və işlənmə layihələri daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti məhdud və ya qeyri-müəyyən olaraq qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər onların faydalı iqtisadi müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə amortizasiya edilir və dəyərsizləşmə bilməsinə dair əlamət mövcud olduqda, dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilir. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrü və amortizasiya metodu ən azı hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktiv üzrə daxil olacaq gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istifadə modelində baş verən dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya dövrünü və ya metodunu dəyişdirməklə uçot təxminlərində dəyişikliklər kimi qeydə alınır. Məhdud faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivlərin funksiyasına uyğun olaraq xərc kateqoriyasında tanınır.

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqla davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

İnkişaf layihələri

İnkişaf layihələri ilə bağlı çəkilmiş xərclər (yeni və ya təkmilləşdirilmiş məhsulların tərtibatı və sınaqdan keçirilməsinə aid olan) layihənin texniki-iqtisadi əsaslandırılmasını nəzərə alaraq, gerçəkləşəcəyi ehtimal edildikdə və yalnız xərclər etibarlı şəkildə qiymətləndirilə bildikdə, qeyri-maddi aktivlər kimi uçota alınır. Tədqiqat və işlənmə fəaliyyəti ilə bağlı sair xərclər yarandığı dövrdə xərc kimi uçota alınır. Qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşdikdə, onların balans dəyəri bərpa dəyərində azaldılır. İstifadəyə hazır olmayan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya olunmur, lakin hər il dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Aktivlərin qalığı dəyəri və faydalı istifadə müddətləri hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onlara düzəlişlər edilir.

Mənfəət vergisi

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır.

Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya sair dövrdə vergi təsiri sair məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktiv, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə oluna bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Müvəqqəti fərqlərin istifadə oluna biləcəyi vergi tutula bilən mənfəətin mövcud olmaması və yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqlərin bərpa olunmayacağı ehtimalının mövcud olması halları istisna olmaqla, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktiv, törəmə müəssisə, birgə və asılı müəssisələrə investisiyalar ilə əlaqədar yaranan çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təqdim edilir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə, birgə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Mənfəət və ya zərərə daxil olmayan əməliyyatlara aid təxirə salınmış vergi ya sair məcmu gəlirdə, ya da birbaşa kapitalda tanınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatın ilkin və sonradan ölçülməsindən, eləcə də əmlak, tikili və avadanlıqların üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə, həmçinin istifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri üzrə yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır.

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər

Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatlarının əsas hissəsi maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərində birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal iş həcminə əsasən) daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qiymətdə dəyişikliklər və ya broker-treyderlərin marjasından mənfəət yaradan, yaxın gələcəkdə təkrar satış məqsədilə alınmış mal-material ehtiyatlarının qalan hissəsi satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərlə uçota alınır.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınması və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyi barədə əsaslı əminlik yarandıqda, ədalətli dəyərlə uçota alınır. Əmlak, tikili və avadanlıqların alınması ilə bağlı alınmış Dövlət qrantları uzunmüddətli öhdəliklərdə təxirə salınmış gəlir kimi uçota alınır və müvafiq aktivlərin gözlənilən faydalı istifadə müddəti ərzində düz xətt üsuluna əsasən mənfəət və ya zərərdə gəlirə aid edilir.

Qrant xərci qarşıladığı təqdirdə, kompensasiyası nəzərdə tutulan aidiyyəti xərclər məsrəflərə silindiği dövrlər üzrə sisteməlik şəkildə gəlir kimi tanınır.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup qurğu və ya avadanlığın bir hissəsinin sökülməsi və ya ləğv edilməsi və onların yerləşdiyi ərazini bərpa etməsi üzrə öhdəliyə malik olduqda və həmin öhdəliklə bağlı əsaslı təxminlər irəli sürüldükdə aktivlərin silinməsi ilə bağlı xərclər üzrə öhdəliklər uçota alınır. Neft və təbii qazın hasilatı və ya nəqli üçün nəzərdə tutulan qurğular kimi yeni qurğularla bağlı öhdəliklər tikinti və ya quraşdırılma zamanı uçota alınır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlik qanunvericilikdə baş vermiş dəyişiklik ilə əlaqədar olaraq qurğunun istismar dövrü ərzində yarana bilər. Uçota alınmış məbləğ yerli şərait və tələblərə uyğun olaraq müəyyən edilmiş gözlənilən gələcək xərclərin cari dəyərini əks etdirir.

Bundan əlavə, əmlak, avadanlıqlar və qurğuların maya dəyərində aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün təxmin edilən öhdəliklərin məbləği həcmində düzəliş aparılır.

Gələcək xərclərin məbləği və müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklərə görə öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş hər hansı dəyişiklik ehtiyat və Əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə kapitallaşdırılmış müvafiq xərclərə düzəliş kimi göstərilir. Tamamilə köhnəlmiş qurğu və ya avadanlığın sökülməsi və ya ləğv edilməsi üçün gələcək xərclərin məbləği və ya müddəti ilə bağlı təxminlərdəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə uçota alınır. Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş nəticəsində öhdəliyin cari dəyərində baş vermiş dəyişikliklər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərcləri kimi göstərilir.

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan öhdəliklər daxildir. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Qrupdan iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Ehtiyatlar gələcək əməliyyat zərərləri üçün uçota alınır.

Bir sıra analogi öhdəliklər mövcud olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədilə resursların sərf olunması ehtimalı ümumilikdə bütün öhdəliklər üçün müəyyən edilir. Ehtiyat, hətta öhdəlik ilə eyni sinfə daxil olan hər-hansı bir ayrıca maddə üzrə resursların sərf olunması ehtimalı az olduqda belə qeydə alınır.

Ehtiyatlar vergidən əvvəl faiz dərəcəsindən istifadə etməklə, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərin cari dəyəri ilə qiymətləndirilir. Vergidən əvvəl faiz dərəcəsi pul vəsaitlərinin vaxt dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və öhdəliklərə xas olan riskləri əks etdirir. Vaxtın keçməsinə görə ehtiyatlardakı artım faiz xərcləri kimi uçota alınır.

Dövlətə ayırmalar

Dövlətə ayırmalar Dövlətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və Dövlətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Dövlətin ayırmaları

Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, sair dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Dövlətin sair müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi keçirilən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabatı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır.

Əlavə dəyər vergisi

Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditor borcu

ƏDV üzrə kreditor borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla satış üzrə ƏDV məbləğidir. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliklərə əsasən, 1 yanvar 2020-ci il tarixindən etibarən satışlarla bağlı ƏDV ödənişin alınmasından sonra vergi orqanlarına ödənilməlidir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə GKZ uçota alındıqda, dəyərsizləşmə zərəri uyğun olduqda, ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinənə qədər saxlanılır.

Müştərilərdən artıq toplanmış olan satışlara aid ƏDV və artıq ödənilmiş olan alışlara aid ƏDV konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis əsasla tanınır və aktiv və ya öhdəlik kimi açıqlanır. Hesabat tarixinə ödənilməmiş satışlara aid ƏDV (ƏDV-nin hesablanması) ƏDV üzrə ödəniləcək məbləğlərə daxil edilir.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixində ödənilməmiş alışlara aiddir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Şah Dəniz, Abşeron, AÇG HPBS, Qarabağ və Ümid Babək yataqlarına dair Risk Xidməti Sazişinə (RXS) əsasən mal və xidmətlər təchizatçılarınin karbohidrogen fəaliyyətləri ilə bağlı Azərbaycan (Şah Dəniz) Ltd, SOCAR Abşeron MMC, Azərbaycan AÇG Ltd, SOCAR Qarabağ MMC və "Umid, Babek Exploration and Production Company"yə ("UBEP") çatdırılan mallar və göstərilən xidmətlərə sıfır faiz ƏDV tətbiq edilməlidir, o şərtlə ki, müvafiq şirkətlər uyğun qaydada vergi orqanlarından ƏDV-nin ödənilməsindən azad edilmə haqqında şəhadətnamə alsınlar.

Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlərin uçotu

Qrupun biznesi neft və neft məhsulları, karbohidrogen məhsulları və təbii qaz həcmələrinin satışı, eləcə də əsasən tikinti xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir. Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlər mallar və ya xidmətlər üzrə nəzarət Qrupun həmin malların və ya xidmətlərin müqabilində gözlədiyi ödənişi əks etdirən məbləğdə müştəriyə köçürüləndə tanınır.

Xam neftin satışından yaranan gəlirlər adətən neftin tankərə və ya sair nəqliyyat vasitələrinə yükləndiyi zaman qeydə alınır. Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər adətən məhsulların yükləndiyi zaman qeydə alınır. Təbii qazın satışından yaranan gəlirlər qaz sayğaclarındakı göstəricilərə (hər ay nəzarət edilir) və sonuncu göstəricidən hesabat dövrünün sonuna qədər istehlakçıların proqnozlaşdırılan qaz sərfiyyatına əsasən hesablanır. Təbii qazın qiyməti və qazın son istehlakçıya nəqli tarifləri Azərbaycan Respublikasının Tarif Şurası tərəfindən müəyyən edilir. Tikinti əməliyyatlarından əldə edilən gəlirlər müştərilərlə müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq konkret vaxt və ya müddət ərzində tanınır.

Faiz gəlirləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə maliyyələşdirmə vaxtına proporsional şəkildə gəlirə daxil edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Dəyişkən ödəniş

Müqavilədə vəd edilən ödənişə dəyişkən məbləğ daxil olarsa, Qrup vəd edilmiş malların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi əvəzində ala biləcəyi vəsaitlərin məbləğini hesablamalıdır.

Qrup əldə edəcəyi dəyişkən ödəniş məbləğini onu daha yaxşı proqnozlaşdıran aşağıdakı metodlardan birini istifadə etməklə hesablamalıdır:

- ▶ Gözlənilən dəyər – gözlənilən dəyər mümkün ödəniş məbləğləri həddində ehtimal üzrə ölçülmüş məbləğlərin cəmini əks etdirir. Qrupun böyük sayda eyni tipli müqavilələri olarsa, gözlənilən dəyər dəyişkən ödənişin müvafiq təxmini ola bilər;
- ▶ Ən çox ehtimal olunan məbləğ – mümkün ödəniş həddində ən çox ehtimal olunan məbləğdir (yeni müqavilənin ən çox ehtimal olunan yeganə nəticəsi). Müqavilənin yalnız iki mümkün nəticəsi olarsa (məsələn, Qrup işin nəticələrinə görə mükafat alır və ya almır), ən çox ehtimal olunan məbləğ dəyişkən ödənişin məbləğinin müvafiq təxmini ola bilər.

Qrup ən uyğun metodu müqavilənin xüsusi faktları və şəraitləri əsasında seçir.

Qrup seçdiyi metodu müqavilənin müddəti ərzində ardıcıl olaraq dəyişkən ödənişin hər bir növünə tətbiq edir və hər bir hesabat dövrünün sonunda ehtimal edilən dəyişkən ödənişi yeniləyir. Bir müqavilə daxilində dəyişkən ödənişlərin müxtəlif növlərinin hesablanması üçün Qrup müxtəlif metodlardan (məs. Gözlənilən dəyər və ya ən çox ehtimal olunan məbləğ) istifadə edə bilər.

Mühüm maliyyələşdirmə komponenti

Bəzi əməliyyatlar üçün, ödənişin alınması məhsulların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi vaxtı ilə üst-üstə düşmür (məsələn, avans ödəniş edilir və ya ödəniş xidmətlərin göstərilməsindən sonra edilir). Müştəri dövrün sonunda ödəniş etdikdə, Qrup faktiki olaraq müştəriyə maliyyələşdirmə təqdim edir. Əksinə, müştəri avans ödəniş etdikdə, Qrup faktiki olaraq müştəridən maliyyələşdirmə alır.

15 sayılı MHBS-yə əsasən, əməliyyat qiymətini müəyyən edərkən, Qrup pulun zaman dəyərinin təsirini nəzərə alaraq vəd edilmiş ödəniş məbləğinə o halda düzəliş edir ki, müqavilə tərəflərinin razılaşdırdığı (dəqiq və ya nəzərdə tutulmuş şəkildə) ödəniş müddətləri malların və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsinin maliyyələşdirilməsi nəticəsində müştərinin və ya Qrupun mühüm fayda əldə etməsini təmin etmiş olsun. Belə hallarda, müqavilə mühüm maliyyələşdirmə komponentini ehtiva etdirir. Mühüm maliyyələşdirmə komponenti maliyyələşdirmə vədinin müqavilədə aydın şəkildə bəyan edilməsindən və ya müqavilə tərəflərinin razılaşdırdığı ödəniş şərtlərində nəzərdə tutulmasından asılı olmayaraq mövcud ola bilər.

Müqavilə qalıqları

Müqavilə aktivləri

Müqavilə aktivləri Qrupun müştəriyə ötürdüyü mal və ya xidmətlər müqabilində aldığı ödəniş məbləği üçün onun konkret müddətin bitməsindən başqa digər bir səbəbdən (məsələn, müəssisənin gələcək fəaliyyətindən) asılı olan hüququdur. Qrupun müqavilə aktivləri "Sair cari aktivlər" sətirində təqdim edilir.

Müqavilə öhdəlikləri

Müqavilə öhdəliyi müştəri tərəfindən ödənişi edilmiş (və ya ödəniş vaxtı çatmış) mal və ya xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi ilə bağlı Qrupun öhdəliyidir. Qrup müqavilə öhdəliklərini konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca sətirdə təqdim edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qaytarılma hüququndan irəli gələn aktivlər və öhdəliklər

Qaytarılma hüququ olan aktivlər

Qaytarılma hüququ olan aktiv Qrupun müştərilər tərəfindən qaytarılacağı gözlənilən malların geri qaytarılması hüququdur. Aktiv malların geri qaytarılması üzrə hər hansı gözlənilən məsrəflər, o cümlədən qaytarılan malların dəyərində potensial azalmalar çıxılmaqla mal-material ehtiyatlarının keçmiş balans dəyəri ilə ölçülür. Qrup gözlənilən qaytarılma səviyyəsində hər hansı dəyişikliklər üçün qeydə alınan aktivin, eləcə də qaytarılan malların dəyərində hər hansı əlavə azalmaların ölçülməsini yeniləyir.

Əvəzin ödənilməsi öhdəliyi

Əvəzin ödənilməsi öhdəliyi müştəridən alınmış (və ya alınacaq) bəzi və ya bütün ödənişlərin əvəzinin ödənilməsi öhdəliyidir və Qrupun müştəriyə qaytarmalı olacağı gözlənilən məbləğdə ölçülür. Qrup əvəzin ödənilməsi ehtimallarını (və əməliyyat qiymətində müvafiq dəyişikliyi) hər hesabat dövrünün sonunda yeniləyir.

Əsas tərəfin və vasitəçinin vəzifəsi

Qrupun əsas tərəf və ya vasitəçi kimi çıxış etməsinin müəyyən edilməsi Qrupun tanıdığı gəlirlərin məbləğinə təsir göstərir. Qrup vəd edilmiş mali və ya xidməti müştəriyə köçürdükdən əvvəl onlara nəzarət etdiyi halda əsas tərəfdir (və müvafiq olaraq gəlirləri ümumi əsasla qeydə alır).

Qrup mallar və xidmətlərin cəlb olunmuş digər müəssisə tərəfindən çatdırılmasını təşkil edəndə vasitəçi olur (və buna görə də gəlirləri vasitəçi xidmətləri üçün saxladığı xalis məbləğdə əks etdirir).

Overlift və anderlift mövqelərinin uçotu

Qrupun birgə əməliyyatların səhmdar kapitalında payları mövcuddur. Qeyd edilən birgə razılaşmalarda Qrup overlift və anderlift mövqelərində ola bilər. Qrup onun birgə əməliyyatda olan payına əsasən hüququ çatdığı saydan artıq məhsul götürüb müştəriyə satarsa, overlift mövqeyində olur. Qrup onun birgə əməliyyatda olan payına əsasən hüququ çatdığı saydan az məhsul götürüb müştəriyə satarsa, o, anderlift mövqeyində olur.

Qrup 15 sayılı MHBS əsasında müştərilərlə müqavilələrdən gəliri həmin dövrdə faktiki müştərilərə satışlar əsasında tanıyır. Məhsulun cari tarixədək faktiki olaraq satılan həcmi və Qrupun cari tarixədək satmaq hüququ olan məhsulun payı arasındakı qeyri-bərabərliyin uçota alınması üçün düzəliş edilməmişdir.

İstehsal xərclərinin tanındığı həcmələri satılan həcmərlə (gəlirləri 15 sayılı MHBS əsasında tanınan) uyğunlaşdırmaq üçün Qrup istehsal xərclərinə düzəlişlər edir.

Qrup fiziki hesablaşmanı tətbiq edir. Fiziki hesablaşma halında:

- ▶ Overlift öhdəliyi 37 sayılı *Ehtiyatlar, Şərti Öhdəliklər və Şərti Aktivlər* adlı MUBS-yə uyğun olaraq qeydə alınır. Overlift öhdəliyi maya dəyəri ilə uçota alınır;
- ▶ Anderlift aktivləri Qrupa digər iştirakçıdan müəyyən həcmdə məhsul almaq hüququnu verir. Bu hüquq əvvəlcədən ödənilmiş malların alınmasına dair forvard müqaviləsinə bərabərdir və ya əlavə fiziki mal-materiallar üzrə hüquq təşkil edir və beləliklə 2 sayılı *Mal-material ehtiyatları* adlı MUBS tətbiq edilir. Anderlift aktivləri daha aşağı maya dəyəri və ya xalis mümkün satış dəyəri ilə ölçülür.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, illik məzuniyyət və bülletenlər üzrə ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məsələn səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən əməliyyat məsələləri ilə bağlı Qrupun əsas qərar qəbul edən şəxsinə təqdim edildiyi formatda göstərilir. Qrup aşağıdakı kəmiyyət həddlərindən hər hansı birinə uyğun gələn əməliyyat seqmenti haqqında məlumatları ayrıca təqdim etməlidir:

- ▶ Kənar müştərilərə satışlar və seqmentlərarası satışlar və transfertlər də daxil olmaqla, bəyan edilmiş gəlirləri bütün əməliyyat seqmentlərinin daxili və xarici gəlirləri daxil olmaqla məcmu gəlirlərinin 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir;
- ▶ Hesabatda göstərilmiş mənfəət və ya zərərin mütləq məbləği, bəyan edilmiş zərəri olmayan bütün əməliyyat seqmentlərinin hesabatda təqdim edilmiş məcmu mənfəətin və bəyan edilmiş zərəri olan bütün əməliyyat seqmentlərinin hesabatda təqdim edilmiş məcmu zərərin mütləq məbləğlərindən ən yüksək olanının 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir;
- ▶ Onun aktivləri əməliyyat seqmentlərinin məcmu aktivlərinin 10 və ya daha artıq faizini təşkil edir.

Yuxarıda göstərilən əməliyyat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri cəmləşdirilməmişdir.

Əlaqəli tərəflər

Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 24 sayılı “Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar” adlı MUBS-yə uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir. Dövlət tərəfindən Qrupun üzərinə Azərbaycan Respublikasındakı müştərilərə dövlətin nəzarət etdiyi qiymətlərlə davamlı olaraq neft və qaz təchiz etmək öhdəliyi qoyulmuşdur. Dövlətlə əməliyyatlara Qeyd 22-də göstərilən vergilər daxildir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər.

Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersion cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilər.

Payların ötürülməsi haqqında müqavilələr

Qrupun maliyyələşdirilən tərəf kimi iştirak etdiyi payların ötürülməsi haqqında müqavilə maliyyələşdirən tərəfin hər iki tərəfin iştirak payı olduğu layihədə maliyyələşdirilən tərəfin hasilatdan əvvəlki xərclərinin bir hissəsini və ya hamısını ödəmək üçün razılaşdığı müqavilədir. Layihə uğursuz olduqda, maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkdiyi xərclər ona ödənilir. Layihə uğurlu olarsa, maliyyələşdirən tərəfin çəkdiyi xərclər maliyyələşdirilən tərəfə aid olan hasilatdakı pay üzrə daxilolmalardan nağd pul şəklində və ya maliyyələşdirilən xərclər tam bərpa edilənə qədər hasilatdan qeyri-proporsional yüksək pay əldə etməklə ödənilir.

Payların ötürülməsi haqqında müqavilələrin şərtlərindən asılı olaraq, Qrup həmin müqavilələri maliyyələşdirən müqaviləsi və ya alqı-satqı müqaviləsi kimi tanıyır.

Maliyyələşdirən müqavilələrində maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfi maliyyə vəsaiti ilə təmin etməsi və təmin edilmiş vəsaitlər üzrə borcverəndən faiz alması ehtimal edilir. Bu halda əlavə hasilat hüququ müqaviləni dəstəkləyən təminat kimi çıxış edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Alqı-satqı müqaviləsində maliyyələşdirilən tərəf effektiv olaraq layihədəki payını tam və ya qismən maliyyələşdirən tərəfə satır. Layihə uğurlu olduğu təqdirdə, maliyyələşdirən tərəfin daxilolmalardakı payının artması müqabilində layihəni maliyyələşdirməsi tələb olunur və maliyyələşdirilən tərəfin daxilolmalardakı payı azalır. Qrupun hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış alış/satış tipli razılaşması yoxdur.

Layihələrin kəşfiyyat mərhələsində layihələrin nəticələri və maliyyələşdirən tərəfin maliyyələşdirilən tərəfin adından çəkilmiş xərcləri qaytarması ehtimalı qeyri-müəyyən olduqda, Qrup maraqların ötürülməsi ilə bağlı əməliyyatları və qalıqları konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə almır.

Biznes olmayan müəssisənin alınması

Qrup biznes olmayan müəssisə əldə etdikdə, alış dəyərini əldə olunan müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında aşağıdakı kimi bölüşdürür:

- ▶ İlk olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğdə qiymətləndirilmiş fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklər üçün müəssisə ilkin olaraq həmin aktiv və ya öhdəliyi tətbiq olunan MHBS standartında qeyd olunan məbləğ ilə qiymətləndirir;
- ▶ Müəssisə ilkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğ ilə qiymətləndirilmiş müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə aid edilən məbləğləri əldə olunan müəssisənin əməliyyat qiymətindən çıxır və sonra qalıq əməliyyat qiymətini qalan müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə onların əldə olunma tarixinə olan müvafiq ədalətli dəyərlərinə əsaslanaraq aid edilir.

Biznes olmayan törəmə müəssisənin tədricən alınması

Əvvəllər asılı və birgə müəssisələrə ("investisiya obyektı") investisiya kimi uçota alınmış törəmə müəssisənin tədricən alınması pay iştirakı üzrə kapital metodu əsasında balans dəyəri olan məbləğlə (bu məbləğ investisiya obyektində ilkin dəyərə aiddir) tanınır və həmin məbləğə investisiya obyektı üzərində nəzarət əldə etmək üçün Qrupun əlavə investisiyalarının dəyəri ("fərz edilən" ilkin dəyər) əlavə edilir. Investisiya obyektı üzərində nəzarətin əldə olunmasından sonra, o, Qrupun törəmə müəssisəsi olur və fərz edilən ilkin dəyər biznes olmayan müəssisənin əldə olunması üçün tətbiq edilən eyni yanaşmanı istifadə etməklə törəmə müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərinə aid edilir.

Satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar

Uzunmüddətli aktivlərin və satılıq əməliyyat qruplarının balans dəyəri istifadənin davam etdirilməsi deyil satış əməliyyatı nəticəsində bərpa olunacaqsə, Şirkət onları satış və ya əsas şirkətin kapital sahiblərinə paylanması üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif edir. Satış və ya paylanma üçün saxlanılan bu cür uzunmüddətli aktivlər və satılıq əməliyyat qrupları onların balans dəyəri və ya satış xərcləri/ paylaşdırma xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərlə (hansı daha az olarsa) ölçülür.

Paylanma üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnifat meyarı yalnız paylanma ehtimalı yüksək olanda və aktiv və ya satılıq əməliyyat qrupu cari vəziyyətində dərhal paylanmaq üçün hazır olanda yerinə yetirilmiş hesab olunur. Paylanma başa çatdırmaq üçün görülmüş tədbirlər onu göstərməlidir ki, paylanmaya əhəmiyyətli dəyişikliklərin edilməsi və ya həmin paylanma haqqında qərarın ləğv edilməsi ehtimalı yoxdur. Rəhbərlik təsnifat tarixindən bir il ərzində gözlənilən paylanmanı həyata keçirmək öhdəliyini daşıyır. Oxşar mülahizələr satış üçün saxlanılan aktivlərə və ya satılıq əməliyyat qrupuna tətbiq edilir.

Satış üçün saxlanılan aktiv kimi təsnifat meyarı yalnız satış ehtimalı yüksək olanda və aktiv və ya satılıq qrup cari vəziyyətdə dərhal satış üçün mövcud olanda qarşılır. Satışın həyata keçirilməsi üçün görülən tədbirlər satışa əhəmiyyətli dəyişikliklərin edilməsi və ya satış qərarının ləğv edilməsinin ehtimal edilmədiyini göstərməlidir. Rəhbərlik aktivin satılması planına riayət etməlidir. Satışın təsnifat tarixindən sonra bir il ərzində tamamlanması gözlənilməlidir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

2.3 Mühüm uçot prinsiplərinin icmalı (davamı)

Əmlak, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər satış və ya paylanma üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif edilərsə, onlarla əlaqəli köhnəlmə və ya amortizasiya hesablanmır. Satış və ya paylanma üçün saxlanılan aktivlər və öhdəliklər kimi təsnif edilmiş maddələr konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca olaraq əks etdirilir.

Dayandırılmış əməliyyatlar davam edən əməliyyatların nəticələrindən çıxarılır və konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda dayandırılmış əməliyyatlardan vergidən sonra əldə edilmiş mənfəət və ya zərər kimi vahid məbləğ formasında təqdim edilir. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına bütün qeydlərə davam edən əməliyyatlardan məbləğlər daxildir.

2.4 Mühüm mühakimələrdə və uçot təxminlərində dəyişikliklər

31 dekabr 2022-ci il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən Qrup uçot təxminlərində aşağıdakı dəyişikliklər etmişdir:

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddəti ilə qeyri-maddi aktivlə bağlı mühüm mühakimə və uçot təxminində dəyişiklik

UBEP tərəfindən təqdim edilən lisenziya Qrupa "Ümid" yatağında təbii qaz və kondensatı hasil etmək və satmaq və "Babək" yatağını istismar etmək hüququnu verir. "Babək" yatağının müəyyən istismar müddətinin olmadığına görə rəhbərlik ilkin olaraq lisenziyanın müddətini qeyri-müəyyən kimi təyin etmişdir. 2021-ci ildə rəhbərlik şəraitlərin və hadisələrin qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddəti qiymətləndirməsini dəstəkləməyə davam edib-etməməsini yenidən qiymətləndirmiş və qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətini müəyyən faydalı istifadə müddətinə dəyişmişdir.

Qrup uçot təxminindəki dəyişikliyin təsirini 5 AZN məbləğində lisenziya ilə bağlı amortizasiya xərcinin 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan hesabat dövrü üzrə mənfəət və ya zərəre daxil edilməsi yolu ilə perspektiv şəkildə uçota almışdır.

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində, əvvəlki ildə baş vermiş hadisə ilə müqayisə edilə bilən hadisələr baş verməmişdir.

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlik tərəfindən mühakimə, qiymətləndirmə və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bu isə maliyyə hesabatlarına daxil edilən gəlirlərin, xərclərin, aktivlərin və öhdəliklərin məbləğlərinə, maliyyə hesabatlarına əlavə edilən qeydlərə və şərti öhdəliklərin açıqlamasına öz təsirini göstərir. Bu fərziyyələr və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik, əlaqəli aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində gələcək dövrlərdə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə gətirib çıxara bilər. Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərinin tətbiq edilməsi prosesində rəhbərlik, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən mühakimələr etmişdir.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan əhəmiyyətli risk yaradan, hesabat tarixində gələcəyə aid olan əsas fərziyyələr və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyinin digər əsas mənbələri ilə əlaqədar başlıca ehtimallar aşağıda müzakirə olunur. Qrup qiymətləndirmə və fərziyyələrini konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları hazırlandığı zaman mövcud olan parametrlərə əsaslandırmışdır.

Lakin mövcud olan vəziyyət və gələcək dəyişikliklərə dair fərziyyələr bazarda baş verən dəyişikliklərdən və ya Qrupun nəzarətində olmayan şəraitlərdən asılı olaraq dəyişə bilər. Həmin dəyişikliklər baş verdiyi zaman rəhbərliyin fərziyyələrində öz əksini tapır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Neft-qaz ehtiyatları Qrupun investisiya sahəsində qərar qəbul edilməsi prosesində əsas elementlərdir. Təsdiqlənmiş neft-qaz ehtiyatlarında, xüsusilə də təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlarda baş verən dəyişikliklər konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda əks olunan istehsal həcmindən asılı olan amortizasiya xərclərinə təsir göstərir.

Təsdiqlənmiş neft və qaz ehtiyatları mövcud iqtisadi və əməliyyat şəraitində (yəni qiymətləndirmə tarixinə qiymətlər və xərclər) geoloji və mühəndislik məlumatlarının gələcək illərdə məlum yataqlardan məsrəflərin ödənilməsinə kifayət qədər əminliklə göstərdiyi xam neft və təbii qazın qiymətləndirilmiş miqdarıdır. Təsdiqlənib işlənmiş ehtiyatlar dedikdə, mövcud quyularda mövcud avadanlıqlar və onların istismar üsulları vasitəsi ilə bərpa edilməsi gözlənilən ehtiyatlar başa düşülür. Neft-qaz ehtiyatlarının ilkin qiymətləndirmələri mahiyyət etibarilə qeyri-müəyyəndir və qazma və istehsal fəaliyyətləri, məhsul qiyməti, müqavilə şərtləri və inkişaf planları da daxil olmaqla iqtisadi amillərdə dəyişikliklər kimi yeni məlumatlara əsaslanaraq, mülahizələrin tətbiq edilməsini tələb edir və gələcəkdə yenidən baxılmalıdır.

Müvafiq olaraq, təsdiqlənib işlənmiş və ya təsdiqlənmiş ehtiyatlara əsaslanan maliyyə və uçot ölçüləri də (tükənmə və amortizasiya xərcləri və aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar) dəyişə bilər.

Ümumiyyətlə, işlənməmiş və ya qismən işlənmiş yataqlarla bağlı ehtiyatlar üzrə qiymətləndirmələr, işlənmiş və ya tükənən yataqlara nisbətən, gələcək istismar müddəti ərzində daha böyük qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Yataqda hasilat işləri başlandıqda, əlavə quyuların qazılmasına və ya hasilat şəraitində olan rezervuarın uzunmüddətli fəaliyyətinə dair əlavə məlumatlar əldə etdikdən sonra, təsdiqlənmiş ehtiyatların miqdarına gələcəkdə yenidən baxılmalıdır. Bu yataqlar işləndikcə, yeni məlumatlar dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər.

SOCAR-ın təsdiqlənmiş ehtiyatları 31 dekabr 2022-ci il tarixinə olan ehtiyat hesabatına əsasən hazırlanmışdır. Bu hesabat Neft Ehtiyatlarının İdarə Edilməsi Sisteminin qaydalarına uyğun olaraq müstəqil rezervuar mühəndisləri tərəfindən hazırlanmışdır.

Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrupun hüquqi və təcrübədən irəli gələn öhdəlikləri ilə əlaqədar rəhbərlik neft və qaz hasilatı obyektlərinin, saxlama obyektlərinin, kəmərlərin və köməkçi avadanlıqların istismardan çıxarılması və yerləşdikləri əraziləri bərpa etməsi və bu aktivlərin gələcək dəyəri və faydalı istifadə müddətinə dair təxminlərə əsasən ətraf mühitin bərpası məqsədilə gələcək xərclər üçün ehtiyatlar yaradır. Gələcək aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərin müəyyənləşdirilməsi mürəkkəb məsələdir və rəhbərlikdən uzaq gələcəkdə baş verəcək öhdəliklərin silinməsinə dair təxminlərin və mühakimələrin yaradılmasını tələb edir. Mövcud öhdəliklərin ölçüsündə baş verən dəyişikliklər təxmin edilmiş vaxt, gələcək xərclər və ya qiymətləndirmədə istifadə edilmiş diskont dərəcələrində baş verən dəyişikliklər nəticəsində yarana bilər. Bu xərclərin yataqların və əmlakların hesabat tarixindən sonra 6-60 il arasında olan faydalı istifadə müddəti üzrə çəkilməsi gözlənilir.

Qrup, aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklərini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Şərhi Komitəsi (BMHŞK) 1, "İstismardan Çıxarılma, Bərpa üzrə Mövcud və Oxşar Öhdəliklərdə Dəyişikliklər" haqqında qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirir. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun aktivlərin ləğv olunması üzrə əsas (yekun) öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq, belə xərclərin məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən aktivlərin ləğv olunması öhdəliklərinin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 23 sayılı Qeyddə açıqlanır.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)****Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər**

Qrup yaranmasından əvvəlki dövrlərdə göstərdiyi fəaliyyət və irsi olaraq həyata keçirdiyi əməliyyatlar (konstruktiv öhdəliklər) nəticəsində əsasən Abşeron yarımadası ərazisində ətraf mühitə dəymiş zərərin ödənilməsi üçün təxmin edilən xərclər üçün ehtiyat yaradır.

Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qədər qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, qaydalar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları ətraf mühitlə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu səbəbdən Qrupun ətraf mühitin bərpası üzrə əsas öhdəlikləri uçota alınmış məbləğlərdən fərqli ola bilər. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq, belə xərclərin yekun məbləği və yaranma müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 24 sayılı Qeyddə göstərilir.

Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər

Qrup Azərbaycanın əmək məcəlləsinə uyğun olaraq iş yerində xəsarət almış işçilərə kompensasiya ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır və uyğun olaraq özündə ehtiyat yaradır. Ehtiyat kimi uçota alınmış məbləğ mövcud öhdəliyin hesabat tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyə və qaydalara uyğun olaraq yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan məsrəflər üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir və həmçinin qanunvericilik, normativ aktlar və onlara dair müvafiq şərtlərin dəyişdirilməsi və yenidən işlənməsi ilə əlaqədar olaraq dəyişə bilər. Hökumət orqanları əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı qanunvericiliyi və onun tətbiqini davamlı olaraq nəzərdən keçirir. Bu şərtlərin subyektivliyini nəzərə alaraq, belə xərclərin həm məbləği, həm də ehtimal edilən vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur. Ehtimal edilən əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı öhdəliklərin məbləğinin ölçülməsi və həssaslığın təhlili üçün istifadə edilən əsas fərziyyələr 26 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti və qalıq dəyəri

Rəhbərlik, əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərcini artırır. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Qrupun əmlak, tikili və avadanlıqlarının (neft-qaz əmlakından başqa) və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Binalar və tikililər	5-40 il
Maşın və avadanlıqlar	3-50 il
Gəmilər	25-30 il
Qeyri-maddi aktivlər	3-50 il

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, Qrupun həmin aktivin satışından əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ, satış ilə bağlı təxmin edilən xərclər çıxılmaqla aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyirsə və ləğv etmə dəyəri əhəmiyyətli deyilsə, aktivin qalıq dəyəri sifirə bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və lazım olduqda düzəliş edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin uçotu

Təxirə salınmış xalis vergi aktivləri vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisindən ibarətdir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri realizasiya oluna biləcəyi məbləğdə uçota alınır. Gələcək vergi tutulan mənfəət və gələcəkdə istifadə edilməsi ehtimal edilən vergi faydasının məbləğini ehtimal edərkən, rəhbərlik mənfəət və mövcud şəraitdə məqbul hesab edilən gələcək gəlirlər barədə gözləntilər üzrə təxminlər edir.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Rəhbərlik qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərinin bərpa edilə bilməməsini göstərən hadisə və ya şəraitlərə əsasən, hər hesabat tarixində bu aktivlərin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını təhlil edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, əmtəə qiymətlərində rentabəlsiz fəaliyyətə səbəb olan mənfi dəyişikliklər, məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər və neft və qaz əmlakına gəldikdə isə – təxmin edilmiş təsdiqlənmiş ehtiyatların əhəmiyyətli dərəcədə azalması. Qudvil və qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və sair vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Sair qeyri-maliyyə aktivləri, balansın bərpa edilə bilməməsinə dair göstəricilər mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

Dəyərsizləşmə, aktivin balans dəyəri onun bərpa oluna bilən dəyərindən artıq olduqda yaranır. Bərpa oluna bilən dəyər satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və istifadə dəyərinin daha yüksək olanı hesab olunur. Satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər, oxşar aktivlərin satışı üzrə kommersiya şərtləri ilə həyata keçirilən məcburi bazar əməliyyatlarından əldə edilən məlumatlara və ya müşahidə olunan bazar qiymətləri və aktivləri satmaq üçün çəkiləcək marjinal xərclərə əsaslanır. İstifadə dəyəri diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti (DPVH) modeli ilə hesablanır. Pul vəsaitlərinin hərəkəti növbəti beş il üzrə büdcədən götürülür və Qrupun hələ tərəf olmadığı restrukturizasiya əməliyyatlarını və ya yoxlanılan pul vəsaitləri yaradan vahidin (PVYV) aktivlərinin nəticələrini yaxşılaşdıracaq əhəmiyyətli gələcək investisiyaları nəzərə almır. Bərpa edilən məbləğ DPVH modeli üçün istifadə edilən diskont dərəcəsi, həmçinin gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin axını və ekstrapolyasiya məqsədləri üçün istifadə edilən artım dərəcəsinə həssasdır.

2022-ci il ərzində bəzi PVYV-lər zəif nəticə göstərdiyinə görə, Qrup həmin aktivlərin bərpa oluna bilən dəyərini yoxlamış, nəticədə sair əməliyyat xərclərinin tərkibində 631 AZN (2021-ci il: 830 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə xərci tanınmışdır (Qeyd 31).

409 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərəri neft-qaz seqmentində platformalardan birinin biznes perspektivlərində və aktivin gələcək istifadəsi planlarında baş verən dəyişiklik səbəbindən bərpa oluna bilən dəyərdə silinməsindən irəli gəlir. Aktivlər əsas etibarlı ilə Azərbaycan Respublikasında yerləşən platformalardan birinin tamamlanmamış tikinti sinfinə aid olan aktivləri ilə təmsil olunur. Qrup platformadan gələcək iqtisadi faydanın əldə olunacağını gözləmir və 31 dekabr 2022-ci il tarixinə bu platformanın bərpa edilə bilən dəyəri sıfır olmuşdur.

157 AZN (2021-ci il: 143 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə zərəri, Qrupun Azərbaycan Respublikasında yerləşən, neft-qaz seqmentinə aid olan neft-qaz əmlakı və avadanlığı və tamamlanmamış tikinti sinifləri üzrə müvafiq olaraq, 114 AZN (2021-ci il: 117 AZN) və 43 AZN (2021-ci il: 26 AZN) məbləğində silinmədən ibarətdir. Dəyərsizləşmə Azərbaycan Respublikasında yerləşən mənfəət gətirməyən neft yataqlarına investisiyalarla əlaqəlidir. Qrup mənfəət gətirməyən yataqlardan gələcək iqtisadi faydaların alınmasını gözləmir və 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə bu neft yataqlarının bərpa oluna bilən dəyəri sıfır olmuşdur.

39 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərəri işgüzar fəaliyyətin həcmində və PVYV ilə bağlı pul vəsaitlərinin axınının müddətində mənfi dəyişikliklər nəticəsində digər seqmentdə müəyyən əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsindən irəli gəlir. Aktivlər əsas etibarlı ilə Türkiyədə yerləşən 34 AZN məbləğində tamamlanmamış tikinti sinfinə aid olan aktivlər ilə təmsil olunur. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 92 AZN məbləğində bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyərinə əsaslanmış və PVYV səviyyəsində müəyyən edilmişdir. PVYV üçün istifadə dəyərini müəyyən edərkən, pul vəsaitlərinin hərəkəti vergidən əvvəlki əsasla 11.4 faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmışdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

26 AZN (2021-ci il: 30 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə zərəri, razılaşmadan gözlənilən gələcək iqtisadi faydanın yaranması ehtimalının aşağı olmasına görə Qrupun birgə müəssisələrinin birinə investisiyanın bərpa edilə bilən məbləğə silinməsi ilə təmsil olunur. Birgə razılaşmanın aktivləri Azərbaycan Respublikasında yerləşir və neft-mədən xidmətləri seqmentinə aiddir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 21 AZN (2021-ci il: 71 AZN) məbləğində bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyərində əsaslanmış və PVYV səviyyəsində müəyyən edilmişdir. PVYV üçün istifadə dəyərini müəyyən edərkən, pul vəsaitlərinin hərəkəti vergidən əvvəlki əsasda 11.5 faiz (31 dekabr 2021-ci il: 11.7 faiz) dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmışdır (Qeyd 18).

Əlavə olaraq, 2021-ci ildə 488 AZN, 81 AZN və 57 AZN məbləğlərində dəyərsizləşmə zərərləri Qrupun satış və paylaşdırma, neft-mədən xidmətləri və digər seqmentlərində müəyyən əmlak, tikili və avadanlıqlarının silinməsinə əks etdirir. Aktivlər əsasən Azərbaycan Respublikasında yerləşən maşın və avadanlıqlar (410 AZN), bina və tikililər (193 AZN) və digər aktivlər sinfi (21 AZN) ilə təmsil olunmuşdur. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə sıfır, 231 AZN və 78 AZN məbləğində bərpa edilə bilən məbləğlər istifadə dəyərində əsaslanmış və hər bir PVYV səviyyəsində müəyyən edilmişdir. PVYV-lər üçün istifadə dəyərini müəyyən edilməsində pul vəsaitlərinin hərəkəti vergidən əvvəl müvafiq olaraq 9.20, 16.87 və 11.64 faiz dərəcələri ilə diskontlaşdırılmışdır.

Əlavə olaraq, 2021-ci ildə, 31 AZN məbləğində dəyərsizləşmə Qrupun emal seqmenti ilə bağlı Azərbaycan Respublikasında yerləşən zavodlardan birinin silinməsi ilə təmsil olunur. Dəyərsizləşmə ehtiyat hissələrinə aiddir və onların istifadəsindən gələcək iqtisadi faydanın yaranması ehtimalının aşağı olması nəticəsində tanınmışdır.

Qudvil istisna olmaqla aktivlər üçün əvvəllər tanınmış dəyərsizləşmə zərərlərinin artıq mövcud olmadığını və ya azaldığını göstərən göstəricilərin mövcud olub-olmadığını müəyyən etmək üçün hər bir hesabat tarixində qiymətləndirmə aparılır. Belə göstəricilər mövcud olarsa, Qrup, aktivin və ya PVYV-nin bərpa edilə bilən dəyərini hesablayır. Əvvəllər tanınmış dəyərsizləşmə zərərinin effekti yalnız sonuncu dəyərsizləşmə zərəri tanındığı vaxtdan etibarən aktivin bərpa edilə bilən dəyərini müəyyən edilməsi üçün istifadə edilmiş fərziyyələrdə hər hansı dəyişiklik olduğu halda geri qaytarılır. Zərərin effektinin geri qaytarılması aktivin balans dəyərini onun bərpa edilə bilən dəyərindən və ya əvvəlki illərdə aktiv üçün heç bir dəyərsizləşmə zərəri tanınmamış olduğu halda, amortizasiya çıxılmaqla, müəyyən ediləcək balans dəyərindən çox olmamasını təmin edəcək şəkildə məhdudlaşdırılır. Zərərin effektinin bu cür geri qaytarılması mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır, lakin aktiv yenidən qiymətləndirilmiş dəyərle uçota alındığı zaman, aktivin geri qaytarılması yenidən qiymətləndirmə artımı kimi əks etdirilir.

2022-ci ildə ümumi iqtisadi mühitin yaxşılaşması, biznesdə dəyişikliklər, neft və neft-kimya məhsullarının qiymətlərinin artması nəticəsində Qrup müəyyən PVYV-lər üzrə dəyərsizləşmə yoxlamasını aparmış və bu, 97 AZN (2021-ci il: 223 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə zərərinin qaytarılması ilə nəticələnmişdir. Qrup dəyərsizləşmənin qaytarılmasını sair əməliyyat gəliri daxilində tanımışdır (Qeyd 32).

97 AZN (2021-ci il: 50 AZN) məbləğində dəyərsizləşmə zərərinin qaytarılması əsasən neft və neft-kimya məhsullarının qiymətlərinin artması nəticəsində Qrupun emal seqmentində fəaliyyət göstərən zavodlarının aktivləri ilə bağlı olmuşdur. Aktivlər əsasən 80 AZN (2021-ci il: 41 AZN), 7 AZN (2021-ci il: 3 AZN) və 10 AZN (2021-ci il: 6 AZN) məbləğlərində Azərbaycan Respublikasında yerləşən müvafiq olaraq maşın və avadanlıqlar, bina və tikililər və digər aktiv sinifləri ilə təmsil olunur. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 604 AZN məbləğində bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyərində əsaslanmış və PVYV səviyyəsində müəyyən edilmişdir. PVYV üçün istifadə dəyərini müəyyən edərkən, pul vəsaitlərinin hərəkəti vergidən əvvəl 17.62 faiz dərəcəsi ilə diskont edilmişdir.

2021-ci ildə, 150 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərərinin qaytarılması əsas etibarə ilə Qrupun emal seqmenti daxilində Azərbaycan Respublikasındakı zavodların aktivlərinə aiddir. 23 AZN məbləğində dəyərsizləşmə zərərinin qaytarılması əsas etibarə ilə Qrupun satışlar və paylaşdırma seqmentləri daxilində Gürcüstan Respublikasındakı yanacaq doldurma məntəqələrinin aktivlərinə aid olmuşdur. Qrup dəyərsizləşmənin qaytarılmasını sair əməliyyat gəliri daxilində tanımışdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

Maliyyə aktivlərinin gözlənilən kredit zərəri üçün ehtiyat

Ticarət debitor borcları

Ticarət debitor borcları və müqavilə aktivləri üçün GKZ-ni hesablamaq məqsədilə Qrup ehtiyat matrisindən istifadə edir. Ehtiyat dərəcələri oxşar zərər sxemləri olan (məsələn, coğrafiya, məhsul növü, müştəri növü və reytingi, akkreditiv və ya sair kredit sığortası növü ilə əhatə olunma baxımından) müxtəlif müştəri seqmentlərinin qruplaşmasına görə gecikmə günlərinin sayına əsasən hesablanır.

Ehtiyat matrisi ilk öncə Qrupun keçmiş dövrlərdə müşahidə edilən defolt dərəcələrinə əsaslanır. Qrup ehtiyat matrisasını keçmiş kredit zərəri təcrübəsini gələcək yönümlü informasiyaya uyğunlaşdırmaq üçün düzəldir. Məsələn, əgər proqnozlaşdırılmış iqtisadi vəziyyətin (məsələn ümumi daxili məhsulun) növbəti illərdə pisləşəcəyi və bunun nəticəsində sektordakı defolt saylarının artacağı gözlənilirsə, keçmiş dövrlər üzrə defolt dərəcələrinə müvafiq düzəlişlər edilir. Keçmiş dövrlər ərzində müşahidə edilən defolt dərəcələrində düzəlişlər və proqnozlardakı dəyişikliklərin təhlili hər bir hesabat dövründə həyata keçirilir.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz iqtisadi vəziyyət ilə GKZ-lər arasındakı əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli təxmin hesab edilir. GKZ-lərin məbləği mövcud şərtlərin və proqnozlaşdırılmış iqtisadi vəziyyətin dəyişməsinə həssasdır. Həmçinin, Qrupun keçmiş dövrlər üzrə kredit zərəri ilə bağlı təcrübəsi və iqtisadi şəraitlərin proqnozu müştərini gələcəkdə faktiki defolta uğramasını göstərməyə bilər. Qrupun ticarət debitor borcları üzrə GKZ-lərə dair məlumatlar Qeyd 10-da açıqlanır.

Amortizasiya olunmuş dəyərle tanınmış sair maliyyə aktivləri

Qeyd 2-də açıqlandığı kimi, Qrup ticarət və sair debitor borcları olmayan və YƏMFÖ meyarına uyğun olan maliyyə aktivləri üçün GKZ-ni ümumi yanaşma əsasında qiymətləndirir. Vəziyyət və şəraitlərdə dəyişikliklərə həssas olan GKZ-nin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli ehtimal hesab olunur.

İcarələr

İcarənin uzadılması hüququ ilə müqavilələrin icarə müddətinin müəyyənləşdirilməsində əhəmiyyətli mühakimə

İcarəçi və icarədar müqavilənin icarənin başlanğıcında icarə olub-olmadığını müəyyən etməlidir. Başlanğıc tarixi icarə müqaviləsinin qüvvəyə minməsi və tərəflərin icarə predmetinin əsas şərtlərinə və hallarına dair öhdəlikləri qəbul etməsi tarixlərindən ən tez başlayan tarixdir. Əsas aktiv icarə müqaviləsinin mövzusu olan və həmin aktiv üzrə istifadə hüququ icarədar tərəfindən icarəçiyə verilən aktivdir. İcarənin başlanma tarixi icarədarın əsas aktiv icarəçinin istifadəsi üçün əlçatan etməsi tarixidir.

İcarə müddəti icarə müddətinin başlanğıc tarixində başlayır və icarədar tərəfindən icarəçiyə icarə haqqı ödəmədən verilmiş hər hansı müddəti özündə cəmləşdirir.

Qrup icarə müddətini aşağıdakı müddətlərlə birlikdə ləğv edilməyən icarə müddəti kimi müəyyən edir:

- ▶ İcarəçi icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər; və
- ▶ İcarəçi bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər.

Alış opsiyonları icarənin müddətini uzatmaq və ya ona xitam vermək opsiyonlarına oxşar şəkildə qiymətləndirilir. Əsas aktiv almaq opsiyonu iqtisadi cəhətdən əsas aktivin qalan iqtisadi istifadə müddəti üçün icarə müddətinin uzadılması opsiyonu ilə oxşardır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

İcarələr (davamı)

Qrup icarə müddətini icarəçi icarənin uzadılması hüququndan istifadə edəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin uzadılması hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər və icarəçi bu hüquqdan istifadə etməyəcəyindən əsaslı şəkildə əmin olduqda icarənin ləğv edilməsi hüququ ilə əhatə olunmuş müddətlər daxil olmaqla ləğv edilməyən müddət kimi müəyyən edir. Qrup, icarəçinin bu hüququndan istifadə etməsi və ya etməməsi üçün, icarənin başlanğıc müddətindən bu hüququn istifadə edilmə tarixinədək faktlar və şərtlərdə gözlənilən dəyişikliklər daxil olmaqla, ona iqtisadi stimül yaradacaq bütün müvafiq fakt və şərtləri nəzərə alır.

Borc üzrə artan faiz dərəcəsi (AFD)

Qrup icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsini dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçülməsi üçün artan faiz dərəcəsindən (AFD) istifadə edir. AFD Qrupun oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktivə oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, AFD Qrupun nəyi "ödəməli olduğunu" əks etdirir, bu isə heç bir müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda (məs. maliyyə əməliyyatları aparmayan törəmə müəssisələr üçün) və ya icarə şərtlərini əks etdirmək üçün düzəliş edilməli olduqda (məs. icarələr törəmə müəssisənin funksional valyutasında olmadıqda) qiymətləndirilmənin aparılmasını tələb edir.

Qrup AFD-ni mümkün olduqda müşahidə edilən giriş məlumatlarından (bazardakı faiz dərəcələri kimi) istifadə etməklə qiymətləndirir və müəssisənin xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla (məs. törəmə müəssisənin kredit reytingi) aparmalıdır.

Əks faktoring razılaşmaları

İş fəaliyyətinin adi gedişində Qrup maliyyə təşkilatları ilə əks faktoring razılaşmaları bağlayır. Həmin razılaşmalara əsasən maliyyə təşkilatı Qrupun alınmış mallara görə təchizatçılara ödəməli olduğu məbləğləri hesab-fakturada göstərilən ödəniş tarixində ödəyir. Qrup bu məbləğlərin əvəzini hesablanmış faizlə birlikdə təchizatçıların maliyyə təşkilatlarından ödəniş aldıkları tarixdən sonra maliyyə təşkilatına ödəməyə razılıq verir.

Qrup əsas etibarlı ilə əks faktoring razılaşmalarından yaranan qalıqları qısamüddətli borc öhdəlikləri kimi təqdim edir və əlaqəli pul vəsaitlərinin hərəkəti konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında aşağıdakı kimi təqdim edilir:

- ▶ Maliyyə müəssisələri təchizatçılara ödəniş etdiyi tarixdə – həm maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində maliyyə müəssisələrindən pul vəsaitlərinin mədaxili, həm də əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində təchizatçılar üzrə pul vəsaitlərinin məxarici; və
- ▶ Qrup maliyyə müəssisələrinə ödəniş etdiyi tarixdə – maliyyələşdirmə fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti bölməsində pul vəsaitləri məxarici kimi.

Rəhbərlik hesab edir ki, əks faktoring razılaşmaları ilə bağlı qalıqların və pul vəsaitlərinin hərəkətinin bu cür təqdim edilməsi belə əməliyyatların mahiyyətini və iqtisadi mümkünlüyünü əks etdirir, çünki:

- ▶ Maliyyə təşkilatlarının təchizatçıya ödənişlər etməsindən sonra Qrup qanuni şəkildə təchizatçı qarşısındakı öhdəliklərdən azad edilir;
- ▶ Razılaşmalar Qrupu uzadılmış kredit şərtləri ilə təmin edir;
- ▶ Razılaşmalara əsasən tutulan faizlər təchizatçılardan gecikdirilmiş hesab-fakturalar üzrə ödəniləcək faiz dərəcələri deyil, Qrupun maliyyə təşkilatlarından qısamüddətli kreditlər üçün ümumi borcalma dərəcələrinə uyğundur;
- ▶ Razılaşmalar Qrupun əlavə pul vəsaitlərini borclanma qabiliyyətini məhdudlaşdırır, yəni mövcud kredit xətti limitlərini azaldır;
- ▶ Razılaşmaların şərt və müddəaları maliyyə təşkilatları və Qrup (alıcı) arasında razılaşdırılır və Qrup maliyyə təşkilatı qarşısındakı öhdəliyini ödəməyi halda, həmin maliyyə təşkilatının təchizatçıdan bu ödənişi tələb etmək hüququ yoxdur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot təxminləri və mühakimələri (davamı)

Əks faktoring razılaşmaları (davamı)

Bundan əlavə, rəhbərlik bu razılaşmaların maliyyə təşkilatından birbaşa öz hesabına ödəniş aparılmasını tələb etməyə yol verdiyini və daha sonra bu vəsaitləri dərhal təchizatçıya ödəməyə icazə verir. Rəhbərlik hesab edir ki, pul vəsaitlərinin hərəkətinin təqdimatı yalnız vəsaitlər təchizatçıya köçürüldükdən əvvəl pul vəsaitlərini bank hesabına qəbul etmək hüququndan istifadə edib-etməməyə qərar verməsindən asılı olmamalıdır, çünki rəhbərlik, hansı köçürmə üsulunu seçməsindən asılı olmayaraq, iqtisadi cəhətdən vəsaitlərlə bağlı eyni hüquq və öhdəliklərə malikdir.

Rəhbərlik həmçinin hesab edir ki, aldığı vəsaitdən təchizatçıya ödənişlərin aparılmasından savayı digər məqsədlə istifadə edə bilməməsi həmin vəsaitlərin pul vəsaitləri kimi təsnif edilməsinə mane olmur. Bu, müəssisə tərəfindən yalnız müəyyən məqsəd və ya layihə üçün istifadə oluna bilən xüsusi kreditlərə tətbiq olunan yanaşmaya uyğundur.

Rəhbərlik həmçinin pul vəsaitləri hərəkətinin "xalis" şəkildə təqdim edilməsinin (yəni maliyyə təşkilatı tərəfindən təchizatçıya ödənişin qeyri-nağd əməliyyat kimi qəbul edilməsinin) əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkətində "süni" artımla nəticələnməyini və bu səbəbdən həm eyni fəaliyyətlərdə iştirak edən (əks faktoringdən istifadə etməyən) digər müəssisələr ilə müqayisəni təhrif edəcəyini, həm də pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda təqdim olunan məlumatların proqnoz dəyərini azaldacağını hesab edir.

Bundan əlavə rəhbərlik qeyd etmişdir ki, MHBS-də qarşı tərəfin adından pul vəsaitlərinin köçürülməsini nəzərdə tutan əməliyyatlarda agent-əsas tərəf münasibətlerini müəyyənləşdirmək üçün xüsusi göstəriş olmadığından, bu məsələ ümumi nəzarət anlayışı əsasında həll olunur. Beləliklə, vəsaitlər təchizatçıya köçürüldükdən əvvəl rəhbərliyin onlara nəzarət etdiyini nəzərə alaraq (bu fakt, ödənişlərin birbaşa təchizatçının cari hesabına deyil, Qrupun cari hesabına ödənilməsinə tələb etmək hüququ ilə sübuta yetirilir), Qrup bu ödənişlər üçün faktiki olaraq əsas tərəf, maliyyə təşkilatı isə onun agentı kimi çıxış edir. Bu hal, Qrupun müqavilə əsasında öz cari hesabına pul vəsaitlərini qəbul etmək hüququ olmadığı hallardan fərqlənir.

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

Qrup 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən standartlara müəyyən düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəlişi vaxtından əvvəl qəbul etməmişdir. Hər bir düzəlişin xüsusiyyəti və təsiri aşağıda təsvir olunur:

Yüklü müqavilələr – Müqavilənin yerinə yetirilməsi xərcləri – 37 sayılı MUBS-yə düzəlişlər

Yüklü müqavilə, müqavilə çərçivəsində öhdəliklərin ödənilməsi üzrə qaçılmaz xərclərin (yəni, müqavilənin mövcud olmasına görə Qrupun yayına bilmədiyi xərclərin) həmin müqavilə üzrə əldə olunması gözlənilən iqtisadi səmərədən artıq olduğu müqavilədir.

Düzəlişlərə əsasən müqavilənin yüklü və ya zərərli olduğunu qiymətləndirərkən müəssisə malların və ya xidmətlərin təmin edilməsi üçün əlavə xərclərin (məs. birbaşa əmək və materiallara çəkilən xərclərin) və birbaşa müqavilə fəaliyyətlərinə aid xərclərin (məs. müqaviləni icra etmək üçün istifadə edilən avadanlıqların köhnəlməsi, habelə müqavilənin idarə edilməsi və müvafiq nəzarət üzrə xərclərin) bölüşdürülməsi də daxil olmaqla birbaşa müqaviləyə aid xərcləri daxil etməlidir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqaviləyə aid deyil və müqavilə əsasında dəqiq şəkildə qarşı tərəfə aid edilmədiyi hallarda istisna edilir.

Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

“Konseptual əsaslara istinad” – 3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

Düzəlişlər BMUSK tərəfindən buraxılmış *“Konseptual Əsaslar”*ın tələblərini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirmədən onun əvvəlki versiyasını 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış cari versiya ilə əvəz edir.

Düzəlişlər 37 sayılı *“Yaradılmış ehtiyatlar, şərti öhdəliklər və şərti aktivlər”* adlı MUBS və ya 21 sayılı *“Tutumlar”* adlı BMHŞK-nin əhatə dairəsində olan öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün (bunlar ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilərsə) yaranan potensial ‘gün 2’ gəlir və ya zərərləri ilə bağlı problemdən qaçınmaq üçün 3 sayılı *“Müəssisələrin birləşməsi”* adlı MHBS-nin tanıma prinsipinə istisna əlavə edir. Bu istisna, müəssisələrdən alış tarixinə cari öhdəliyin mövcud olub-olmamasını müəyyən etmək üçün *Konseptual əsaslar* əvəzinə müvafiq olaraq 37 sayılı MUBS və ya 21 sayılı BMHŞK-dəki meyarları tətbiq etməyi tələb edir.

Düzəlişlər həmçinin şərti aktivlərin alış tarixində tanınma meyarlarını qarşılamadığını müəyyən etmək üçün 3 sayılı MHBS-yə yeni paraqraf əlavə edir.

Keçid müddəalara uyğun olaraq, Qrup düzəlişləri gələcək dövrlərə, yeni, düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi (ilkin tətbiq tarixi) illik hesabat dövrünün əvvəlindən sonra baş verən müəssisələrin birləşmələrinə tətbiq edir.

Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan istifadədən əvvəl daxilolmalar– 16 sayılı MUBS-yə düzəlişlər

Bu düzəlişə görə müəssisələrə, əmlak, tikili və avadanlıq obyektinin maya dəyərindən, həmin aktiv rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulmuş qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün zəruri olan yerə və vəziyyətə gətirilərkən istehsal olunan maddələrin satışından əldə olunan daxilolmaların çıxılması qadağan edilir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür maddələrin satışından daxilolmaları və bu maddələrin istehsal xərclərini mənfəət və zərərdə tanıyır.

Keçid müddəalara uyğun olaraq, Qrup düzəlişləri müəssisənin onları ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman (ilkin tətbiq tarixi) təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əmlak, tikili və avadanlıqlar üçün retrospektiv qaydada tətbiq edir.

Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməmişdir.

1 sayılı MHBS “Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının ilk dəfə tətbiqi” – Törəmə müəssisə ilk dəfə tətbiq edən şəxs qismində

Düzəlişə görə, konsolidasiya prosedurları və ana müəssisənin törəmə müəssisəni əldə etdiyi müəssisələrin birləşməsinin təsirləri üçün heç bir düzəliş edilmədikdə 1 sayılı MHBS-nin D16(a) bəndini tətbiq etməyi seçən törəmə müəssisə, məcmu məzənnə fərqlərini ana müəssisənin MHBS-yə keçdiyi tarixi nəzərə alaraq ana müəssisənin hesabat verdiyi məbləğlərdən istifadə etməklə ölçə bilər. Bu düzəliş, 1 sayılı MHBS-nin D16(a) bəndini tətbiq etməyi seçən asılı və ya birgə müəssisələrə də tətbiq olunur.

Qrup ilk dəfə tətbiq edən şəxs qismində çıxış etmədiyinə görə bu düzəliş Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

9 sayılı MHBS “Maliyyə Alətləri - Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün “10 faiz” testində haqlar

Düzəliş müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub-olmamasını qiymətləndirərkən nəzərə aldığı haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya borcverənin digər tərəflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. 39 sayılı *“Maliyyə Alətləri: Tanınma və Ölçmə”* adlı MUBS üçün oxşar düzəliş təklif olunmur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Keçid müddəalara uyğun olaraq, Qrup bu düzəlişi, onu ilk dəfə tətbiq etdiyi (ilkin tətbiq tarixi) illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya daha sonra dəyişdirilmiş və ya əvəz edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir.

Dövr ərzində Qrupun maliyyə alətlərində heç bir dəyişiklik olmadığına görə bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərhlər aşağıda təqdim olunur. Qrup bu yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhləri müvafiq olduğu hallarda, qüvvəyə mindikdən sonra qəbul etmək niyyətindədir.

17 sayılı MHBS "Sığorta müqavilələri"

2017-ci ilin may ayında MUBSK 4 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni əvəz edən və məlumatların tanınması və ölçülməsi, təqdimatı və açıqlanması məsələlərini əhatə edən sığorta müqavilələrinin uçotu üzrə yeni kompleks uçot standartı 17 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni qəbul etmişdir.

17 sayılı MHBS sığortanı verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, bütün növ sığorta müqavilələrinə (yəni, həyat sığortası, digər sığortalar, birbaşa və təkrar sığorta), eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsinə bir neçə istisna tətbiq ediləcək. 17 sayılı MHBS-nin ümumi məqsədi sığortaçılar üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələrinin uçotu modelini təqdim etməkdir. Əsas etibarlı ilə əvvəlki yerli uçot prinsiplərinə əsaslanan 4 sayılı MHBS-dən fərqli olaraq, 17 sayılı MHBS sığorta müqavilələri üçün mühasibat uçotunun bütün müvafiq tərəflərini əhatə edən kompleks uçot modelini təqdim edir. 17 sayılı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- ▶ Birbaşa iştirak xüsusiyyətləri olan müqavilələr üçün xüsusi adaptasiya (dəyişkən haqq yanaşması);
- ▶ Sadələşdirilmiş yanaşma (premium bölüşdürmə yanaşması) – əsas etibarlı ilə qısamüddətli müqavilələrə aiddir.

17 sayılı MHBS 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün müqayisəli rəqəmlər tələb olunmaqla qüvvədədir. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq edərsə, erkən tətbiqə icazə verilir. Qrupun sığorta müqavilələri olmadığından bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

1 sayılı MUBS-ye düzəlişlər "Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi"

2020-ci ilin yanvar ayında öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün MUBSK, 1 sayılı MUBS-nin 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- ▶ Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nəyi nəzərdə tutur;
- ▶ Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- ▶ Müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə etməsi ehtimalı təsnifata təsir etmir;
- ▶ Konvertasiya edilə bilən öhdəliyə daxil edilmiş törəmə alətin özü kapital alətidirsə, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərmir.

Bu düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Hal-hazırda Qrup düzəlişlərin cari təcrübəyə göstərəcəyi təsirləri və mövcud kredit müqavilələrinin yenidən razılaşdırma tələb edib-etməməsini qiymətləndirir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

“Uçot qiymətləndirmələrinin tərifi” – 8 sayılı MUBS-yə düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında MUBSK 8 sayılı MUBS-yə “uçot qiymətləndirmələrinin” yeni tərifi təqdim edən düzəlişlər dərc etmişdir. Düzelisler uçot qiymətləndirmələrindəki dəyişikliklər və mühasibat uçotu prinsiplərindəki dəyişikliklər arasındakı fərqlərə və səhvlərin aradan qaldırılmasına aydınlıq gətirir. Bundan əlavə, düzəlişlər müəssisələrin uçot qiymətləndirmələri aparması üçün ölçmə üsullarını və giriş məlumatlarından istifadə edilməsi yollarına aydınlıq gətirir.

Düzəliş 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

“Mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması” – 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2-yə düzəlişlər

2021-ci ilin fevral ayında MUBSK 1 sayılı MUBS və MHBS üzrə Praktiki tövsiyələr 2-yə “Əhəmiyyətliyə dair mühakimələrin formalaşdırılması” düzəlişini dərc edib və burada müəssisələrə mühasibat uçotu siyasətinin açıqlamalarına əhəmiyyətli mühakimələrini tətbiq etməkdə köməklik etmək üçün təlimat və nümunələr təqdim edir. Düzelislerin məqsədi aşağıdakılar vasitəsilə müəssisələrə uçot prinsiplərinə dair daha səmərəli açıqlamaların təqdim edilməsinə kömək etməkdir.

- ▶ Müəssisələr qarşısında qoyulmuş “əhəmiyyətli” mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması tələbini “mühüm” mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması üzrə tələblə əvəz edilməsi; və
- ▶ Mühasibat uçotu prinsiplərinin açıqlanması ilə bağlı qərarlar verərkən müəssisələrin əhəmiyyətli anlayışını necə tətbiq etdiklərinə dair təlimatın əlavə edilməsi.

Düzəliş 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

Vahid əməliyyatdan yaranan aktivlər və öhdəliklərlə bağlı təxirə salınmış vergi – 12 sayılı MUBS-yə düzəlişlər

2021-ci ilin may ayında MUBSK 12 sayılı MUBS-yə düzəlişlər qəbul etmişdir. Həmin düzəlişlər 12 sayılı MUBS-yə uyğun ilkin tanınma istisnasının əhatə dairəsini daraldır, belə ki, həmin istisna artıq bərabər vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə səbəb olan əməliyyatlara tətbiq edilmir.

Düzəlişlər izah edir ki, öhdəliyi icra edən ödənişlər vergi məqsədləri üçün çıxılırsa, bu cür çıxılmaların vergi məqsədləri üçün maliyyə hesabatlarında tanınan öhdəliyə (və faiz xərcinə) və ya əlaqəli aktiv komponentinə (və faiz xərcinə) aid edilib-edilməməsinə müəyyən etmək üçün mühakimə (tətbiq edilən vergi qanunvericiliyi nəzərə alaraq) edilməsi məqsədəuyğun hesab edilir. Bu mühakimə aktiv və öhdəliyin ilkin tanınması zamanı hər hansı müvəqqəti fərqlərin mövcud olub-olmamasını müəyyən etmək üçün vacibdir.

Düzəlişlərə görə, ilkin tanınma ilə bağlı istisna ilkin tanınma zamanı bərabər vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərin yaranmasına səbəb olan əməliyyatlara tətbiq edilmir. İstisna yalnız icarə aktivinin və icarə öhdəliyinin (və ya ləğvetmə öhdəliyi və ləğvetmə aktivini komponentinin) tanınması bərabər olmayan vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərin yaranmasına səbəb olduqda tətbiq edilir. Bununla belə, yaranan təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin bərabər olmaması mümkündür (məs. müəssisə vergi çıxılmalarından faydalana bilmədikdə və ya vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə fərqli vergi dərəcələri tətbiq edildikdə). Bu cür hallarda (Komite bu cür halların nadir baş verməsini gözləyir), müəssisə təxirə salınmış aktiv və öhdəlik arasında fərqi mənfəət və ya zərərdə uçota almalı olacaq.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

4. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

Buna baxmayaraq, (məsələn, müəssisə vergi çıxılmalarından faydalana bilmirsə və ya vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə fərqli vergi dərəcələri tətbiq edildirsə). Komitənin nadir hallarda baş verməsini gözlədiyi belə hallarda, müəssisə təxirə salınmış vergi aktivini ilə öhdəlik arasındakı fərqi mənfəət və ya zərərdə uçota almalıdır.

Müəssisə düzəlişləri təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində və ya ondan sonra baş verən əməliyyatlara tətbiq etməlidir. Bundan əlavə, təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində müəssisə, həmçinin, icarələr və ləğv etmə öhdəlikləri ilə bağlı bütün çıxılan və vergi tutulan müvəqqəti fərqlər üçün təxirə salınmış vergi aktivini (kifayət qədər vergi tutulan mənfəətin mövcud olması şərti) və təxirə salınmış vergi öhdəliyini tanımalıdır.

Dəyişiklik 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir, erkən tətbiqə icazə verilir. Qrup düzəlişləri 31 dekabr 2023-cü il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında təqdim edilən ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində və ya ondan sonra baş vermiş əməliyyatlara tətbiq edəcək. Qrup bu düzəlişlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək gəlir əldə edən və ya xərclər çəkən, əməliyyat nəticələri Qrupun rəhbərliyi tərəfindən müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları mövcud olan komponentlərdir.

Qrup dörd hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- ▶ Neft-qaz – neft-qaz məhsullarının hasilatını əks etdirir;
- ▶ Emal – xam neft emalı və neft-kimya məhsullarının istehsalını əks etdirir;
- ▶ Neft mədən xidmətləri – qazma, quyuların tikintisi və tamamlaması işlərini əks etdirir;
- ▶ Satış və paylaşdırma – xam neft, təbii qaz, neft məhsulları və neft-kimya məhsullarının nəqli və satışını əks etdirir.

Yuxarıda göstərilən əməliyyat hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri cəmlənməyib.

Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi üçün ayrı-ayrılıqda biznes vahidləri və törəmə müəssisələrinin əməliyyatlarının nəticələrinə nəzarət edir.

Rəhbərlik hər bir seqmentin fəaliyyətini vergidən sonrakı mənfəət göstəricisinə əsasən qiymətləndirir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat seqmentləri haqqında məlumatlar aşağıda təqdim edilir:

	Neft-qaz	Emal	Neft-mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Düzəlişlər və eliminasiyalar (**)	Cəmi
2022-ci il Gəlirlər							
Kənar müştərilər	7,309	5,313	517	105,609	480	-	119,228
Seqmentlər arası	3,723	1,532	750	538	597	(7,140)	-
Cəmi gəlirlər	11,032	6,845	1,267	106,147	1,077	(7,140)	119,228
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	(532)	(4,906)	(224)	(99,108)	(177)	5,600	(99,347)
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	(391)	(341)	(330)	(1,002)	(431)	143	(2,352)
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	(1,076)	(384)	(85)	(235)	(90)	23	(1,847)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət	(999)	(25)	(155)	(1,873)	(79)	303	(2,828)
GKZ	-	-	-	(256)	11	-	(245)
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	(566)	-	(26)	-	(39)	-	(631)
Mədən vergisi	(151)	-	-	-	-	-	(151)
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	(39)	(7)	(5)	(96)	(10)	-	(157)
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(245)	(28)	(5)	(43)	(89)	-	(410)
Amortizasiya xərci	-	(23)	(2)	(38)	(15)	-	(78)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(422)	(98)	(166)	(105)	(49)	255	(585)
Kommunal xərclər	(17)	(515)	(2)	(63)	(6)	-	(603)
Öhdəlik və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlarda dəyişiklik	-	-	(6)	(4)	(11)	-	(21)
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə gəlir/(zərər)	76	(10)	-	(2)	(65)	-	(1)
Sosial xərclər	(17)	(8)	(4)	(74)	(111)	-	(214)
Sair əməliyyat gəliri	302	129	48	347	257	(84)	999
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	-	97	-	174	3,565	(3,469)	367
Maliyyə xərcləri	(232)	(266)	(3)	(393)	(858)	215	(1,537)
Məzənnə fərqi gəlirlər/(zərər), xalis	6	(177)	(2)	111	(436)	-	(498)
Monetar gəlir/(zərər)	-	64	-	(34)	636	-	666
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	7	1,451	14	3	-	-	1,475
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	-	-	(2)	1,028	2	-	1,028
Sair	(489)	(163)	(473)	(769)	(255)	754	(1,395)
Mənfəət vergisi üzrə gəlir/(xərclər)	(837)	83	(31)	(647)	(7)	-	(1,439)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	5,410	1,718	(192)	3,068	2,820	(3,400)	9,424

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı bölüşdürülməmiş gəlirlər və xərclər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(**) Seqmentlər arası gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili əməliyyatları ifadə edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)**Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar (davamı)**

	Neft-qaz	Emal	Neft- mədən xidmətləri	Satış və paylaş- dırma	Bölüşdü- rilməmiş (*)	Düzəlişlər və eliminasi- yalar (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	-	-	4	4,461	22	-	4,487
Birgə müəssisələrə investisiyalar	37	6,003	247	-	12	-	6,299
Hesabat seqmentinə aid olan sair aktivlər	27,176	14,736	1,881	26,041	29,366	(29,151)	70,049
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi aktivlər	27,213	20,739	2,132	30,502	29,400	(29,151)	80,835
Hesabat seqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	(13,761)	(8,918)	(989)	(20,701)	(17,253)	14,122	(47,500)
Kapital məsrəflər (***)							
Əlavələr – biznes vahidləri və törəmə müəssisələr	2,944	1,133	69	269	54	(98)	4,371
Əlavələr – BM və asılı müəssisələr	-	24	-	92	-	-	116
Cəmi kapital məsrəflər	2,944	1,157	69	361	54	(98)	4,487

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(**) Seqmentlər arası qalıqları konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili qalıqları ifadə edir.

(***) Kapital məsrəflərə maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonrakı müavinət aktivləri istisna olmaqla, uzunmüddətli aktivlərə əlavələr daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Hesabat seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə Qrupun hesabat seqmentləri haqqında məlumatlar aşağıda təqdim edilir:

	Neft-qaz	Emal	Neft-mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Düzəlişlər və eliminasiyalar (**)	Cəmi
2021-ci il Gəlirlər							
Kənar müştərilər	4,221	5,606	641	66,719	344	-	77,531
Seqmentlər arası	3,700	1,486	569	375	515	(6,645)	-
Cəmi gəlirlər	7,921	7,092	1,210	67,094	859	(6,645)	77,531
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	(705)	(4,211)	(159)	(64,562)	(115)	5,477	(64,275)
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	(340)	(338)	(341)	(625)	(374)	194	(1,824)
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi	(1,260)	(259)	(103)	(241)	(107)	35	(1,935)
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət	(731)	(21)	(118)	(595)	(13)	187	(1,291)
GKZ	2	(1)	(5)	(58)	(6)	-	(68)
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşməsi	(143)	(31)	(111)	(488)	(57)	-	(830)
Mədən vergisi	(139)	-	-	-	-	-	(139)
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	(35)	(2)	(5)	(92)	(8)	-	(142)
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər	(168)	(40)	(4)	(34)	(49)	-	(295)
Amortizasiya xərci	-	(10)	(1)	(43)	(16)	-	(70)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(310)	(43)	(130)	(86)	(24)	204	(389)
Kommunal xərclər	(18)	(440)	(2)	(72)	(2)	-	(534)
Öhdəlik və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlarda dəyişiklik	(24)	(2)	(4)	(3)	(3)	-	(36)
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə (zərər)/ gəlir	(2)	(8)	(2)	24	4	-	16
Sosial xərclər	(14)	(6)	(90)	(9)	(142)	-	(261)
Sair əməliyyat gəliri	5	215	48	94	429	-	791
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	-	68	-	99	1,461	(1,402)	226
Sair maliyyə gəliri	-	-	-	-	1	-	1
Maliyyə xərcləri	(179)	(132)	(5)	(241)	(883)	193	(1,247)
Məzənnə fərqi gəlirlər/(zərərlər), xalis	(6)	84	(2)	56	(903)	-	(771)
Birgə müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	12	(361)	46	(4)	4	-	(303)
Asılı müəssisələrin maliyyə nəticələrində pay	-	-	(2)	445	(1)	-	442
Sair	(550)	(37)	(405)	(508)	(239)	419	(1,320)
Mənfəət vergisi xərcləri	(685)	(330)	(8)	(109)	(30)	-	(1,162)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	2,631	1,187	(193)	42	(214)	(1,338)	2,115

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı bölüşdürülməmiş gəlirlər və xərclər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(**) Seqmentlər arası gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili əməliyyatları ifadə edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Səqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Hesabat səqmentləri üzrə mənfəət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumatlar (davamı)

	Neft-qaz	Emal	Neft- mədən xidmətləri	Satış və paylaş- dırma	Bölüşdü- rilməmiş (*)	Düzəlişlər və eliminasi- yalar (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiyalar	-	-	6	4,204	18	-	4,228
Birgə müəssisələrə investisiyalar	41	4,711	263	-	9	-	5,024
Hesabat səqmentinə aid olan sair aktivlər	29,403	11,188	2,224	18,907	27,385	(29,002)	60,105
Hesabat səqmentinə aid olan cəmi aktivlər	29,444	15,899	2,493	23,111	27,412	(29,002)	69,357
Hesabat səqmentinə aid olan cəmi öhdəliklər	(13,904)	(8,134)	(1,111)	(18,915)	(24,674)	20,131	(46,607)
Kapital məsrəflər (***)							
Əlavələr – biznes vahidləri və törəmə müəssisələr	1,816	1,329	19	336	227	(116)	3,611
Əlavələr – BM və asılı müəssisələr	-	225	-	-	-	-	225
Cəmi kapital məsrəflər	1,816	1,554	19	336	227	(116)	3,836

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan səqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(**) Səqmentlər arası qalıqları konsolidasiya zamanı maliyyə hesabatlarında silinir. Eliminasiyalar kimi göstərilən məbləğlər şirkətdaxili qalıqları ifadə edir.

(***) Kapital məsrəflərə maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonrakı müavinət aktivləri istisna olmaqla, uzunmüddətli aktivlərə əlavələr daxildir.

Coğrafi məlumat

Hər bir ayrıca ölkə üzrə gəlirlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2022	2021
İsveçrə	77,647	44,625
Türkiyə	24,268	17,567
Azərbaycan	11,071	7,804
BƏƏ	1,897	2,937
Gürcüstan	1,625	1,240
Sair	2,720	3,358
Cəmi konsolidasiya edilmiş gəlirlər	119,228	77,531

Təhlil satışı həyata keçirən şirkətin təsis edildiyi ölkəyə əsaslanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)**Coğrafi məlumat (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2022-ci il tarixinə müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirləri təqdim edilir:

Seqmentlər	Neft-qaz	Emal	Neft mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürülməmiş (*)	Cəmi
Xam neftin satışı, xalis	2,943	-	-	64,628	-	67,571
Neft məhsullarının satışı, xalis	1,227	-	-	23,054	-	24,281
Təbii qazın satışı, xalis	3,120	-	-	14,642	-	17,762
Neft-kimya məhsullarının satışı	-	5,313	-	1,466	-	6,779
Kirayə gəliri	-	-	25	-	-	25
Sair gəlirlər	19	-	492	1,819	480	2,810
Cəmi	7,309	5,313	517	105,609	480	119,228
İsveçrə	-	-	-	77,647	-	77,647
Türkiyə	-	5,181	-	18,794	293	24,268
Azərbaycan	7,309	132	395	3,048	187	11,071
BƏƏ	-	-	122	1,775	-	1,897
Gürcüstan	-	-	-	1,625	-	1,625
Sair	-	-	-	2,720	-	2,720
Cəmi	7,309	5,313	517	105,609	480	119,228
Konkret vaxtda köçürülmüş mallar	7,309	5,313	-	105,300	44	117,966
Müəyyən vaxt ərzində göstərilmiş xidmətlər	-	-	517	309	436	1,262
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	7,309	5,313	517	105,609	480	119,228
Gəlirlər						
Kənar müştəri	7,309	5,313	517	105,609	480	119,228
Seqmentlər arası	3,723	1,532	750	538	597	7,140
Cəmi	11,032	6,845	1,267	106,147	1,077	126,368
Düzəlişlər və eliminasiyalar	(3,723)	(1,532)	(750)	(538)	(597)	(7,140)
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	7,309	5,313	517	105,609	480	119,228

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)

Coğrafi məlumat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2021-ci il tarixinə müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirləri təqdim edilir:

Seqmentlər	Neft-qaz	Emal	Neft mədən xidmətləri	Satış və paylaşdırma	Bölüşdürməmiş (*)	Cəmi
Xam neftin satışı, xalis	2,471	-	-	39,594	-	42,065
Neft məhsullarının satışı, xalis	686	-	-	18,596	-	19,282
Təbii qazın satışı, xalis	1,046	-	-	6,028	-	7,074
Neft-kimyə məhsullarının satışı	-	5,606	-	1,142	-	6,748
Kirayə gəliri	-	-	204	-	54	258
Sair gəlirlər	18	-	437	1,359	290	2,104
Cəmi	4,221	5,606	641	66,719	344	77,531
İsveçrə	-	-	-	44,625	-	44,625
Türkiyə	-	5,501	-	11,875	191	17,567
Azərbaycan	4,221	105	514	2,811	153	7,804
BƏƏ	-	-	127	2,810	-	2,937
Gürcüstan	-	-	-	1,240	-	1,240
Sair	-	-	-	3,358	-	3,358
Cəmi	4,221	5,606	641	66,719	344	77,531
Konkret vaxtda köçürülmüş mallar	4,221	5,606	-	66,022	43	75,892
Müəyyən vaxt ərzində göstərilmiş xidmətlər	-	-	641	697	301	1,639
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	4,221	5,606	641	66,719	344	77,531
Gəlirlər						
Kənar müştəri	4,221	5,606	641	66,719	344	77,531
Seqmentlər arası	3,700	1,486	569	375	515	6,645
Cəmi	7,921	7,092	1,210	67,094	859	84,176
Düzəlişlər və eliminasiyalar	(3,700)	(1,486)	(569)	(375)	(515)	(6,645)
Müştərilərlə müqavilələrdən cəmi gəlirlər	4,221	5,606	641	66,719	344	77,531

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən korporativ funksiyalarla bağlı fəaliyyətlər, habelə Qrupun yuxarıda qeyd olunan seqmentlərin heç birinə aid olmayan qeyri-əsas fəaliyyətləri daxildir.

Maliyyə alətləri, təxirə salınmış vergi aktivləri və əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonra ödəniş planları üzrə aktivlər istisna olmaqla, hər bir ölkə üzrə uzunmüddətli aktivlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2022	2021
Azərbaycan	30,268	33,455
Türkiyə	10,939	6,969
İsveçrə	858	898
Gürcüstan	727	536
BƏƏ	268	302
Sair	311	323
Cəmi	43,371	42,483

Təhlil aktivlərin yerləşdiyi məkana əsaslanır.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi****Maliyyə riski amilləri**

Qrupun törəmə alətlər olmayan əsas maliyyə öhdəlikləri ticarət və sair kreditor borcları və borc öhdəliklərindən ibarətdir. Bu maliyyə öhdəliklərinin əsas məqsədi Qrupun əməliyyatlarını maliyyələşdirməkdir. Qrupun əsas maliyyə aktivlərinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısa müddətli depozitlər və birbaşa əməliyyatlardan yaranan ticarət və sair debitor borcları daxildir. Qrup həmçinin borc və kapital alətlərində investisiyalara malikdir və törəmə alətlər üzrə əməliyyatlarda iştirak edir.

Fəaliyyətinin adi gedişində, Qrup bazar, kredit və likvidlik risklərinə məruz qalır. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini diqqət mərkəzində saxlayır və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı hədəfləyir. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün, Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyini qoruyub saxlamaqdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətinin ədalətli dəyəri və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin bazar qiymətlərində dəyişikliklər nəticəsində tərəddüd etməsi riskidir. Bazar riski üç növ risklərdən ibarətdir: məzənnə riski, əmtəə qiyməti riski və faiz dərəcəsi riski. Maliyyə riskinə məruz qalan maliyyə alətlərinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər, ticarət və sair debitor borcları, ticarət və sair kreditor borcları, borc öhdəlikləri və törəmə alətlər daxildir.

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətinin adi gedişində, əsasən də ABŞ dolları məzənnəsi ilə əlaqədar olaraq xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır (bu aktiv və öhdəliklər Qrupun müəssisələrinin funksional valyutasından fərqli valyutada ifadə edildikdə).

Qrupun pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitləri, ticarət və sair debitor borcları, ticarət və sair kreditor borcları və borc öhdəliklərinin əksər hissəsi ABŞ dolları ilə ifadə edilir.

Bütün sair dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən əvvəlki mənfəətinin ABŞ dolları, Avro, TL üzrə məzənnələrdəki ağlabatan mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
2022		
ABŞ dolları / AZN	20.00%/-3.00%	(723)/108
Avro / AZN	21.00%/-9.00%	(100)/43
ABŞ dolları / TL	35.00%/-20.00%	67/(38)
Avro / TL	35.00%/-20.00%	(291)/166
2021		
ABŞ dolları / AZN	20.00%/-3.00%	(1,595)/239
Avro / AZN	21.00%/-9.00%	(127)/54
ABŞ dolları / TL	35.00%/-20.00%	81/(46)
Avro / TL	35.00%/-20.00%	(221)/126

2 sayılı Qeyddə göstərilən, digər valyutalarda əsaslı olaraq mümkün olan dəyişikliyə qarşı həssaslıq Qrupun vergidən əvvəlki mənfəəti üçün əhəmiyyətli deyildir.

Qrupun bütün sair valyutalar üzrə xarici valyuta riski əhəmiyyətli deyil.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Bazar riski (davamı)***(ii) Əmtəə qiyməti riski*

Qrup neft qiymətində dəyişikliklərə görə müəyyən qiymət riskinə məruz qalır. Riski nəzərə alaraq Qrupun rəhbərliyi neft qiyməti riski və onun azaldılması ilə əlaqədar riskin idarə edilməsi strategiyasını tərtib və tətbiq etmişdir.

Neft alqı-satqısına dair proqnozlara əsaslanaraq, Qrup qiymət risklərini fyuçerlər, svoplar və forvard razılaşmaları vasitəsilə hedcinq edir.

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə, Qrupun törəmə alətlər üzrə qiymət riskləri əsasında vergidən əvvəlki mənfəətinin gələcək qiymətlərdə müsbət və ya mənfəi dəyişikliklərə həssaslığı, digər göstəricilər sabit olmaqla, əhəmiyyətli olmamışdır.

	İlin sonuna qiymətdə dəyişiklik:	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
2022	+10.00%/-10.00%	(286)/286
2021	+10.00%/-10.00%	(163)/163

(iii) Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər, əsasən, borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərində (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Qrup bazar faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər riskinə, əsasən, dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə əlaqədar məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə, Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq, rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə, rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirinə bölüşdürülməsini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətə malik deyil.

Faiz hesablanan öhdəlik və aktivlərin əksəriyyəti üzrə dəyişkən faiz dərəcəsi, Qrupu əsasən London banklararası təklif dərəcəsi (LIBOR) və Avro banklararası təklif dərəcəsinə (EURIBOR) olan dəyişikliklərə görə faiz ödənişlərinin və gəlirlərinin dəyişməsinə məruz qoyur.

Kreditlər və borc öhdəlikləri üzrə, kreditlər üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla, faiz dərəcələrindəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir.

2022-ci il	Baza dərəcələrində artım/azalma	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
Kreditlər və borc öhdəlikləri, kreditlər üzrə debitor borcları çıxılmaqla		
ABŞ dolları	+60/-60	(50)/50
Avro	+45/-45	(12)/12
2021-ci il	Baza dərəcələrində artım/azalma	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir
Kreditlər və borc öhdəlikləri, kreditlər üzrə debitor borcları çıxılmaqla		
ABŞ dolları	+100/-25	(106)/26
Avro	+20/-20	(28)/7

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski və kredit riskinin konsentrasiyası**

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə, Qrupa dəyər biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinin konsentrasiyasına məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, o cümlədən məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri daxil olmaqla, ticarət debitor borcları və kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən ibarətdir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	2022	2021
Kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	12,518	9,043
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	252	185
Depozitlər (Qeyd 8)	531	617
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	8,626	8,248
Sair cari maliyyə aktivləri	1,476	668
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	786	816
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 38)	883	1,181
Cəmi kredit riski	25,072	20,758

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında nüfuzlu maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında ("ABB") yerləşdirilir. 31 dekabr 2022-ci il tarixində ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, eləcə də depozitləri 4,423 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 4,003 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir. Bundan əlavə, Dövlətin xəzinə hesabında Qrupun 91 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 101 AZN) məbləğində məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri yerləşdirilmişdir.

Ticarət debitor borcları xam neft, neft məhsulları və təbii qaz satışına görə yerli və xarici müştərilər, o cümlədən əlaqəli tərəflərlə yaranmış balanslardan ibarətdir. SOCAR, Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan müəyyən müştərilərin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən "Azərenerji" ASC və "AZAL" QSC kimi ictimai əhəmiyyətli müəssisələri xam neft, neft məhsulları və təbii qazla fasiləsiz təchizatını təmin etmək öhdəliyini daşıyır. Qrupun bu müştərilərlə münasibətlərinə tətbiq edilən faktiki hesablaşma şərtləri Azərbaycan Hökumətinin qəbul etdiyi sosial və iqtisadi qərarlardan əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Qrupun müştərilərlə ticarət balansından yaranan kredit riski onların ödəmə qabiliyyətini daimi nəzarət altında saxlamaqla azaldılır. Qrupun rəhbərliyi, gələcəkdə qaytarılması gözlənilməyən bütün debitor borclar üçün hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar hesablandığına görə, Qrupun mövcud debitorlarla bağlı yüksək kredit riskinə məruz qalmadığını hesab edir.

Qrup ümumi maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara bölmüşdür:

31 dekabr 2022-ci il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Defolta uğramış
Kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	12,489	-	-	29
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	214	-	-	38
Depozitlər (Qeyd 8)	531	-	-	-
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	7,014	345	852	415
Sair cari maliyyə aktivləri	1,476	-	-	-
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	-	786	-	-
Cəmi	21,724	1,131	852	482

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski və kredit riskinin konsentrasiyası (davamı)**

31 dekabr 2021-ci il	Standart	Qeyri-standart	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Defolta uğramış
Kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	9,014	–	–	29
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	147	–	–	38
Depozitlər (Qeyd 8)	617	–	–	–
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	6,793	250	641	564
Sair cari maliyyə aktivləri	668	–	–	–
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	–	816	–	–
Cəmi	17,239	1,066	641	631

Standart dərəcəyə minimum kredit riskinə məruz qalan sabit maliyyə vəziyyəti və borcun ödənilməsi tarixçəsi olan qarşı tərəflər daxildir. Bundan əlavə, bu maliyyə aktivlərində qarşı tərəflər bir qayda olaraq yüksək kredit reytinginə malik olur və ya kifayət qədər təminatlı olur. Qeyri-standart dərəcə yüksək kredit reytingi olmayan qarşı tərəflərin ödəniş müddəti keçməmiş və defolta uğramamış maliyyə alətlərini əhatə edir.

Aşağıdakı meyarlardan biri qarşılandıqda, Qrup kredit riskində əhəmiyyətli artımın baş verməsini hesab edir:

- ▶ Müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə;
- ▶ Qarşı tərəfin beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən müəyyən edilmiş xarici kredit reytinginin ilkin tanınma tarixinə nisbətə, qarşı tərəfin risk dərəcəsinin 3 və ya daha çox pillə aşağı salınması,
- ▶ Moody's reyting agentliyinin "Ba1" xarici reytingi (və ya S&P və Fitch agentliklərinin ekvivalent reytingləri) və ya daha aşağı olması.

Aşağıdakı meyarlardan biri qarşılandıqda, Qrup maliyyə aktivini defolta uğramış hesab edir:

- ▶ Müqavilə üzrə ödənişlərdə 90 gündən artıq gecikmə;
- ▶ Qarşı tərəfin müflis olması, ödəniş qabiliyyətini itirməsi və ya oxşar şəraitə düşməsi/düşəcəyi haqqında məlumatın mövcud olması;
- ▶ Beynəlxalq reyting agentliklərinin qarşı tərəfin defolta uğramasını elan etməsi.

Likvidlik riski

Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi riskidir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm normal, həm də stressli şəraitdə, qəbul edilməyən zərərər çəkməyərək və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmayaq, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən, Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövrüyyə kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlana bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlarına gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun maliyyə öhdəlikləri törəmə və qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan son ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir. Buraxılmış maliyyə zəmanəti müqavilələri üçün maksimal məbləğ müqavilənin ləğv edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2022-ci il	3 ayadək	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditor borcları (Qeyd 20)	10,474	443	-	-	10,917
İcarə öhdəlikləri	54	161	514	1,273	2,002
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi (Qeyd 27)	-	130	-	456	586
Sair cari maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26)	5	662	-	-	667
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	4,697	3,840	10,579	2,822	21,938
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26)	-	-	2,124	73	2,197
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 38)	-	134	749	-	883
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	15,230	5,370	13,966	4,624	39,190
31 dekabr 2021-ci il	3 ayadək	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət və sair maliyyə kreditor borcları (Qeyd 20)	10,755	-	-	-	10,755
İcarə öhdəlikləri	61	183	355	1,353	1,952
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi (Qeyd 27)	-	202	-	610	812
Sair cari maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26)	10	800	-	-	810
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	2,959	3,570	13,065	4,565	24,159
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26)	-	-	822	67	889
Verilmiş maliyyə zəmanətləri (Qeyd 38)	-	91	1,090	-	1,181
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	13,785	4,846	15,332	6,595	40,558

Qrup gözləyir ki, müddəti bir ildən beş ilədək dəyişən müqavilələrin müddəti başa çatanaqəd maliyyə zəmanətlərinin hamısının icrası tələb olunmayacaq.

Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumət, investor və kreditorun güvənini saxlayaraq, biznes fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	2022	2021
Cəmi borc öhdəlikləri (Qeyd 21)	18,880	21,366
Cəmi kapital	33,335	22,750
Çıxılın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	(12,490)	(9,012)
Cəmi idarə edilən kapital	39,725	35,104

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)****Kapitalın idarə edilməsi (davamı)**

Qrupdan vaxtaşırı olaraq dövlət büdcəsinə və Azərbaycan Hökuməti tərəfindən maliyyələşdirilən müxtəlif layihələrə vəsait köçürməsi tələb olunur. İl ərzində Qrupun kapitalın idarə edilməsi üzrə yanaşmasında heç bir dəyişiklik olmamışdır.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (müvcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mühakimələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2022-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	12,490	12,490
Depozitlər (Qeyd 8)	528	528
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	214	214
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	7,718	7,718
Sair cari maliyyə aktivləri	2,245	2,245
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	3,011	2,977
Cəmi maliyyə aktivləri	26,206	26,172
Ticarət və sair kreditör borcları (Qeyd 20)	(10,917)	(10,917)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26)	(667)	(667)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 21)	(7,746)	(7,746)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 21)	(11,134)	(10,907)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin cari hissəsi	(130)	(130)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin uzunmüddətli hissəsi (Qeyd 27)	(456)	(393)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26)	(2,197)	(2,102)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(33,247)	(32,862)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)**

	31 dekabr 2021-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	9,012	9,012
Depozitlər (Qeyd 8)	614	614
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	147	147
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	7,562	7,562
Sair cari maliyyə aktivləri	1,558	1,558
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,975	1,990
Cəmi maliyyə aktivləri	20,868	20,883
Ticarət və sair kreditor borcları (Qeyd 20)	(10,755)	(10,755)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26)	(810)	(810)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 21)	(5,865)	(5,865)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 21)	(15,501)	(15,849)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin cari hissəsi	(202)	(202)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyinin uzunmüddətli hissəsi (Qeyd 27)	(610)	(707)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 26)	(889)	(844)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(34,632)	(35,032)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- (i) Cari maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin qısa ödəmə müddətlərinə görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- (ii) Uzunmüddətli sabit və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi kredit ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq, Səviyyə 3-ün məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir;
- (iii) Qrup əsasən investisiya kredit reytingi olan maliyyə təşkilatları kimi müxtəlif qarşı tərəflərlə törəmə maliyyə alətləri üzrə müqavilə bağlayır. Fyuçerslər, svoplar və əmtəə forvard müqavilələri bazarda müşahidə edilən giriş məlumatlarının istifadəsini nəzərdə tutan qiymətləndirmə mexanizmlərində istifadə etməklə qiymətləndirilir. Ən çox tətbiq edilən qiymətləndirmə mexanizmlərinə cari dəyərin hesablamalarını istifadə edən proqnoz qiymətdoyma və svop modelləri daxildir. Modellərə müxtəlif giriş məlumatları, o cümlədən qarşı tərəflərin kredit ödəmə qabiliyyəti, müvafiq malların faiz dərəcəsi əyriləri və forvard dərəcəsi əyrisi daxildir. Bəzi törəmə alətlər üzrə müqavilələr pul vəsaitləri ilə tam təmin edildiyi üçün, qarşı tərəflə və Qrupun özü tərəfindən öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi riskinə məruz qalır. Bu cür törəmə alətləri üzrə müqavilələr sair cari maliyyə aktivləri və sair cari maliyyə öhdəlikləri daxilində uçota alınır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası**

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2022-ci il tarixinə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi iyerarxiyası təqdim edilir:

	Cəmi	Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilə bilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)
Ədalətli dəyərle ölçülmüş aktivlər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	659	128	531	-
SMGƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	50	50	-	-
SMGƏD ilə tanınan ticarət debitor borları	374	-	374	-
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	2,228	-	585	1,643
Ədalətli dəyərle ölçülmüş öhdəliklər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə öhdəlikləri	(598)	(105)	(493)	-
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri	(1,563)	-	(615)	(948)
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Depozitlər	528	-	528	-
Ticarət və sair debitor borcları	7,345	-	-	7,345
Sair cari maliyyə aktivləri	1,536	-	-	1,536
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	749	-	-	749
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Ticarət və sair kreditor borcları	(10,917)	-	-	(10,917)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	(69)	-	-	(69)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(7,746)	(1,683)	-	(6,063)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(10,907)	(1,294)	-	(9,613)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	(523)	-	-	(523)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəliklər	(539)	-	-	(539)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabr 2021-ci il tarixinə aktiv və öhdəliklərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi iyerarxiyası təqdim edilir:

	Cəmi	Fəal bazarda kvotasiya olunan qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilə bilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)
Ədalətli dəyərle ölçülmüş aktivlər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	824	201	623	-
SMGƏD ilə tanınan sair cari maliyyə aktivləri	70	70	-	-
SMGƏD ilə tanınan ticarət debitor borları	903	-	903	-
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,161	-	221	940
Ədalətli dəyərle ölçülmüş öhdəliklər				
MZƏD ilə tanınan sair cari maliyyə öhdəlikləri	(678)	(200)	(478)	-
MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri	(242)	-	(242)	-
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər				
Depozitlər	614	-	614	-
Ticarət və sair debitor borları	6,659	-	-	6,659
Sair cari maliyyə aktivləri	664	-	-	664
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	829	-	-	829
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər				
Ticarət və sair kreditör borları	(10,755)	-	-	(10,755)
Sair cari maliyyə öhdəlikləri	(132)	-	-	(132)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(5,865)	-	-	(5,865)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(15,849)	(3,594)	-	(12,255)
Alış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi	(909)	-	-	(909)
Sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri	(602)	-	-	(602)

Aşağıdakı cədvəllərdə ədalətli dəyərle qeydə alınan Səviyyə 3-ə aid maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin açılış və bağlanış məbləğləri üzvləşdirilir:

	MZƏD ilə sair cari aktivlər	MZƏD ilə sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri
1 yanvar 2021-ci il	10	856
Alışlar	-	149
Hesablaşmalar	(10)	(13)
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış yenidən ölçülmə (Qeyd 32)	-	365
Hesabat valyutasına çevirmə	-	(417)
1 dekabr 2021-ci il	-	940
Alışlar	-	740
Hesablaşmalar	-	-
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış yenidən ölçülmə (Qeyd 32)	-	243
Hesabat valyutasına çevirmə	-	(280)
31 dekabr 2022-ci il	-	1,643

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)

	MZƏD ilə tanınan sair cari öhdəliklər	MZƏD ilə tanınan sair uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri
1 yanvar 2021-ci il	(16)	(11)
Hesablaşmalar	16	11
31 dekabr 2021-ci il	-	-
Alışlar	-	(948)
31 dekabr 2022-ci il	-	(948)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə mümkün alternativ fərziyələrin istifadə edilməsinin Səviyyə 3-ə aid alətlərin ədalətli dəyərində təsiri göstərilir:

	Balans dəyəri	Qiymətləndirmə üsulu	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları	İnterval	Giriş məlumatlarının ədalətli dəyərə həssaslığı
<i>MZƏD ilə sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri</i> Əmtəə forvard müqavilələri	873	Novatek əqdinin opsioluğu JKM və Brent 301 (Novatek) arasında spred opsiunu kimi modelləşdirilir. Dəqiq analitik həll mövcud deyil və qiymətləndirmə Monte Carlo simulyasiyaları vasitəsilə aparılır.	Japan Korea Market (JKM) və Dutch Title Transfer Facility (TTF) fyuçerslərin spredi 2025-2026-cı illərdə müşahidə edilmir	17.655 ABŞ dollarından 19.632 ABŞ dollarınadək	Diskont dərəcəsinə 10% dəyişiklik ədalətli dəyərde +90/-90 AZN artım/azalma ilə nəticələnməkdir
TANAP-a kapital investisiyası	770	Diskontlaşdırılmış dividend modeli	Diskont dərəcəsi	11.9%-dən 15.9%-dək	Diskont dərəcəsinə 2% dəyişiklik ədalətli dəyərde +178/-148 AZN artım/azalma ilə nəticələnməkdir
<i>MZƏD ilə sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri</i> Əmtəə forvard müqavilələri	(948)	Novatek əqdinin opsioluğu JKM və Brent 301 (Novatek) arasında spred opsiunu kimi modelləşdirilir. Dəqiq analitik həll mövcud deyil və qiymətləndirmə Monte Carlo simulyasiyaları vasitəsilə aparılır.	Japan Korea Market (JKM) və Dutch Title Transfer Facility (TTF) fyuçerslərin spredi 2025-2026-cı illərdə müşahidə edilmir	11.565 ABŞ dollarından 13.087 ABŞ dollarınadək	Qiymətdə 10% dəyişiklik ədalətli dəyərde +101/-101 AZN artım/azalma ilə nəticələnməkdir

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə mümkün alternativ fərziyələrin istifadə edilməsinin Səviyyə 3-ə aid alətlərin ədalətli dəyərində təsiri göstərilir:

	Balans dəyəri	Qiymətləndirmə üsulu	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları	İnterval	Giriş məlumatlarının ədalətli dəyərə həssaslığı
<i>MZƏD ilə sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri</i> TANAP-a kapital investisiyası	800	Diskontlaşdırılmış dividend modeli	Diskont dərəcəsi	12.1%-dən 14.1%-dək	Diskont dərəcəsinə 1% dəyişiklik ədalətli dəyərde +102/-83 AZN artım/azalma ilə nəticələnməkdir
<i>MZƏD ilə sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri</i> Əmtəə forvard müqavilələri	140	Novatek əqdinin opsioluğu JKM və Brent 301 (Novatek) arasında spred opsiunu kimi modelləşdirilir. Dəqiq analitik həll mövcud deyil və qiymətləndirmə Monte Carlo simulyasiyaları vasitəsilə aparılır.	Japan Korea Market (JKM) və Dutch Title Transfer Facility (TTF) fyuçerslərin spredi 2025-2026-cı illərdə müşahidə edilmir	0 ABŞ dollarından 25 ABŞ dollarınadək	Qiymətdə 10% dəyişiklik ədalətli dəyərde +84/-84 artım/azalma ilə nəticələnməkdir

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

6. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS-yə əsasən təsnifləşdirilmiş maliyyə aktivləri göstərilir:

	Amortizasiya olunmuş maya dəyəri	SMGƏD	MZƏD
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	12,490	-	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	214	-	-
Depozitlər (Qeyd 8)	528	-	-
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	7,344	374	-
Sair cari maliyyə aktivləri	1,536	50	659
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	784	-	2,227
GKZ-dən sonra cəmi maliyyə aktivləri	22,896	424	2,886

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 9 sayılı MHBS-yə əsasən təsnifləşdirilmiş maliyyə aktivləri göstərilir:

	Amortizasiya olunmuş maya dəyəri	SMGƏD	MZƏD
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 8)	9,012	-	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri (Qeyd 9)	147	-	-
Depozitlər (Qeyd 8)	614	-	-
Ticarət və sair debitor borcları (Qeyd 10)	6,659	903	-
Sair cari maliyyə aktivləri	664	70	824
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri	814	-	1,161
GKZ-dən sonra cəmi maliyyə aktivləri	17,910	973	1,985

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar**Baş rəhbərliyə ödənişlər**

Qrupun baş rəhbərliyinə SOCAR-ın Prezidenti, onun birinci vitse-prezidenti və doqquz vitse-prezident daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq əmək haqqı və mükafatlar, eləcə də Qrupun müəyyən şirkətlərində Direktorlar Şurasının üzvləri olduqlarına görə, ödənişlər almaq hüququna malikdirlər. 2022-ci il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 1.844 AZN (2021-ci il: 1.342 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya hesablaşmalar üzrə əhəmiyyətli balanslara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)**Əlaqəli tərəflərlə əhəmiyyətli qalıqlar və əməliyyatlar**

31 dekabr 2022-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Ticarət və sair maliyyə debitor borcları		133	2,028
GKZ		(40)	(6)
Cəmi maliyyə debitor borcları		93	2,022
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		4,423	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri		87	89
Sair cari maliyyə aktivləri		-	31
Cəmi cari aktivlər		4,603	2,142
Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri		947	221
Cəmi aktivlər		5,550	2,363
ARDNF qarşısında ticarət və sair kreditor borcları		2,674	-
Ticarət və sair kreditor borcları		532	963
Cəmi maliyyə kreditor borcları		3,206	963
HPBS-də payın satışı üçün alınmış avanslar	13	-	5,270
CQD qarşısında təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	27	-	456
Öhdəliklər və xərclər üçün digər ehtiyatlar, cari		30	-
İcarə öhdəlikləri		235	-
Müqavilə öhdəlikləri		73	45
Sair uzunmüddətli öhdəliklər		-	105
Cəmi öhdəliklər (borc öhdəlikləri istisna olmaqla)		3,544	6,839

31 dekabr 2022-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə borc öhdəlikləri üzrə qalıqlar aşağıda göstərilir:

Kreditorun adı	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2022
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	0.1%-3.0%	12 yanvar 2024 – 1 aprel 2039	386
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	4%-4.8%	24 aprel 2023 – 11 oktyabr 2026	382
"Aqrarkredit" QSC	0.16%-5.0%	1 mart 2027 – 4 yanvar 2041	81
Cəmi borc öhdəlikləri			849

31 dekabr 2022-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə mövcud istiqrazlar üzrə kreditor borclarının qalıqları aşağıda göstərilir:

Kreditorun adı	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2022
ARDNF	3.20%	1 avqust 2030-cu il	861
ARDNF	LIBOR + 4%	31 dekabr 2029-cu il	733
ARDNF	3.80%	1 sentyabr 2028-ci il	648
ARDNF	4.60%	31 dekabr 2029-cu il	411
ARDNF	3.40%	30 dekabr 2030-cu il	340
ARDNF	3.80%	1 noyabr 2029-cu il	321
Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti	4%	30 dekabr 2027-ci il	158
ARDNF	LIBOR + 1%	1 dekabr 2024-cü il	124
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	5%	30 iyun 2025-ci il	111
Cəmi ödəniləcək istiqrazlar			3,707

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əhəmiyyətli qalıqlar və əməliyyatlar (davamı)

Hökumət, Maliyyə Nazirliyi vasitəsilə, Qrupun 1,021 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 1,342 AZN) məbləğində müəyyən borc öhdəlikləri üzrə zəmanətçi qismində çıxış edir.

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı	291	3,961
Neft məhsullarının satışı	668	431
Xam neftin satışı	-	12,448
Göstərilmiş xidmətlər	63	222
Əlaqəli tərəflərdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər üzrə faiz gəliri	17	96
Əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə maliyyə xərci	(214)	(52)
Kommunal xərclər	(87)	(3)
Sair əməliyyat xərcləri	(43)	(45)
Sosial xərclər	(69)	-
Nəqliyyat xərcləri	(119)	(1,930)
Ekoloji xidmət və ətraf mühitin qorunması	-	(4)
Təhlükəsizlik xərcləri	(20)	-
ƏTA və mal-material ehtiyatlarının satın alınması	(19,190)	(11,548)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər (Qeyd 18)	-	38
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər (Qeyd 19, 32)	-	283

"Əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə maliyyə xərci"-nə 141 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 95 AZN) məbləğində kapitallaşdırılmış borc öhdəliyi üzrə xərc daxildir (Qeyd 16).

31 dekabr 2021-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıda göstərilir:

Qeyd	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Ticarət və sair maliyyə debitor borcları	164	3,296
GKZ	(37)	(8)
Cəmi maliyyə debitor borcları	127	3,288
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	3,899	-
Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	109	-
Depozitlər	104	-
Sair cari maliyyə aktivləri	-	1
Cəmi cari aktivlər	4,239	3,289
Digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri	1,137	228
Cəmi aktivlər	5,376	3,517
ARDNF qarşısında ticarət və sair kreditor borcları	3,364	-
Ticarət və sair kreditor borcları	319	1,077
Cəmi maliyyə kreditor borcları	3,683	1,077
HPBS-də payın satışı üçün alınmış avanslar	13	4,308
CQD qarşısında təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	27	610
İcarə öhdəlikləri	285	-
Öhdəliklər və xərclər üçün digər ehtiyatlar, cari	33	-
Cəmi öhdəliklər (borc öhdəlikləri istisna olmaqla)	4,001	5,995

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

7. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əhəmiyyətli qalıqlar və əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə mövcud istiqrazlar üzrə kreditor borclarının qalıqları aşağıda göstərilir:

Kreditorun adı	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2021
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	4%-4.8%	24 aprel 2023-cü il – 11 oktyabr 2026-cı il	531
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi	0.1%-3.0%	22 iyun 2022-ci il – 1 aprel 2039-cu il	492
"Aqrarkredit" QSC	0.16%	30 iyun 2022-ci il – 4 yanvar 2041-ci il	84
Cəmi borc öhdəlikləri			1,107

31 dekabr 2021-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə mövcud istiqrazlar üzrə kreditor borclarının qalıqları aşağıda göstərilir:

İstiqraz sahibi	Kupon dərəcəsi	Ödəniş tarixi	2021
ARDNF	3.20%	1 avqust 2030-cu il	860
ARDNF	LIBOR + 4%	31 dekabr 2029-cu il	859
ARDNF	3.80%	1 sentyabr 2028-ci il	756
ARDNF	4.60%	31 dekabr 2029-cu il	455
ARDNF	3.80%	1 noyabr 2029-cu il	342
ARDNF	3.40%	30 dekabr 2030-cu il	340
ARDNF	LIBOR + 1.335%	30 dekabr 2027-ci il	245
ARDNF	LIBOR + 1%	1 dekabr 2024-cü il	182
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	5%	30 iyun 2025-ci il	111
Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti	4%	30 dekabr 2027-ci il	167
Cəmi ödəniləcək istiqrazlar			4,317

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda göstərilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr	Asılı və birgə müəssisələr
Təbii qazın satışı	263	1,630
Neft məhsullarının satışı	320	143
Xam neftin satışı	–	6,451
Göstərilmiş xidmətlər	32	229
Əlaqəli tərəflərdən kredit üzrə alınacaq məbləğlər üzrə faiz gəliri	23	51
Əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə maliyyə xərci	(159)	(39)
Kommunal xərclər	(72)	(4)
Sair əməliyyat xərcləri	(45)	(6)
Sosial xərclər	(62)	–
Nəqliyyat xərcləri	(209)	(658)
Ekoloji xidmət və ətraf mühitin qorunması	–	(11)
Təhlükəsizlik xərcləri	(19)	–
ƏTA və mal-material ehtiyatlarının satın alınması	(13,789)	(6,811)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər (Qeyd 18)	–	34
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər (Qeyd 19)	–	386

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların aparılması şərtləri və qaydaları

Dövlətə və dövlət nəzarəti altında olan müəssisələrə əsas satışlar və onlardan alışlar Azərbaycan Hökuməti tərəfindən tənzimlənən qiymətlər ilə həyata keçirilir. İlin sonuna qalıqlar təminatlı deyildirlər və hesablaşmalar köçürmə yolu ilə aparılır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

8. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və qısamüddətli depozitlər

	2022	2021
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	9,950	7,126
AZN ilə bank qalıqları	1,591	1,024
Avro ilə bank qalıqları	420	366
TL ilə bank qalıqları	438	247
CHF ilə bank qalıqları	85	106
Sair valyuta ilə bank qalıqları	28	56
Yolda olan pul vəsaitləri	6	118
Kassada olan pul vəsaitləri	16	14
GKZ	(44)	(45)
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	12,490	9,012

31 dekabr 2022-ci ildə ABŞ dolları ilə ifadə edilmiş bank qalıqlarına yerli banklardan birində olan 29 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 29 AZN) məbləği daxil olmuşdur, lakin həmin bankın lisenziyası kapital adekvatlığı testinə uyğun olmadığına görə, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı (ARMB) tərəfindən geri alınmışdır. Müvafiq olaraq, Qrup göstərilən Bank qalığı üzrə 100 faiz GKZ tanımışdır.

Depozitlər

31 dekabr 2022-ci il tarixinə müddətli depozitlərə cəmi 531 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 617 AZN) məbləğində müddəti bir il olan, müqavilə ilə təyin olunmuş sabit faiz dərəcəsi illik 1-3 faiz (31 dekabr 2021-ci il: illik 1-3 faiz) arasında dəyişən qoyuluşlar daxildir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup depozitlər üzrə 3 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 3 AZN) məbləğində GKZ tanımışdır.

9. Məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

	2022	2021
Əmtəə alışı üçün məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	196	125
ƏDV depoziti	91	101
Sair	56	60
Çıxılın: GKZ	(38)	(38)
Cəmi məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	305	248

10. Ticarət və sair debitor borcları

	2022	2021
Ticarət debitor borcları	8,281	7,998
Sair debitor borcları	345	250
Çıxılın: GKZ	(908)	(686)
Cəmi maliyyə debitor borcları	7,718	7,562
Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV	972	948
Avans ödənişləri	667	527
Vergilər üzrə debitor borcları	207	132
Anderlift neft qalığı	61	65
Sair	105	184
Cəmi ticarət və sair debitor borcları	9,730	9,418

Ticarət debitor borcları, əsasən, Qrupun müştərilərinə satılmış xam neft, neft məhsulları və təbii qaza görə alınacaq borcları əks etdirir.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***10. Ticarət və sair debitor borcları (davamı)**

31 dekabr 2022-ci il tarixinə 8,050 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 8,013 AZN) məbləğində maliyyə debitor borcları xarici valyutalarda, əsasən ABŞ dollarında ifadə edilmişdir.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixinə alışırlar üzrə əvəzləşdirilməmiş ƏDV-ni əks etdirir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışırlar üçün ödəniş aparıldıqda, satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Aşağıdakı cədvəldə ticarət debitor borcları üzrə GKZ ehtiyatında hərəkət göstərilir:

	2022	2021
1 yanvarda	686	678
GKZ	243	71
Digər (*)	–	(7)
Silinmə	(3)	(37)
Məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq	(18)	(19)
31 dekabrda	908	686

(*) *Bu rəqəmlərə satış üçün saxlanılan törəmə müəssisənin GKZ xərcləri daxildir (Qeyd 13).*

11. Mal-material ehtiyatları

	2022	2021
Hazır mallar	768	636
Xammal və ehtiyat hissələri	652	687
Xam neft	517	342
Yolda olan mallar	332	981
Tamamlanmamış işlər	156	104
Sair	79	89
Cəmi mal-material ehtiyatları	2,504	2,839

31 dekabr 2022-ci il tarixinə 231 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 553 AZN) və 2,273 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 2,286 AZN) məbləğlərində mal-material ehtiyatları üzrə qalıqlar, müvafiq olaraq, ədalətli dəyər və maya dəyəri ilə ölçülmüşdür.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə 99,347 AZN (2021-ci il: 64,275 AZN) məbləğində mal-material ehtiyatları üzrə xərc tanınmışdır. Bu məbləğ satışların maya dəyərində əks etdirilmişdir (Qeyd 31).

12. Sair cari aktivlər və sair cari maliyyə aktivləri**Sair cari aktivlər***Müqavilə aktivləri*

31 dekabr 2022-ci ildə sair cari qeyri-maliyyə aktivləri nəql etmə və demerec, mühəndislik, satınalma və tikinti xidmətləri üçün 102 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 59 AZN) məbləğində müqavilə aktivlərindən ibarət olmuşdur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

12. Sair cari aktivlər və sair cari maliyyə aktivləri (davamı)

Sair cari maliyyə aktivləri

31 dekabr 2022-ci il və 2021-ci il tarixlərinə sair cari maliyyə aktivləri əsasən SMGƏD və MZƏD ilə tanınan törəmə alətlər və kapital alətlərindən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixində Qrupun 2,089 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 1,380 AZN) məbləğində marja depozitləri və maliyyə törəmə alətləri ilə bağlı qalıqları olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixində Qrupun 50 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 70 AZN) məbləğində SMGƏD ilə tanınan kapital investisiyaları olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun 27 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 60 AZN) məbləğində MZƏD üzrə kapital investisiyaları olmuşdur.

13. Satış üçün saxlanılan aktivlər və satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər

Satış üçün saxlanılan HPBS payları

2014-cü ilin iyul ayında Qrup (törəmə müəssisəsi AzŞD vasitəsilə) "Şahdəniz" Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişində (bundan sonra "ŞD HPBS") 10 faiz iştirak payını 1,455 AZN (1,855 milyon ABŞ dolları) müqabilində satmaq üçün əlaqəli tərəflə müqavilə imzalamışdır. Həmin tarixə ABŞ dolları/AZN məzənnəsi 0,7844 təşkil etmişdir. Bu vəsait HPBS və asılı müəssisədə iştirak payının satışı üçün alınan avansların tərkibində öhdəlik kimi tanınmışdır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə yuxarıda qeyd olunan vəsait AzŞD-nin 10 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq konsolidasiya edilməsi zamanı məzənnə çevrilməsinə məruz qalmışdır və HPBS və asılı müəssisədə iştirak payının satışı üçün alınan avansların tərkibində hesabat tarixinə 3,154 AZN-ə bərabərdir (ABŞ dolları/AZN məzənnəsi 1,700 olmaqla).

Bundan əlavə, 2021-ci ilin dekabr ayında Qrup Petronas Azərbaycan (Şahdəniz) S.A.R.L. ilə ŞD HPBS-də 870 AZN (512 milyon ABŞ dolları) müqabilində əlavə 4,35 faiz iştirak payının alınması haqqında müqavilə imzalamışdır. Alış 17 fevral 2022-ci il tarixində həyata keçirilmişdir. 18 fevral 2022-ci ildə Qrup 870 AZN (512 milyon ABŞ dolları) məbləğində ŞD HPBS-də yuxarıda qeyd olunan 4,35 faiz iştirak payının satışına dair əlaqəli tərəflə müqavilə imzalamış, bu məbləğ 2022-ci ilin fevral ayında əldə edilmiş və HPBS və asılı müəssisədə iştirak payının satışı üçün alınan avansların tərkibində öhdəlik kimi tanınmışdır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə ŞD HPBS-nin müvafiq olaraq 4,649 AZN və 603 AZN məbləğində aktiv və öhdəlikləri (4,046 AZN məbləğində xalis aktivlər) "Satış üçün saxlanılan aktivlər" və "Satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa bağlı olan öhdəliklər" kateqoriyalarında təqdim edilmişdir. "Satış üçün saxlanılan aktivlər" və "Satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa bağlı olan öhdəliklər" in əsas sinifləri müvafiq olaraq əmlak, tikili və avadanlıqlar və aktivlərin ləğv edilməsi öhdəliyi qalıqlarından ibarətdir. Xalis aktivlərin balans dəyəri satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyərdən aşağı olduğundan, ədalətli dəyərə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində mənfəət və ya zərəre heç bir dəyərsizləşmə zərəri aid edilməmişdir.

İştirak payının satışı 2023-cü ilin mart ayında başa çatdırılmışdır (Qeyd 41).

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

13. Satış üçün saxlanılan aktivlər və satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa əlaqəli olan öhdəliklər (davamı)

Satış üçün saxlanılan asılı müəssisə

2014-cü ilin iyul ayında Qrup (törəmə müəssisəsi AzCQBK vasitəsilə) 533 AZN (679 milyon ABŞ dolları) müqabilində asılı müəssisəsi Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinə (bundan sonra "CQBK") 10 faiz iştirak payını satmaq üçün əlaqəli tərəflə müqavilə imzalamışdır. Həmin tarixə ABŞ dolları/AZN məzənnəsi 0,7844 təşkil etmişdir. Bu vəsait HPBS-də və asılı müəssisədə iştirak payının satışı üçün alınan avansların tərkibində öhdəlik kimi tanınmışdır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə yuxarıda qeyd olunan vəsait AzCQBK-nin 10 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq konsolidasiya edilməsi zamanı məzənnə çevrilməsinə məruz qalmışdır və HPBS və asılı müəssisədə iştirak payının satışı üçün alınan avansların tərkibində hesabat tarixinə 1,154 AZN-ə bərabərdir (ABŞ dolları/AZN məzənnəsi 1,700 olmaqla).

Bundan əlavə, 2021-ci ilin dekabr ayında Qrup Petronas (South Caucasus Pipeline) S.A.R.L. ilə asılı müəssisə CQBK-də 92 AZN (54 milyon ABŞ dolları) müqabilində əlavə 4,35 faiz iştirak payının alınması haqqında müqavilə imzalamışdır. Alış 17 fevral 2022-ci il tarixində həyata keçirilmişdir. 18 fevral 2022-ci ildə Qrup CQBK-də yuxarıda göstərilən 4,35 faiz iştirak payının 92 AZN (54 milyon ABŞ dolları) müqabilində satışına dair əlaqəli tərəflə müqavilə imzalamış, bu məbləğ 2022-ci ilin fevral ayında əldə edilmiş və HPBS və asılı müəssisədə iştirak payının satışı üçün alınan avansların tərkibində öhdəlik kimi tanınmışdır.

Asılı müəssisədə iştirak payının satışı 2023-cü ilin mart ayında yekunlaşdırılmışdır (Qeyd 41).

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun asılı müəssisəsi - CQBK-də 878 AZN məbləğində investisiya qalığı "Satış üçün saxlanılan aktivlər"də təqdim edilmişdir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup, satış üçün saxlanılan aktivə yenidən təsnifləşdirildikdən sonra dövr ərzində CQBK-dan 247 AZN məbləğində dividend almış və müvafiq məbləği sair əməliyyat gəlirlərinin tərkibində tanımışdır (Qeyd 32). Investisiyanın balans dəyəri satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdən aşağı olduğundan, ədalətli dəyərə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində mənfəət və ya zərərə heç bir dəyərsizləşmə zərəri daxil edilməmişdir.

Satış üçün saxlanılan törəmə müəssisə

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun hesabat tarixindən etibarən bir il ərzində satış üçün saxlanılan, müvafiq olaraq 109 AZN və 83 AZN məbləğində aktiv və öhdəlikləri (26 AZN məbləğində xalis aktivləri) olan SCR Müşavirlik və İnşaat A.Ş. adlı ("SCR") törəmə müəssisəsi olmuşdur. Satışın 2022-ci ildə başa çatdırılması gözlənilirdi. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə törəmə müəssisənin aktiv və öhdəlikləri Qrup törəmə müəssisəni satmaq planlarından imtina edərək sözügedən müəssisəyə nəzarəti davam etdirməyə qərar verdiyi üçün "Satış üçün saxlanılan aktivlər" kateqoriyasından satış üçün nəzərdə tutulan kimi təqdim edilməzdən əvvəlki müvafiq aktiv və öhdəliklərə yenidən təsnifləşdirilmişdir.

Satış üçün saxlanılan gəmilər

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun hesabat tarixindən etibarən bir il ərzində satış üçün saxlanılan 83 AZN məbləğində (satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər) iki gəmisini olmuşdur. Satışın 2022-ci ildə başa çatdırılması gözlənilirdi. 41 AZN dəyərində həmin gəmilərdən biri 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində satılmışdır. Qrup digər gəmi ilə bağlı planlarını dəyişdiyi və ondan istifadəni davam etdirmək qərarına gəldiyi üçün sözügedən gəmi 31 dekabr 2022-ci il tarixinə yenidən əmlak, tikili və avadanlıq kateqoriyasına aid edilmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

14. Sair uzunmüddətli aktivlər

31 dekabr 2022-ci il tarixində sair uzunmüddətli aktivlər, əsasən, 235 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 450 AZN) məbləğində əmlak, tikili və avadanlıqların alınması üçün edilmiş uzunmüddətli əvvəlcədən ödənişləri, 105 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 89 AZN) məbləğində ƏDV üzrə uzunmüddətli debitor borcları, 36 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 23 AZN) məbləğində xalis müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə aktivləri əks etdirir.

15. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərində sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri əsasən əlaqəli tərəflərdən kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən, üçüncü tərəflərdən kreditlər üzrə alınacaq məbləğlərdən, MZƏD ilə tanınan kapital investisiyası, uzunmüddətli depozitlərdən və törəmə alətlərdən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-da ədalətli dəyər ilə 754 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 791 AZN) məbləğində 7 faizlik payı olmuşdur. Əlavə olaraq, 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun TANAP-dan 193 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 347 AZN) məbləğində kreditlər üzrə alınacaq məbləği olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixində Qrupun asılı müəssisələrdən və birgə əməliyyatlar üzrə kreditlər üzrə alınacaq məbləği 186 AZN-ə (31 dekabr 2021-ci il: 208 AZN) bərabər olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun yerli banklarda yerləşdirilmiş 94 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 203 AZN) məbləğində və xarici banklarda yerləşdirilmiş 283 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 37 AZN) uzunmüddətli depozitləri olmuşdur.

Qiymət və xarici valyuta risklərini azaltmaq məqsədilə, Qrup bir sıra əmtəə svopları, fyuçerslər, forvard müqavilələri və valyuta fyuçerslərindən istifadə etmişdir. 31 dekabr 2022-ci il tarixində Qrupun ədalətli dəyəri 1,457 AZN (2021-ci il: 361 AZN) məbləğində olan törəmə alətləri olmuşdur. Ədalətli dəyər bazar dəyəri ilə alış və satış müqavilələrindəki sabit dəyər arasındakı fərq əsasında müəyyən edilir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

16. Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Əmlak, tikili və avadanlıqların ("ƏTA") balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Neft-qaz əmlakı və avadanlığı	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və port avadanlıqları	İşlənmə xərcləri	Tamamlan- mamış tikinti	Sair	Cəmi
İlkin dəyər								
1 yanvar 2021-ci il	3,299	31,983	8,157	872	726	3,196	2,072	50,305
Əlavələr	66	1,134	153	3	413	1,451	117	3,337
Silinmələr	(7)	(41)	(82)	(68)	-	(48)	(37)	(283)
İstismardan çıxarma öhdəliklərinin qiymətləndirilməsində dəyişiklik	-	(54)	-	-	-	(1)	-	(55)
Satış üçün saxlanılan aktivlərə yenidən təsnif etmə	(89)	-	(7)	(118)	-	-	(15)	(229)
Köçürmələr	144	281	394	84	(53)	(725)	(125)	-
Hesabat valyutasına çevirmə	(150)	(56)	(459)	24	-	(149)	(364)	(1,154)
31 dekabr 2021-ci il	3,263	33,247	8,156	797	1,086	3,724	1,648	51,921
Əlavələr	21	945	240	2	536	1,557	9	3,310
ŞD HPBS-də 4.35% əlavə payın alınması	-	1,041	-	-	-	-	-	1,041
Silinmələr	(39)	(254)	(71)	(8)	-	(7)	(10)	(389)
İstismardan çıxarma öhdəliklərinin qiymətləndirilməsində dəyişiklik	-	(549)	-	-	(10)	-	-	(559)
Satış üçün saxlanılan aktivlərə/ (aktivlərdən) yenidən təsnif etmə	61	(5,837)	5	42	-	-	(21)	(5,750)
Köçürmələr	(113)	146	422	5	-	(552)	92	-
Hesabat valyutasına çevirmə*	169	523	1,522	26	-	156	800	3,196
31 dekabr 2022-ci il	3,362	29,262	10,274	864	1,612	4,878	2,518	52,770

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

16. Əmlak, tikili və avadanlıqlar (davamı)

	Binalar və tikililər	Neft-qaz əmlakı və avadanlığı	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və port avadanlıqları	İşlənmə xərcləri	Tamamlan- mamış tikinti	Sair	Cəmi
Köhnəlmə və dəyərsizləşmə								
1 yanvar 2021-ci il	(1,803)	(11,895)	(3,592)	(174)	-	(562)	(935)	(18,961)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(180)	(1,352)	(331)	(53)	-	-	(67)	(1,983)
Silinmə	3	24	64	39	-	-	33	163
Satış üçün saxlanılan aktivlərə yenidən təsnif etmə	6	-	4	34	-	-	2	46
Dəyərsizləşmə (Qeydlər 3, 31)	(193)	(121)	(410)	(9)	-	(63)	(2)	(798)
Dəyərsizləşmənin qaytarılması (Qeydlər 3, 32)	15	22	177	-	-	-	9	223
Köçürmələr	-	(119)	(7)	-	-	119	7	-
Hesabat valyutasına çevirmə	18	-	243	-	-	-	29	290
31 dekabr 2021-ci il	(2,134)	(13,441)	(3,852)	(163)	-	(506)	(924)	(21,020)
İl üzrə köhnəlmə xərci	(181)	(1,174)	(395)	(37)	-	-	(78)	(1,865)
Silinmə	35	244	62	8	-	-	7	356
Satış üçün saxlanılan aktivlərə/ (aktivlərdən) yenidən təsnif etmə	(4)	1,440	(2)	-	-	-	30	1,464
Dəyərsizləşmə (Qeydlər 3, 31)	-	(114)	-	-	-	(486)	(5)	(605)
Dəyərsizləşmənin qaytarılması (Qeydlər 3, 32)	7	-	80	-	-	-	10	97
Köçürmələr	(3)	(24)	(46)	-	-	17	56	-
Hesabat valyutasına çevirmə*	(28)	(255)	(968)	(5)	-	-	(40)	(1,296)
31 dekabr 2022-ci il	(2,308)	(13,324)	(5,121)	(197)	-	(975)	(944)	(22,869)
Xalis balans dəyəri								
1 yanvar 2021-ci il	1,496	20,088	4,565	698	726	2,634	1,137	31,344
31 dekabr 2021-ci il	1,129	19,806	4,304	634	1,086	3,218	724	30,901
31 dekabr 2022-ci il	1,054	15,938	5,153	667	1,612	3,903	1,574	29,901

* Hesabat valyutasına çevirmədə hiperinflasiyanın təsiri də daxildir (Qeyd 2).

2022-ci il ərzində Qrup 141 AZN məbləğində aktivlərin tikintisinə aid olan maliyyə xərclərini kapitallaşdırmışdır (31 dekabr 2021-ci il: 95 AZN), bu məbləğ il ərzində tamamilə ödənilmişdir (2021-ci il: 48 AZN).

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

17. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa

Qudvil istisna olmaqla, qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərinin hərəketi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Torpaq və əmlak üzərində mülkiyyət hüquqları	Sudan istifadə hüquqları	Ticarət adı	Müştəri ilə münasi- bətələr	Lisenzia və imtiyaz hüquqları	Sair qeyri- maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyər							
1 yanvar 2021-ci il	71	88	26	312	463	351	1,311
Əlavələr	-	-	-	-	2	19	21
Hesabat valyutasına çevirmə	(36)	(37)	(7)	(29)	(152)	(38)	(299)
31 dekabr 2021-ci il	35	51	19	283	313	332	1,033
Əlavələr	-	-	-	2	2	38	42
Hesabat valyutasına çevirmə*	111	141	39	60	56	31	438
Köçürmələr	-	-	-	-	-	8	8
Silinmə	-	-	-	-	-	(9)	(9)
31 dekabr 2022-ci il	146	192	58	345	371	400	1,512
Amortizasiya və dəyərsizləşmə							
1 yanvar 2021-ci il	(23)	(25)	(5)	(128)	(38)	(155)	(374)
İl üzrə amortizasiya xərci (Qeyd 31)	(1)	(1)	-	(13)	(29)	(26)	(70)
Dəyərsizləşmə (Qeyd 3, 31)	-	-	-	-	-	(2)	(2)
Hesabat valyutasına çevirmə	16	10	1	16	22	19	84
1 yanvar 2021-ci il	(8)	(16)	(4)	(125)	(45)	(164)	(362)
İl üzrə amortizasiya xərci (Qeyd 31)	-	-	-	(15)	(21)	(42)	(78)
Silinmə	-	-	-	-	-	1	1
Hesabat valyutasına çevirmə*	7	5	-	(17)	(20)	(20)	(45)
31 dekabr 2022-ci il	(1)	(11)	(4)	(157)	(86)	(225)	(484)
Xalis balans dəyəri							
1 yanvar 2021-ci il	48	63	21	184	425	196	937
31 dekabr 2021-ci il	27	35	15	158	268	168	671
31 dekabr 2022-ci il	145	181	54	188	285	175	1,028

* Hesabat valyutasına çevirmədə hiperinflasiyanın təsiri də daxildir (Qeyd 2).

Torpaq və əmlak üzərində mülkiyyət hüquqları

Proqram təminatı yığılmış amortizasiyanı çıxmaqla, maya dəyəri ilə uçota alınır. Amortizasiya, bu cür aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri ərzində bərabər hissələrə bölünməklə hesablanır. Torpaq üzrə mülkiyyət hüquqları ümumi infrastruktur üzərindəki hüquqlardan ibarətdir. Petkim Petrokimya Holding A.Ş.-nin ("Petkim") alınması zamanı əldə edilən torpaq üzrə mülkiyyət hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixində 3 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq ədalətli dəyərləri ilə tanınmış və satınalma tarixindən etibarən qalan istifadə müddəti üzrə amortizasiya edilmişdir.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***17. Qeyri-maddi aktivlər, qudvildən başqa (davamı)****Sudan istifadə hüquqları**

Petkim şirkətinin satın alınması ilə əldə edilmiş sudan istifadə hüquqları əvvəlcə 30 may 2008-ci il tarixində 3 sayılı MHBS-yə əsasən ədalətli dəyərlə uçota alınmış və satınalma tarixindən başlayaraq onların 47 illik faydalı istifadə müddəti ərzində amortizasiya edilmişdir.

Petkim ticarət adı

48 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 10 AZN) məbləğində ticarət adı 30 may 2008-ci il tarixində "Petkim"-in satın alınması zamanı tanınmışdır. Aktiv ilkin olaraq 3 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq ədalətli dəyərlə tanınmışdır. Petkim ticarət adı üzrə amortizasiya hesablanmır, çünki onun faydalı istifadə müddəti qeyri-müəyyən hesab edilir (Qeyd 39).

Müştəri ilə münasibətlər

Petkim şirkətinin xalis aktivlərinin bir hissəsi kimi yaranmış müştəri ilə münasibətlər ilkin olaraq 30 may 2008-ci il tarixinə 3 sayılı MHBS-yə əsasən ədalətli dəyərlə uçota alınmış və satınalma tarixindən başlayaraq 22 illik qalan faydalı istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır.

SOCAR Energy Holdings AG-nin xalis aktivlərinin bir hissəsi olaraq alınmış müştəri ilə münasibətlər ilkin olaraq 30 iyun 2012-ci il tarixində 3 sayılı MHBS-yə əsasən ədalətli dəyərlə uçota alınmışdır və satınalma tarixindən başlayaraq qalan faydalı istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır. Pərakəndə kart müştərilərinin hesablanmış faydalı istifadə müddəti 18 il təşkil edir, pərakəndə paylama şəbəkəsi və yanacaq üzrə müştərilərin faydalı istifadə müddəti isə 30 ildir.

Lisenzia və imtiyaz hüquqları

31 dekabr 2022-ci il tarixinə qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərində 100 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 100 AZN) məbləğində "Umid Babek Exploration and Production Company"-nin ("UBEP") lisenziyası daxil olmuşdur. Lisenziya "Ümid" yatağının istismar müddəti ərzində istehsal vahidi metodu ilə amortizasiya edilir.

Əlavə olaraq, qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərində 17 iyun 2019-cu il tarixində müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə əldə edilmiş EVE Holdinqdə imtiyaz hüquqları daxildir və əldə etmə tarixindən başlayan 15 illik qalan istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanmışdır. Bu hüquqların balans dəyəri 314 AZN məbləğindədir (31 dekabr 2021-ci il: 169 AZN).

2022-ci il ərzində 78 AZN (2021-ci il: 70 AZN) məbləğində ümumi amortizasiya xərcləri 19 AZN (2021-ci il: 29 AZN) məbləğində ümumi və inzibati xərclərə, 37 AZN (2021-ci il: 36 AZN) məbləğində satışların maya dəyərində və 22 AZN (2021-ci il: 5 AZN) məbləğində marketinq, satış və paylaşdırma xərclərinə aid edilmişdir.

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar

Grupun birgə müəssisələrə investisiya qoyuluşlarının balans dəyərində hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2022	2021
1 yanvarda balans dəyəri		5,024	4,942
Birgə müəssisələrə investisiyalara əlavələr		24	225
Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay		1,475	(303)
Birgə müəssisələrdən alınmış dividendlər	7	(38)	(34)
Birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərsizləşməsi	3, 31	(26)	(30)
Məzənnə fərqləri		(183)	205
Sair		23	19
31 dekabrda balans dəyəri		6,299	5,024

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzvləşdirmə əsasında ümumi maliyyə məlumatları aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR AQS	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	STYAS
Təsis edildiyi ölkə	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Türkiyə
Cari aktivlər	77	296	80	185	188	58	3,658
<i>O cümlədən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	4	161	2	6	98	14	1,070
Uzunmüddətli aktivlər	77	25	3	296	590	9	12,833
Cari öhdəliklər	(61)	(81)	(52)	(271)	(70)	(22)	(3,641)
<i>O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	-	(32)	(24)	(80)	-	-	(1,618)
Uzunmüddətli öhdəliklər	-	-	(5)	(18)	(23)	-	(3,282)
<i>O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	-	-	(5)	(19)	-	-	(3,272)
Xalis aktivlər	93	240	26	192	685	45	9,568
Qrupun mülkiyyətinin payı	40%	60%	51%	13%	10%	51%	60%
Xalis aktivlərdə pay	37	144	13	26	69	23	5,741
Düzəlişlər	-	-	-	-	(56)	-	260*
Balans dəyəri	37	144	13	26	13	23	6,001
Alınmış dividendlər	(11)	-	(18)	-	-	(6)	-

* Düzəliş Qrupun birgə müəssisələrinin səhmdar kapitalına başlanğıcdan cari tarixədək akkreditiv üzrə ödənilmiş komissiya haqqı ilə bağlı 246 AZN məbləğində əlavə qoyuluşlar daxildir. 14 AZN məbləğində qalan məbləğ, Qrup tərəfindən artıq maliyyələşdirmədən ibarətdir, çünki, digər səhmdar öz payına mütənasib olaraq kapital qoyuluşları etməmişdir.

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri MI Drilling Fluids	SOCAR AQS	Azerbaijan Rigs	SOCAR CAPE	STYAS
Gəlirlər	74	571	103	88	10	104	19,305
Satışların maya dəyəri	(36)	(456)	(91)	(93)	-	(82)	(15,269)
<i>O cümlədən köhnəlmə</i>	(7)	(8)	(1)	(15)	(33)	(3)	(248)
Ümumi və inzibati xərclər	(12)	(8)	(3)	(23)	(300)	(5)	(148)
Sair gəlir	-	1	-	1	-	-	8
Sair xərc	-	-	-	-	-	-	(6)
Məzənnə fərqindən gəlir/(zərər), xalis	-	(2)	-	5	-	-	(204)
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	-	-	-	24	1	-	116
Maliyyə xərcləri	-	-	-	(5)	-	-	(951)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	26	106	9	(3)	(289)	17	2,851
Mənfəət vergisi (xərci)/gəliri	(8)	(23)	(2)	5	-	(3)	(436)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	18	83	7	2	(289)	14	2,415
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı, düzəlişdən əvvəl	7	50	4	-	(29)*	7	1,449

* Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı nəticələrində paya 24 AZN məbləğində Qrupun investisiya obyektinin dəyərsizləşmə xərcində payı daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixində Qrupun fərdi və məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan sair birgə müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlirlər və mənfəət və ya zərər haqqında məlumatlar aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun-müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun-müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/(zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Oil and Gas ProServ MMC	8	1	(6)	(2)	4	1	55%	Azərbaycan
SOCAR STP MMC	32	2	(28)	(24)	17	(14)	8%	Azərbaycan
Sarmatia MMC	-	-	-	-	-	-	27%	Polşa
SOCAR Bağlan MMC	1	14	(13)	(6)	-	-	51%	Azərbaycan
SOCAR Foster Wheeler Engineering	2	1	(2)	-	8	(1)	65%	Azərbaycan
SOCAR KBR	31	-	(12)	-	45	4	51%	Azərbaycan
SOCAR Dalgic MMC	13	6	(1)	(14)	12	2	51%	Azərbaycan
AAS-Ekol	2	-	-	-	3	1	48%	Azərbaycan
SOCAR Uniper	8	77	(16)	(29)	43	6	51%	Azərbaycan
SOCAR Fugro	8	-	(3)	-	12	2	51%	Azərbaycan
SOCAR Construction	-	-	-	-	-	-	0%	Azərbaycan
SOCAR KCM Adi Ortaklığı	28	-	(16)	-	331	8	10%	Türkiyə
SOCAR Petrofac	19	-	(24)	(4)	89	1	51%	Azərbaycan
Caspian Geo	10	3	(1)	-	13	-	51%	Azərbaycan
SOCAR-Nefteqazstroy MMC	4	-	-	-	3	-	10%	Azərbaycan
BOS Enerji	14	-	-	-	-	-	50%	Türkiyə
Cəmi	180	104	(122)	(79)	580	10		

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun əsas birgə müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzvləşdirmə əsasında ümumi maliyyə məlumatları əsas etibarilə aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M-İ. Drilling Fluids	SOCAR AQŞ	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	STYAŞ
Təsis edildiyi ölkə	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Azərbaycan	Türkiyə
Cari aktivlər	79	340	102	335	176	54	2,453
<i>O cümlədən pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	2	224	12	85	124	4	474
Uzunmüddətli aktivlər	70	53	6	166	871	10	13,949
Cari öhdəliklər	(46)	(236)	(45)	(331)	(10)	(21)	(4,376)
<i>O cümlədən cari maliyyə öhdəlikləri (ticarət və sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	(20)	(94)	(22)	(151)	-	(1)	(4,158)
Uzunmüddətli öhdəliklər	-	(1)	(1)	(25)	(23)	-	(4,570)
<i>O cümlədən uzunmüddətli maliyyə öhdəlikləri (sair kreditör borcları və ehtiyatlar istisna olmaqla)</i>	-	-	(1)	(10)	(23)	-	(4,380)
Xalis aktivlər	103	156	62	145	1,014	43	7,456
Qrupun mülkiyyətinin payı	40%	60%	51%	13.4%	10%	51%	60%
Xalis aktivlərdə pay	41	94	32	19	101	22	4,474
Düzəlişlər	-	-	-	-	(30)	-	233*
Balans dəyəri	41	94	32	19	71	22	4,707
Alınmış dividendlər	-	(12)	-	-	-	(6)	-

* Düzəlişə Qrupun birgə müəssisələrinin səhmdar kapitalına başlanğıcdan cari tarixədək akkreditiv üzrə ödənilmiş komissiya haqqı ilə bağlı 226 AZN məbləğində əlavə qoyuluşlar daxildir. 7 AZN məbləğində qalan məbləğ, Qrup tərəfindən artıq maliyyələşdirmədən ibarətdir, çünki, digər səhmdar öz payına mütənasib olaraq kapital qoyuluşları etməmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

18. Birgə müəssisələrə investisiyalar (davamı)

	Azgerneft MMC	AZFEN	Azeri M.İ. Drilling Fluids	SOCAR AQŞ	Azərbaycan Rigs	SOCAR CAPE	STYAŞ
Gəlirlər	63	716	91	121	32	108	10,439
Satışların maya dəyəri	(30)	(559)	(79)	(122)	(33)	(90)	(10,094)
O cümlədən köhnəlmə	(7)	(6)	(1)	(18)	(33)	(2)	(241)
Ümumi və inzibati xərclər	-	(8)	(3)	(16)	(1)	(1)	(63)
Sair gəlir	5	2	6	20	29	-	243
Sair xərc	-	(6)	-	(204)	-	-	(90)
Məzənnə fərqi gəlir/(zərər), xalis	-	(2)	-	6	-	-	(194)
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	-	-	-	-	-	-	51
Maliyyə xərcləri	-	-	-	(6)	-	-	(264)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	38	143	15	(201)	27	17	28
Mənfəət vergisi (xərci)/gəliri	(9)	(32)	(3)	4	(4)	(4)	(630)
İl üzrə mənfəət/(zərər)	29	111	12	(197)	23	13	(602)
İl üzrə mənfəətdə/(zərərdə) Qrupun payı	12	67	6	(26)	2	7	(361)

31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrupun fərdi və məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan sair birgə müəssisələrində iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri haqqında ümumi məlumat, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlirlər və mənfəət və ya zərər haqqında məlumatlar aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cari aktivlər	Uzun- müddətli aktivlər	Cari öhdəliklər	Uzun- müddətli öhdəliklər	Gəlirlər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Oil and Gas ProServ MMC	9	1	(9)	(2)	7	(11)	55%	Azərbaycan
SOCAR STP MMC	17	2	(18)	(8)	32	(6)	50%	Azərbaycan
Sarmatia MMC	1	-	-	-	-	-	27%	Polşa
SOCAR Bağlan MMC	1	14	(13)	(6)	-	-	51%	Azərbaycan
SOCAR Foster Wheeler Mühəndislik	4	1	(3)	-	10	-	65%	Azərbaycan
SOCAR KBR	35	1	(20)	-	74	6	51%	Azərbaycan
SOCAR Dalğıc MMC	10	7	-	(14)	9	(1)	51%	Azərbaycan
AAS-Ekol	3	1	(1)	-	8	1	48%	Azərbaycan
SOCAR Uniper	14	74	(15)	(38)	52	10	51%	Azərbaycan
SOCAR Fugro	13	-	(10)	-	16	-	51%	Azərbaycan
SOCAR Construction	-	-	-	-	-	-	97%	Azərbaycan
SOCAR KCM Adı Ortaklığı	37	-	(30)	-	213	10	10%	Türkiyə
SOCAR Petrofac	15	1	(22)	(3)	51	(6)	51%	Azərbaycan
Caspian Geo	10	4	(3)	-	79	6	51%	Azərbaycan
SOCAR-Nefteqazstroy MMC	2	-	-	-	1	-	25%	Azərbaycan
Cəmi	171	106	(144)	(71)	552	9		

2022-ci il ərzində Qrup birgə müəssisəsi olan SOCAR Türkiyə Yatırım A.Ş.-nin ("STYAŞ") səhmdar kapitalına 24 AZN (2021-ci il: 186 AZN) məbləğində əlavə vəsait qoyuluşu etmişdir.

2015-ci ildə Qrup Star (STYAŞ-nin törəmə müəssisəsi) Emal zavodunun tikintisi ilə əlaqədar akkreditiv razılaşmaları imzalamışdır. Qrupun 2022-ci ildə cəmi 19 AZN (2021-ci il: 35 AZN) məbləğində ödədiyi komissiya haqları və faizlər STYAŞ-yə əlavə investisiya kimi tanınmışdır. Birgə müəssisələrin şərti öhdəlikləri və təəhhülləri Qeyd 38-də açıqlanır.

Mülkiyyət payı 50 faizdən çox və ya 20 faizədək olan investisiyaların birgə müəssisələr kimi uçota alınması investisiya obyektinin müvafiq əməliyyatları ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi üçün bütün nəzarətçi tərəflərin yekdil razılığının tələb olunması faktına əsaslanır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar

Qrupun asılı müəssisələrə investisiya qoyuluşlarının balans dəyərinin hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2022	2021
1 yanvarda balans dəyəri		4,228	4,173
Əlavələr	13	92	-
Asılı müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay		1,028	442
Asılı müəssisələrdən alınmış dividendlər	7	(36)	(386)
Məzənnə fərqləri		(13)	(22)
Satış üçün saxlanılan aktivlərə yenidən təsnif edilmiş	13	(878)	-
Sair		66	21
		4,487	4,228

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun CQBK-də və CQBK Hold Co-da 14.35 faizlik kapital investisiyası formasında ümumi iştirak payı 878 AZN məbləğində satış üçün saxlanılan aktivlərin tərkibində təqdim edilmişdir (Qeyd 13).

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun əsas asılı müəssisələrinin MHBS maliyyə hesabatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzleşdirmə əsasında bu asılı müəssisələrə dair ümumiləşdirilmiş maliyyə məlumatları aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

2022	CQBK	BTC Co	CQD
Təsis edildiyi ölkə	Kayman adaları	Kayman adaları	Azərbaycan
Cari aktivlər	1,051	374	2,794
Uzunmüddətli aktivlər	7,700	7,415	20,611
Cari öhdəliklər	(990)	(482)	(1,520)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(596)	(577)	(12,213)
Ümumi xalis aktivlər	7,165	6,730	9,672
Asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər çıxılmaqla	-	-	(3,890)
Asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payı çıxılmaqla xalis aktivlər	7,165	6,730	5,782
Qrupun mülkiyyət payı	14%	25%	49%
Xalis aktivlərdə pay	1,028	1,683	2,833
Satış üçün saxlanılan aktivə yenidən təsnif etmə (Qeyd 13)	(878)	-	-
Düzəlişlər	(150)*	-	(77)**
Balans dəyəri	-	1,683	2,756
Alınmış dividendlər	(247)***	(36)	-

* 31 dekabr 2022-ci il tarixinə düzəlişə satış üçün saxlanılan aktivlərə yenidən təsnifləşdirmə səbəbindən tanınmamış CQBK nəticələrindəki paydan ibarət olan 150 AZN daxildir.

** 31 dekabr 2022-ci il tarixinə düzəlişə Qrup tərəfindən CQD üçün 34 AZN məbləğində artıq maliyyələşdirmə və Qrupun Şahdəniz HPBS-də əlavə paylarının 2014-cü ildə CQD-yə satışı üzrə zərərdə Qrupun 16 AZN məbləğində payı daxildir. Əlavə olaraq, 127 AZN CQD-nin TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-dəki 7 faizlik payının 2018-ci ildə satışından irəli gələn reallaşdırılmamış gəlirin silinməsi ilə bağlıdır.

*** 31 dekabr 2022-ci il tarixinə satış üçün saxlanılan aktivlərə yenidən təsnifləşdirmədən sonrakı dövr ərzində CQBK-dən 247 AZN məbləğində dividend almışdır. Qrup müvafiq məbləği digər əməliyyat gəlirinin tərkibində tanımışdır (Qeyd 32).

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

2022	CQBK	BTC Co	CQD
Gəlirlər	2,247	829	4,494
Satışların maya dəyəri	(541)	(378)	(587)
Ümumi və inzibati xərclər	-	(295)	(528)
Paylaşdırma xərcləri	-	-	(114)
Sair xərclər	(2)	(19)	-
Sair gəlir	-	8	217
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	5	-	148
Maliyyə xərcləri	-	(21)	(938)
Məzənnə fərqindən zərər	-	-	2
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	-	-	106
Vergidən əvvəlki mənfəət	1,709	124	2,800
Mənfəət vergisi xərci	(437)	-	29
İl üzrə mənfəət	1,272	124	2,829
Qeyri-nəzarət payına aid mənfəət	-	-	849
İl üzrə mənfəətdə Qrupun payı	183	31	970
Düzəlişlər	(150)*	(7)	-
Cəmi	33	24	970

* 31 dekabr 2022-ci il tarixinə, düzəlişə satış üçün saxlanılan aktivlərə yenidən təsnifləşdirmə səbəbindən tanınmamış CQBK-nin nəticələrində 150 AZN məbləğində pay daxildir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun həm ayrı-ayrılıqda, həm də birlikdə əhəmiyyətli olmayan digər asılı müəssisələrdəki payları və onların ümumi aktivləri, öhdəlikləri, gəlirləri və mənfəət və ya zərərləri daxil olmaqla, ümumiləşdirilmiş məcmu maliyyə məlumatları aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi Öhdəliklər	Gəlirlər	(Zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Kaspian Geofizikal Kompani	15	(12)	5	2	45%	Azərbaycan
AzLab	3	(3)	5	(1)	50%	Azərbaycan
South Caucasus Pipeline Holding Company	149	(10)	35	35	10%	Cayman Islands
Kros Kaspian Oyl and Qəs Lojistik MMC	3	(2)	-	-	34%	Azərbaycan
Ateşgah Insurance Company	47	(30)	30	-	10%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings MMC	20	(12)	7	(4)	50%	Azərbaycan
Tankanlaga Mellin AG ("TAMAG")	15	(4)	6	-	33%	İsveçrə
Tanklager Taegerschen AG ("TLT")	4	(2)	3	-	21%	İsveçrə
SOGEP AG	10	(9)	8	-	34%	İsveçrə
UBAG AG	37	(31)	19	2	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	9	(6)	6	-	17%	İsveçrə
SARACO SA	37	(30)	14	3	20%	İsveçrə
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	7,075	(7,075)	35,906	-	28%	Kayman adaları
Electrogas Malta	1,105	(1,256)	476	2	33%	Malta
Octogone	56	(54)	17	10	20%	Benin
CI GNL	-	(37)	-	-	26%	Fildişi Sahili
Cəmi	8,585	(8,573)	36,537	49		

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixində Qrupun əsas asılı müəssisələri haqqında onların MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatları əsasında ümumi maliyyə məlumatları və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında investisiyanın balans dəyəri ilə üzləşdirmə aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

2021	CQBK	BTC Co	CQD
Təsis edildiyi ölkə	Kayman adaları	Kayman adaları	Azərbaycan
Cari aktivlər	791	306	1,394
Uzunmüddətli aktivlər	8,035	7,817	20,037
Cari öhdəliklər	(679)	(495)	(1,460)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(587)	(785)	(13,247)
Ümumi xalis aktivlər	7,560	6,843	6,724
Asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payına aid xalis aktivlər çıxılmaqla	-	-	(3,043)
Asılı müəssisənin qeyri-nəzarət payı çıxılmaqla xalis aktivlər	7,560	6,843	3,681
Qrupun mülkiyyət payı	10%	25%	49%
Xalis aktivlərdə pay	756	1,711	1,804
Düzəlişlər	1	(2)	(77)*
Balans dəyəri	757	1,709	1,727
Alınmış dividendlər	(130)	(256)	-

* 31 dekabr 2022-ci il tarixinə düzəlişə Qrup tərəfindən CQD-yə 34 AZN məbləğində artıq maliyyələşdirmə və 16 AZN məbləğində Qrupun 2014-cü ildə Şah Dəniz HPBS-də əlavə payların CQD-yə satışından yaranan zərərdə pay daxildir. Bundan əlavə, 127 AZN məbləği 2018-ci ildə CQD-nin TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-də 7 faiz payının satışından əldə edilmiş reallaşdırılmamış gəlirin eliminasiyasını təmsil edir.

2021	CQBK	BTC Co	CQD
Gəlirlər	1,904	1,138	2,998
Satışların maya dəyəri	(492)	(466)	(671)
Ümumi və inzibati xərclər	-	(433)	(446)
Paylaşdırma xərcləri	-	-	(109)
Sair xərclər	-	(87)	-
Sair gəlir	-	15	39
Effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	-	-	57
Maliyyə xərcləri	-	(29)	(709)
Məzənnə fərqindən zərər	-	-	(5)
Asılı müəssisələrin nəticələrində pay	-	-	116
Vergidən əvvəlki mənfəət	1,412	138	1,270
Mənfəət vergisi xərci	(500)	-	(37)
İl üzrə mənfəət	912	138	1,233
Qeyri-nəzarət payına aid mənfəət	-	-	577
İl üzrə mənfəətdə Qrupun payı	91	35	321
Düzəlişlər	(2)	-	-
Cəmi	89	35	321

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

19. Asılı müəssisələrə investisiyalar (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixində Qrupun fərdi və məcmu şəkildə əhəmiyyətli olmayan sair asılı müəssisələrdəki payları və onların ümumi maliyyə məlumatları, o cümlədən cəmi aktivlər, öhdəliklər, gəlirlər və mənfəət və ya zərər haqqında məlumatlar aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

Adı	Cəmi aktivlər	Cəmi Öhdəliklər	Gəlirlər	(Zərər)	İştirak payı	Təsis edildiyi ölkə
Kaspian Geofizikal Kompani	1	-	-	-	45%	Azərbaycan
AzLab	4	(4)	3	-	50%	Azərbaycan
Kros Kaspian Oyl and Qəs Lojistik MMC	3	(2)	-	-	34%	Azərbaycan
Atəşgah Sığorta Şirkəti	40	(24)	25	-	10%	Azərbaycan
Caspian Pipe Coatings MMC	20	(8)	17	(5)	50%	Azərbaycan
Tankanlagen Mellingen AG ("TAMAG")	16	(5)	-	-	33%	İsveçrə
Tanklager Taegerschen AG ("TLT")	3	(3)	-	-	21%	İsveçrə
SOGEP AG	11	(10)	-	-	34%	İsveçrə
UBAG AG	39	(35)	-	-	24%	İsveçrə
SAPPRO SA	6	(3)	-	-	17%	İsveçrə
SARACO SA	27	(24)	-	-	20%	İsveçrə
Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkəti	3,109	(3,109)	14,885	-	28%	Kayman adaları
Electrogas Malta	1,067	(1,305)	400	(37)	33%	Malta
Octogone	23	(32)	4	(1)	20%	Benin
CI GNL	3	(42)	-	-	26%	Fildişi Sahili
Cəmi	4,372	(4,606)	15,334	(43)		

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun balans dəyəri sıfır olan asılı müəssisələrin zərərlərində 59 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 90 AZN) məbləğində tanınmamış payı olmuşdur. Sıfır balans dəyəri ilə asılı müəssisələr hesabat tarixinə mənfəət xalis aktiv qalıqları olan asılı müəssisələrlə təmsil olunmuşdur. Qrupun asılı müəssisələrin öhdəliklərində payının yerinə yetirilməsi ilə bağlı rəsmi öhdəliyinin olmadığını nəzərə alaraq, müvafiq asılı müəssisələrə investisiyanın balans dəyəri maliyyə hesabatlarında sıfır səviyyəsində saxlanılmışdır. Asılı müəssisələrin şərti öhdəlikləri və təəhhüdləri Qeyd 38-də açıqlanır.

Mülkiyyət payı 20 faizədək olan investisiyaların asılı müəssisələr kimi uçota alınması Qrupun investisiya obyektinin idarə heyətində təmsil olunması, siyasətin formalaşması proseslərində və ya əhəmiyyətli texniki məlumatların təqdim olunmasında iştirak etməsi faktına əsaslanır.

20. Ticarət və sair kreditor borcları və müqavilə öhdəlikləri

	2022	2021
Ticarət kreditor borcları	7,269	8,032
Hesablanmış öhdəliklər	2,350	1,658
Sair kreditor borcları	1,298	1,065
Cəmi maliyyə kreditor borcları	10,917	10,755
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	591	294
Cəmi ticarət və sair kreditor borcları	11,508	11,049

9,928 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 9,837 AZN) məbləğində maliyyə kreditor borcları, əsasən ABŞ dolları olmaqla, xarici valyutalarda ifadə olunmuşdur. Kreditor borclarına əsasən xam neft, neft məhsulları, qazın alışı və Qrupun təchizatçıları tərəfindən göstərilmiş tikinti, qazma, nəqliyyat və kommunal xidmətlər ilə bağlı yaranan borclar daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

20. Ticarət və sair kreditor borcları və müqavilə öhdəlikləri (davamı)

Qrupun hesablanmış öhdəlikləri alınmış xam neft və neft məhsulları üçün hələ hesab-faktura alınmamış öhdəliklərdən ibarətdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə, 27 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 24 AZN) məbləğində əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödəniş üzrə öhdəliklərin cari hissəsi işçilərə ödəniləcək məbləğlərə daxil edilmişdir (Qeyd 26).

Müqavilə öhdəlikləri

31 dekabrda qalan icra öhdəliklərinə (yerinə qismən yetirilmiş və ya yetirilməmiş) bölüşdürülmüş əməliyyat qiymətləri aşağıda təqdim edilir:

	2022	2021
Bir il ərzində	1,336	657
Bir ildən çox (Qeyd 26)	107	60
Cəmi müqavilə öhdəlikləri	1,443	717

Qısamüddətli müqavilə öhdəlikləri əsasən tikinti layihələri və malların və xidmətlərin satışı üçün, müvafiq olaraq, 244 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 210 AZN) və 1,078 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 442 AZN) məbləğində alınmış avans ödənişlərdən ibarətdir.

2022-ci il ərzində qısamüddətli müqavilə öhdəliklərinin qalığı müştərilərdən yeni avans ödənişlərinin alınmasına görə 4,478 AZN məbləğində artmışdır. İcra öhdəlikləri yerinə yetirildikdən sonra, müqavilə öhdəliklərindən 3,799 AZN konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda daxil edilmiş və 2022-ci il ərzində gəlirlər kimi tanınmışdır.

Bir ildən çox müddətdə yerinə yetirilməsi gözlənilən qalan icra öhdəliklərinin əksəriyyəti Bursagaz və Kayserigaz tərəfindən həyata keçirilən qazlaşdırma işləri üçün alınmış haqlara aiddir. Bu öhdəliklər sair uzunmüddətli öhdəliklərdə təqdim edilir.

21. Borc öhdəlikləri

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2022-ci il tarixində balans
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	1.00%-12.00%	yanvar 2023-cü il – dekabr 2023-cü il	5,153	4,812
Türk lirası ilə qısamüddətli vəsaitlər	11.90%-37.00%	yanvar 2023-cü il – dekabr 2023-cü il	7,467	727
Gürcüstan lirası ilə qısamüddətli vəsaitlər	8.25%-16.25%	yanvar 2023-cü il – dekabr 2023-cü il	317	180
Avro ilə qısamüddətli vəsaitlər	1.64%-8.50%	yanvar 2023-cü il – dekabr 2023-cü il	102	88
Sair valyutalarda qısamüddətli vəsaitlər	4.00%-23.00%	yanvar 2023-cü il – dekabr 2023-cü il	4,760	179
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				1,760
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				7,746

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

21. Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixində Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi*	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
750 milyon ABŞ dolları	6.95%	mart 2030-cu il	1,082	28
500 milyon ABŞ dolları	3.20%	avqust 2030-cu il	797	64
500 milyon ABŞ dolları	SOFR+3.75%	dekabr 2026-cı il	782	66
431 milyon ABŞ dolları	LIBOR+4%	dekabr 2029-cu il	623	110
565 milyon ABŞ dolları	3.80%	sentabr 2028-ci il	534	115
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.7%	mart 2026-cı il	511	1
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.45%	avqust 2026-cı il	508	12
300 milyon ABŞ dolları	SOFR+3.95%	dekabr 2026-cı il	463	39
242 milyon ABŞ dolları	4.60%	dekabr 2029-cu il	350	62
200 milyon ABŞ dolları	5.00%	iyun 2025-ci il	340	-
200 milyon ABŞ dolları	3.40%	dekabr 2030-cü il	319	21
200 milyon ABŞ dolları	3.80%	noyabr 2029-cu il	273	48
155 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.45%	avqust 2026-cı il	262	6
489 milyon ABŞ dolları	LIBOR+5.95%	iyun 2025-ci il	260	-
150 milyon ABŞ dolları	10.26%	mart 2024-cü il	255	-
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.45%	avqust 2026-cı il	254	6
212 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	242	38
122 milyon Avro	EURIBOR+3.45%	avqust 2026-cı il	221	3
130 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.45%	avqust 2026-cı il	220	5
122 milyon Avro	EURIBOR+3.45%	avqust 2026-cı il	220	3
251 milyon Avro	EURIBOR+3.03%	yanvar 2027-ci il	201	54
249 milyon Avro	EURIBOR+0.95%	yanvar 2027-ci il	184	53
100 milyon Avro	EURIBOR+3.45%	avqust 2026-cı il	181	2
100 milyon ABŞ dolları	4.50%	noyabr 2026-cı il	170	2
100 milyon ABŞ dolları	11.36%	avqust 2027-ci il	170	-
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.50%	noyabr 2024-cü il	159	180
150 milyon ABŞ dolları	4.60%	dekabr 2024-cü il	128	90
75 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.45%	avqust 2026-cı il	127	3
427 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.70%	fevral 2024-cü il	118	250
82 milyon ABŞ dolları	0.10%	dekabr 2029-cu il	114	4
82 milyon ABŞ dolları	0.10%	dekabr 2029-cu il	108	8
15398 milyon Yapon yeni	1.50%	aprel 2039-cu il	104	6
90 milyon ABŞ dolları	4.80%	avqust 2026-cı il	92	33
60 milyon ABŞ dolları	4.50%	oktyabr 2026-cı il	87	16
78 milyon ABŞ dolları	4.00%	dekabr 2027-ci il	86	72
68 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3%	yanvar 2026-cı il	69	10
38 milyon Avro	EURIBOR+3.45%	avqust 2026-cı il	68	1
144 milyon AZN	0.16% (0.15%+0.01%)	yanvar 2041-ci il	65	6
485 milyon ABŞ dolları	LIBOR+1%	dekabr 2024-cü il	59	65
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR+2.70%	iyun 2024-cü il	42	85
260 milyon ABŞ dolları	LIBOR+3.95%	dekabr 2024-cü il	32	38
29 milyon ABŞ dolları	4.00%	dekabr 2027-ci il	32	32
52 milyon ABŞ dolları	4.40%	noyabr 2024-cü il	29	31
300 Türk lirəsi	LIBOR+5.2%	iyun 2027-ci il	19	3
300 Türk lirəsi	LIBOR+5.2%	iyun 2027-ci il	19	3
10 milyon Avro	EURIBOR+3.45%	avqust 2026-cı il	18	-
10 milyon İsviçrə frankı	3.00%	oktyabr 2027-ci il	18	-
9 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	16	-
65 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4.95%	dekabr 2024-cü il	13	15
7 milyon ABŞ dolları	0.10%	dekabr 2029-cu il	12	-
6 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	10	-
62 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 5.25%	sentabr 2024-cü il	9	14
10 milyon Avro	2.25%	mart 2027-ci il	9	3
45 milyon Gürcüstan laris	14.00%	avqust 2024-cü il	8	10
6 milyon ABŞ dolları	5.00%	mart 2027-ci il	7	2
5 milyon Avro	3.58%	may 2027-ci il	6	1
Digər uzunmüddətli borc öhdəlikləri			29	41
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			11,134	1,760

(*) LIBOR və EURIBOR 3 - 12 ay arasında dəyişir.

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***21. Borc öhdəlikləri (davamı)**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyutada cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2021-ci il tarixində balans
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	0.1%-18.58%	yanvar 2022-ci il – dekabr 2022-ci il	2,679	3,421
Türkiyə lirası ilə qısamüddətli vəsaitlər	10.5%-26.2%	yanvar 2022-ci il – dekabr 2022-ci il	2,379	320
Gürcüstan lirası ilə qısamüddətli vəsaitlər	11.75%-14.75%	yanvar 2022-ci il – dekabr 2022-ci il	338	139
Avro ilə qısamüddətli vəsaitlər	0.10%-3%	yanvar 2022-ci il – dekabr 2022-ci il	69	126
Sair valyutalarda qısamüddətli vəsaitlər	0.16%-13%	yanvar 2022-ci il – dekabr 2022-ci il	2,071	74
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				1,785
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				5,865

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

21. Borc öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi*	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
750 milyon ABŞ dolları	6.95%	mart 2030-cu il	1,217	27
1,000 milyon ABŞ dolları	4.75%	mart 2023-cü il	1,084	20
500 milyon ABŞ dolları	3.20%	avqust 2030-cu il	850	10
500 milyon ABŞ dolları	SOFR + 3.75%	dekabr 2026-cı il	847	1
499 milyon ABŞ dolları	5.88%	yanvar 2023-cü il	744	24
431 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 4%	dekabr 2029-cu il	724	133
565 milyon ABŞ dolları	3.80%	sentyabr 2028-ci il	640	117
300 milyon ABŞ dolları	SOFR + 3.7%	mart 2026-cı il	532	1
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	526	6
300 milyon ABŞ dolları	SOFR + 3.95%	dekabr 2026-cı il	503	-
242 milyon ABŞ dolları	4.60%	dekabr 2029-cu il	413	42
489 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 6.95%	iyun 2025-ci il	386	-
427 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.70%	fevral 2024-cü il	359	249
200 milyon ABŞ dolları	5.00%	iyun 2025-ci il	340	-
200 milyon ABŞ dolları	3.40%	dekabr 2030-cu il	340	-
300 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.50%	noyabr 2024-cü il	331	177
200 milyon ABŞ dolları	3.80%	noyabr 2029-cu il	319	23
155 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	271	2
251 milyon Avro	EURIBOR + 3.03%	yanvar 2027-ci il	268	54
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	263	3
150 milyon ABŞ dolları	3.22%	iyun 2023-cü il	255	-
249 milyon Avro	EURIBOR + 0.95%	yanvar 2027-ci il	249	53
122 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	244	2
122 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	242	2
200 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1.335%	dekabr 2027-ci il	231	14
130 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	228	2
150 milyon ABŞ dolları	4.60%	dekabr 2024-cü il	213	49
100 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	199	2
100 milyon ABŞ dolları	4.50%	noyabr 2026-cı il	170	1
106 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	146	12
75 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	132	1
15,398 milyon Yapon yeni	1.50%	aprel 2039-cu il	128	7
150 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.70%	iyun 2024-cü il	127	85
90 milyon ABŞ dolları	4.80%	avqust 2026-cı il	122	33
485 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 1%	dekabr 2024-cü il	118	64
82 milyon ABŞ dolları	0.10%	dekabr 2029-cu il	114	-
82 milyon ABŞ dolları	0.10%	dekabr 2029-cu il	112	-
60 milyon ABŞ dolları	2.60%	yanvar 2023-cü il	107	1
60 milyon ABŞ dolları	4.50%	oktyabr 2026-cı il	102	1
190 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 2.20%	noyabr 2023-cü il	98	101
78 milyon ABŞ dolları	4.00%	dekabr 2027-ci il	91	76
68 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3%	yanvar 2026-cı il	78	10
38 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	75	1
40 milyon ABŞ dolları	2.65%	fevral 2023-cü il	71	-
38 milyon İsveçrə frankı	LIBOR + 0.0714% və ya 0%	yanvar 2023-cü il	71	-
260 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.95%	dekabr 2024-cü il	69	38
144 milyon AZN	0.16% (0.15% + 0.01%)	yanvar 2041-ci il	66	6
110 milyon ABŞ dolları	4.80%	dekabr 2023-cü il	62	63
52 milyon ABŞ dolları	4.40%	noyabr 2024-cü il	59	31
77 milyon ABŞ dolları	4.80%	dekabr 2023-cü il	43	44
23 milyon ABŞ dolları	2.70%	aprel 2023-cü il	41	-
29 milyon ABŞ dolları	4.00%	dekabr 2027-ci il	34	31
300 milyon Türkiyə lirası	LIBOR + 5.2%	iyun 2027-ci il	32	4
300 milyon Türkiyə lirası	LIBOR + 5.2%	iyun 2027-ci il	32	4
350 milyon AZN	3.00%	yanvar 2024-cü il	29	29
19 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	26	2
18 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	25	-
15 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	20	2
15 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	20	2
10 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	20	-
10 milyon İsveçrə frankı	3.00%	oktyabr 2027-ci il	18	-
9 milyon Avro	EURIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	18	-
12 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	17	1
12 milyon ABŞ dolları	4.92%	mart 2028-ci il	17	1
10 milyon ABŞ dolları	4.50%	iyun 2023-cü il	17	-
45 milyon Gürcüstan larisı	14.00%	avqust 2024-cü il	13	8
10 milyon Avro	2.25%	mart 2027-ci il	12	3
7 milyon ABŞ dolları	0.10%	dekabr 2029-cu il	12	-
38 milyon ABŞ dolları	4.01%	dekabr 2023-cü il	11	11
6 milyon ABŞ dolları	LIBOR + 3.45%	avqust 2026-cı il	11	-
460 milyon AZN	4.00%	aprel 2023-cü il	6	53
Digər uzunmüddətli borc öhdəlikləri			91	46
Cəmi uzunmüddətli borc öhdəlikləri			15,501	1,785

(*) LIBOR və EURIBOR 3 - 12 ay arasında dəyişir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

22. Ödəniləcək vergilər

	2022	2021
Mənfəət vergisi üzrə ödəniləcək məbləğ	754	518
Cəmi mənfəət vergisi üzrə ödəniləcək məbləğ	754	518
Hesablanmış ƏDV	458	471
ARDNF-yə ödəniləcək məbləğ	-	46
Sosial sığorta ayırmaları	18	16
Sair ödəniləcək vergilər	261	307
Cəmi sair ödəniləcək vergilər	737	840
Cəmi ödəniləcək vergilər	1,491	1,358

2008-ci ildə adi ixrac vergisindən başqa, Qrup dövlətin müəyyən etdiyi qiymətdən artıq qiymətlə xam neftin satışından daxilolmaların müəyyən hissəsini ARDNF-ya köçürməli idi (2009-cu ildə bir barel üçün 50 ABŞ dolları). 2009-2022-ci illər ərzində bu cür vergilər Qrupdan tutulmamışdır.

Qrupun Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi əsasında fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri olan komponentləri ödəyəcəkləri vergi məbləğlərini alınacaq vergilər və vergi üzrə avans ödənişləri ilə əvəzləşdirmək hüququna malikdirlər. Ödəniləcək sair vergilər qalığına ƏDV, əmlak vergisi, aksiz vergisi, gəlir vergisi, qiymət marjası üzrə vergi öhdəliklərinin alınacaq vergilər və vergi üzrə avans ödənişləri ilə əvəzləşdirilməsi daxildir.

23. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər

Qrup neft-qaz hasilatı və saxlama avadanlıqlarının istismardan çıxarılması və ətraf mühitin təmizlənməsi ilə bağlı hüquqi və konstruktiv baxımından öhdəlik daşıyır. Aktivlərin ləğv olunması üzrə müvafiq öhdəliklər üçün ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	2022	2021
1 yanvarda balans dəyəri	2,066	1,955
Əlavələr	117	95
ŞD HPBS-də əlavə 4.35% payın alınması	160	-
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	91	90
Hesablamalardakı dəyişikliyin təsiri	(842)	(74)
Satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa bağlı olan öhdəliklər	(449)	-
31 dekabrda balans dəyəri	1,143	2,066

HPBS-lərə aid aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər podratçılar tərəfindən çəkilmiş kapital məsrəflərə əsasən müəyyən edilir və bunların ödənilməsi müvafiq HPBS-lərin başa çatma müddətləri ilə məhdudlaşır.

Qrupun aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəlikləri ilə bağlı maksimal xərcləri, əsasən, Azərbaycan Respublikasında aşağıdakı neft-qaz kəşfiyyatı, qiymətləndirilməsi və işlənməsi yataqları ilə təmsil olunur:

31 dekabr 2022-ci il tarixinə istifadə edilən istehsal avadanlığının istismardan çıxarılması ilə bağlı Azneft İstehsalat Birliyinin ("Azneft İB") qiymətləndirilmiş xərcləri 1,802 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 1,465 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 8.90 faiz diskont dərəcəsindən (2020-ci il: 6.42 faiz) istifadə etmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə AÇG layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı AzaÇG-nin maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 1,901 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 1,832 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 7.03 faiz diskont dərəcəsindən (31 dekabr 2021-ci il: 4.46 faiz) istifadə etmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

23. Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Şah Dəniz layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Azərbaycan Şah Dəniz ("AzŞD") şirkətinin maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 896 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 604 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.99 faiz diskont dərəcəsindən (31 dekabr 2021-ci il: 4.50 faiz) istifadə etmişdir.

31 mart 2022-ci il tarixində AzŞD-nin aktivlərin ləğv edilməsi öhdəlikləri satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa bağlı öhdəliklərə yenidən təsnif edilmişdir. Öhdəlik balansında sonrakı hərəkət birbaşa satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa bağlı öhdəliklərdə tanınır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Abşeron layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Qrupun maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 286 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 250 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 7.20 faiz (31 dekabr 2021-ci il: 4.50 faiz) diskont dərəcəsindən istifadə etmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Ümid-Babək Kəşfiyyat və İstehsalat layihəsində istifadə edilən istehsal avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı Qrupun maksimal qiymətləndirilmiş xərcləri 175 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 145 AZN) olmuşdur. Bu öhdəliyi diskont etmək üçün Şirkət 6.99 faiz (31 dekabr 2021-ci il: 4.46 faiz) faiz diskont dərəcəsindən istifadə etmişdir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun neft-qaz əmlakı və avadanlığının xalis balans dəyərinə neft-qaz hasilatı obyektləri, boru kəmərləri, müvafiq emal avadanlıqları və saxlama avadanlıqlarının istismardan çıxarılması, o cümlədən ləğvetmə və ərazinin bərpası ilə bağlı 519 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 1,020 AZN) məbləğində xərclər daxil edilmişdir (Qeyd 16).

Aktivlərin ləğv edilməsi üzrə öhdəliklər Qrup tərəfindən aktivlərin istismardan çıxarılması üçün təxmin edilən gələcək xərclərin cari dəyərindən istifadə etməklə ölçülür. Rəhbərlik, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və lazım gəldikdə, öhdəliyə uyğun riskləri əks etdirən diskont dərəcələrini müəyyən edir. Diskont dərəcələri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və ləğvetmə və sahənin bərpası xərclərini diskontlaşdırmaq üçün istifadə olunur. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə istifadə edilən diskont dərəcəsi 6.99-8.90 faiz (31 dekabr 2021-ci il: 4.46-6.42 faiz) aralığında olmuşdur.

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilmiş diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 198 AZN aşağı / 254 AZN çox olardı.

Ləğvetmə və sahənin bərpası xərcləri ilə bağlı diskont edilmiş nağd pul hərəkətlərinin hesablanması zamanı aşağıdakı inflyasiya dərəcələri tətbiq edilmişdir:

Azərbaycan:

İl	2023	2024	2025	2026	2027	2028 və sonra
İnflyasiya dərəcəsi	5.81%	3.96%	3.53%	3.84%	3.93%	3.90%

ABŞ:

İl	2023	2024	2025	2026	2027	2028 və sonra
İnflyasiya dərəcəsi	4.39%	2.40%	2.08%	2.09%	2.10%	2.07%

Hesablamada istifadə edilən təxmin edilmiş inflyasiya dərəcələri rəhbərliyin təxminindən 1 faiz yuxarı/aşağı olsaydı, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 101 AZN çox / 61 AZN az olardı.

Ehtiyat gələcək xərclərin və qurğuların və boru kəmərlərinin iqtisadi müddətinin ən yaxşı təxminlərinə əsaslanarsa da, bu xərclərin həcmi və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

24. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar

Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	Qeyd	Ətraf mühitlə bağlı öhdəliklər	Sair öhdəliklər	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə balans dəyəri		83	44	127
Əlavələr		(1)	(10)	(11)
İstifadə		(26)	(2)	(28)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	34	3	-	3
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri		59	32	91
O cümlədən:				
Cari		44	32	76
Uzunmüddətli		15	-	15
1 yanvar 2022-ci il tarixinə balans dəyəri		59	32	91
(Silinmələr)/əlavələr		(4)	2	(2)
İstifadə		(34)	(1)	(35)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	34	2	-	2
31 dekabr 2022-ci il tarixinə balans dəyəri		23	33	56
O cümlədən:				
Cari		8	33	41
Uzunmüddətli		15	-	15

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər

2018-ci ildə rəhbərlik Abşeron ərazisindəki fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə vurulan zərər və çirklənmə ilə əlaqədar Fəaliyyət Planını (2019-2023) təsdiq etmişdir. Rəhbərlik Qrupun ətraf mühitlə bağlı öhdəliklərini müvafiq xərclərin tarixi tendensiyasına və Qrupun təxmin edilən istehsal profilinə əsasən qiymətləndirmişdir.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası ilə bağlı təxmin edilən gələcək xərclərinin cari dəyərindən istifadə etməklə ölçülür. Rəhbərlik, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və lazım gəldikdə, hesabat tarixinə öhdəliyə uyğun riskləri əks etdirən diskont dərəcələrini müəyyən edir. Qrup ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliyin cari dəyərini 9.85 faiz (31 dekabr 2021-ci il: 4.57 faiz) diskont dərəcəsinə istifadə etməklə hesablamışdır.

25. Təxirə salınmış gəlir

	2022	2021
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	65	75
Mənfəət və ya zərərə aid edilmiş	(6)	(10)
İl ərzində alınmış	11	-
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	70	65
O cümlədən:		
Uzunmüddətli	70	65

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***25. Təxirə salınmış gəlir (davamı)**

31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə, təxirə salınmış gəlirin uzunmüddətli hissəsi əsasən 32 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 37 AZN) və 38 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 28 AZN) məbləğində, müvafiq olaraq, 2006-cı ildə Bakı ətrafı ərazilərin və Azərbaycan Respublikasının rayonlarının qazlaşdırılması məqsədilə əldə edilmiş dövlət qrantları və Gürcüstanın kənd rayonlarının qazlaşdırılması məqsədilə əldə edilmiş alınmış qrantdan ibarətdir.

26. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər

Sair öhdəliklərə aşağıdakılar daxildir:

	2022	2021
Törəmə öhdəliklər	2,198	1,048
Payların ötürülməsi haqqında müqavilələr əsasında öhdəliklər	626	611
Sair öhdəliklər	40	40
Cəmi sair maliyyə öhdəlikləri	2,864	1,699
O cümlədən:		
Cari	667	810
Uzunmüddətli	2,197	889
Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödəniş	102	114
Müqavilə üzrə öhdəlik (Qeyd 20)	107	60
Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə xalis öhdəlik	52	24
Sair öhdəliklər	160	101
Cəmi sair uzunmüddətli qeyri-maliyyə öhdəlikləri	421	299
Cəmi sair öhdəliklər	3,285	1,998

Törəmə öhdəliklər

Qrupun 105 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 84 AZN) məbləğində marjinal tələblərə dair maliyyə öhdəlikləri, 1,633 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 560 AZN) məbləğində sənəd mövqeli qiymətli kağızlar üzrə reallaşdırılmamış zərərli və 381 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 404 AZN) məbləğində fiziki mövqeli qiymətli kağızlar üzrə reallaşdırılmamış zərərli var. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə bu öhdəliklərin cari hissəsi 584 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 763 AZN) olmuşdur.

Payların ötürülməsi haqqında müqavilələr əsasında öhdəliklər

Payların ötürülməsi haqqında müqavilələr əsasında Qrupun öhdəlikləri əsasən Abşeron HPBS ilə əlaqəlidir. 2017-ci ilin fevral ayında Abşeron HPBS-nin kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsi uğurla başa çatdırılmış və Qrup işlənmə mərhələsi başlayana qədər payların ötürülməsi haqqında saziş əsasında digər tərəfin saxladığı Abşeron Ofşor 2 HPBS-də ("Abşeron HPBS") iştirak payı ilə əlaqədar öhdəliyin tanınmasına başlamışdır. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun Abşeron HPBS əsasında daşdığı öhdəlik 470 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 457 AZN) olmuşdur.

Əmək fəaliyyətinin dayandırılması ilə bağlı təminatlar – Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə plan

Qrup, *Türkiyə Respublikasının Əmək Qanununa* uyğun olaraq, bir il əmək fəaliyyəti göstərmiş və kifayət qədər əsaslandırılmamış səbəbə görə əmək müqaviləsinə xitam verilmiş, hərbi xidmətə çağırılmış, vəfat etmiş və ya 25 illik əmək fəaliyyətindən (qadınlar üçün 20 il) sonra təqaüdə çıxmış hər bir işçiyə əmək fəaliyyətinin başa çatmasından sonrakı mükafatlandırma ödəməlidir. Ehtiyat işçilərin təqaüdə çıxması ilə bağlı Qrupun gələcəkdə yaranması ehtimal edilən öhdəliyinin cari dəyərinin təxmin edilməsi vasitəsilə hesablanır. 19 sayılı MUBS-yə uyğun olaraq, müəssisələrin pensiya planlarında nəzərdə tutulan öhdəliyini hesablamaq üçün aktuari üsulları tətbiq edilməlidir. Müvafiq olaraq, ümumi öhdəliyin hesablanması üçün aşağıdakı aktuari fərziyyələri istifadə edilmişdir:

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

26. Sair cari və uzunmüddətli öhdəliklər (davamı)

	2022	2021
Diskont dərəcəsi (faiz)	0.5	4.4
Təqaüdə çıxma ehtimalı (faiz)	97.8	97.6

Əmək fəaliyyətinin hər bir ili üçün maksimal öhdəliyin inflyasiyaya görə artması əsas fərziyyə hesab edilir. Buna görə, tətbiq edilmiş diskont dərəcəsi gələcəkdə baş verəcək inflyasiyanın gözlənilən təsirinə görə düzəliş etdikdən sonra gözlənilən faktiki dərəcəni əks etdirir. Diskont dərəcəsinin əvvəlki ilə nisbətən azalması inflyasiya gözləntilərinin xeyli yüksək olması ilə əlaqələndirilir.

Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə xalis öhdəliyin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

Qeyd	2022	2021
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	24	30
Aktuari zərərləri	35	5
İl ərzində ödənişlər	(1)	(3)
Faiz xərci	3	4
Cari xidmətlərin dəyəri	3	3
Hesabat valyutasına çevrilmə	(12)	(15)
31 dekabrda balans dəyəri	52	24

Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödəniş

Qeyd	2022	2021
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	138	134
Əlavələr	22	21
İstifadə	(23)	(21)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	10	8
Hesablamalardakı dəyişikliyin təsiri	(18)	(4)
31 dekabrda balans dəyəri	129	138

O cümlədən:

Cari	27	24
Uzunmüddətli	102	114

İşçilərə əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər

Qrup, 2012-ci ilin yanvar ayına qədər iş yerində işçinin sağlamlığına və səhhətinə ziyanın vurulmasına (2012-ci ilin yanvar ayından sonra xəsarət almış işçilərə ödənişlər sığorta müqaviləsi əsasında sığorta şirkəti tərəfindən edilir), habelə bu səbəbdən həlak olması ilə əlaqədar həmin işçilərdən asılı şəxslərə kompensasiyanın ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Kompensasiya məbləğləri zərər çəkmiş işçilərə ödənilmiş əmək haqlarına uyğun olaraq hesablanır. Qrup işçilərə əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlərinin diskontlaşdırılmış dəyərini 9.08 faiz diskont dərəcəsi (31 dekabr 2021-ci il: 6.43 faiz) ilə hesablamışdır. Əmək funksiyasını yerinə yetirərkən sağlamlığına və səhhətinə ziyan dəymiş işçilərə ömürlük müavinətlərin hesablanması zamanı, Qrup ömür uzunluğunu kişilər və qadınlar üçün, müvafiq olaraq, 71 yaş və 76 yaş müəyyən etmişdir.

Qeyd 23-də göstərilən inflyasiya dərəcələri orta əmək haqqındakı artımı əks etdirmək üçün tətbiq edilmişdir.

27. Alish üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi

31 dekabr 2022-ci il tarixində, Qrupun SOCAR Petroleum QSC-də qalan 49 faiz payın alınması və SOCAR Trading-in satın alınması üçün, müvafiq olaraq, 65 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 65 AZN) və 65 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 65 AZN) məbləğində cari təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi olmuşdur. Əlavə olaraq, SOCAR Energy Georgia MMC-də 16.3 faiz iştirak payının alınması üçün təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi sıfır olmuşdur (31 dekabr 2021-ci il: 56 AZN).

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

27. Aılış üzrə təxirə salınmış borc öhdəliyi (davamı)

Əlavə olaraq, Qrupun TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-də 7 faizlik kapital payının alınması üçün 456 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 610 AZN) məbləğində uzunmüddətli təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi olmuşdur (Qeyd 7).

28. İcarələr

Aşağıdakı cədvəllərdə Qrupun istifadə hüququ olan aktivləri və icarə öhdəliklərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətlər göstərilir:

İstifadə hüququ olan aktivlər	Binalar və tikililər	Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Sair	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalır	189	1	161	283	83	717
Əlavələr	33	194	-	92	8	327
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	(4)	-	-	-	(2)	(6)
İl ərzində yenidən ölçülmə	1	-	-	39	3	43
Dövr üzrə köhnəlmə xərci (Qeyd 31)	(28)	(6)	(1)	(94)	(13)	(142)
Hesabat valyutasına çevirmə	(5)	(56)	(65)	-	(6)	(132)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalır	186	133	95	320	73	807
Əlavələr	47	1	-	139	6	193
Dəyişən icarə ödənişinə düzəliş	(1)	-	2	-	1	2
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	(34)	(1)	-	-	(6)	(41)
Dəyərsizləşmə ("Sair" sətrinə daxil edilmişdir - Qeyd 31)	-	(48)	-	-	-	(48)
İl ərzində yenidən ölçülmə	11	2	-	(15)	-	(2)
Dövr üzrə köhnəlmə xərci (Qeyd 31)	(28)	(11)	(1)	(102)	(15)	(157)
Hesabat valyutasına çevirmə	16	149	(22)	-	(2)	141
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalır	197	225	74	342	57	895

İcarə öhdəlikləri	Binalar və tikililər	Neft-qaz əmlakı və avadanlıqları	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Sair	Cəmi
1 yanvar 2021-ci il tarixinə qalır	209	6	219	333	62	829
Əlavələr	33	194	-	92	8	327
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	(4)	-	-	-	(2)	(6)
İl ərzində yenidən ölçülmə	1	-	-	39	3	43
Faiz xərci	15	19	3	16	2	55
Ödənişlər	(41)	(28)	(2)	(90)	(10)	(171)
Məzənnə fərqi (gəlir)/zərər	21	163	47	-	(2)	229
Hesabat valyutasına çevirmə	(9)	(125)	(98)	(1)	(7)	(240)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalır	225	229	169	389	54	1,066
Əlavələr	47	1	-	139	6	193
Vaxtından əvvəl xitam verilmiş icarə müqavilələri	(34)	(1)	-	-	(6)	(41)
İl ərzində yenidən ölçülmə	11	2	-	(15)	-	(2)
Faiz xərci	14	19	1	15	6	55
Ödənişlər	(40)	(44)	(8)	(116)	(9)	(217)
Məzənnə fərqi (gəlir)/zərər	3	134	-	4	-	141
Hesabat valyutasına çevirmə	(7)	(89)	(49)	(1)	3	(143)
31 dekabr 2022-ci il tarixinə qalır	219	251	113	415	54	1,052

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

28. İcarələr (davamı)

	2022	2021
O cümlədən:		
Cari icarə öhdəlikləri	178	208
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	874	858

Aşağıda mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlirdə tanınmış məbləğlər göstərilir:

	2022	2021
İcarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci (Qeyd 34)	55	55
Məzənnə fərqi zərər	141	229
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlmə xərci (Qeyd 31)	157	142
Dəyişkən icarə ödənişləri ilə bağlı xərc (ümumi və inzibati xərclərə daxil edilmişdir)	13	6
Dəyərsizləşmə ("Sair" sətrinə daxil edilmişdir - Qeyd 31)	(48)	-
Hesabat valyutasına çevirmə, xalis	(73)	(108)
Qısamüddətli icarələrlə bağlı xərclər (satışların maya dəyərində daxil edilmişdir)	145	141
Cəmi	390	465

Aşağıda pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda tanınmış məbləğlər göstərilir:

	2022	2021
Maliyyələşdirmə fəaliyyətlərinin tərkibində icarə öhdəliyinin əsas məbləği üçün nağd ödənişlər	(151)	(123)
Əməliyyat fəaliyyətlərinin tərkibində ödənilmiş faiz üçün icarə öhdəliyinin faiz məbləği üçün nağd ödənişlər	(66)	(48)
Əməliyyat fəaliyyəti tərkibində qısamüddətli icarə ödənişləri	(162)	(147)
Əməliyyat fəaliyyəti tərkibində dəyişkən icarə ödənişləri	(5)	(6)
Cəmi	(384)	(324)

Qrup icarədar qismində

Qrup əmlak, tikili və avadanlıq daxilində bina və tikililər kimi təsnifləşdirilən, əsasən 165 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 116 AZN) məbləğində qazma qurğularından ibarət əməliyyat icarəsi müqavilələrini bağlamışdır. Qazma qurğuları Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorundakı neft və qaz yataqlarında qazma işlərinin aparılması üçün istifadə edilir.

31 dekabr tarixinə ləğv edilməyən əməliyyat icarələri üzrə gələcək icarələr üzrə minimum debitor borcları

	2022	2021
Bir ilədək	38	231
Bir ildən iki ilədək	8	36
İki ildən üç ilədək	6	5
Üç ildən dörd ilədək	6	6
Dörd ildən beş ilədək	6	4
Beş ildən çox	25	7
Cəmi	89	289

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***29. Nizamnamə kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, bölüşdürülməmiş mənfəət və törəmə müəssisəsinin payının satışı üzrə gəlir****Nizamnamə kapitalı**

SOCAR, Qrupun bir holding şirkəti olaraq, dövlət müəssisəsi hüquqi statusuna malikdir. 31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan ildə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən nizamnamə kapitalında artım qeydiyyatına alınmış və müvafiq olaraq, 12 AZN məbləğində əlavə ödənilmiş kapital əlavə ödənilmiş kapitaldan nizamnamə kapitalına köçürülmüşdür (31 dekabr 2021-ci il: 52 AZN).

Əlavə ödənilmiş kapital ("ƏÖK")

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan ildə Dövlət Qrupun nizamnamə kapitalına 267 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 15 AZN) məbləğində vəsait yatırmışdır. Nizamnamə kapitalında artım qeydiyyatına alınana qədər bu məbləğ ƏÖK-ə daxil edilmişdir.

2021-ci ildə Maliyyə nazirliyi Qrupa 15 dekabr 2029-cu il son ödəniş tarixli 0.1 faiz dərəcəsi ilə 139 AZN (82 milyon ABŞ dolları) məbləğində kredit təqdim etmişdir. 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində kredit öhdəliyinin ədalətli dəyəri və balans dəyəri arasındakı 26 AZN (15 milyon ABŞ dolları) məbləğində fərq ƏÖK əlavəsi kimi uçota alınmışdır. 2022-ci ildə belə əməliyyatlar olmamışdır.

Dövlətə ayırmalar

Hökumətin qərarlarına əsasən, Qrupdan vaxtaşırı olaraq birbaşa nağd qoyuluşlar etmək və ya Hökumət üçün aparılan tikinti və təmir işlərini maliyyələşdirmək (o cümlədən aktivlərin köçürülməsi) tələb olunur. 2022-ci il ərzində birbaşa Hökumətə köçürülən pul vəsaitlərinin məbləği 527 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 665 AZN) təşkil etmiş və əsasən, Azərbaycan Respublikasında istirahət, nəqliyyat, təhsil və tibb infrastrukturunun təmiri, tikintisi və yenidən qurulması üçün istifadə edilmişdir.

Dövlətə ödənilmiş dividend

31 dekabr 2022-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup Dövlətə 200 AZN məbləğində dividend ödəmişdir (31 dekabr 2021-ci il: sıfır).

30. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili

	2022	2021
Xalis xam neft	67,571	42,065
Xalis neft məhsulları	24,281	19,282
Xalis təbii qaz	17,762	7,074
Neft-kimya məhsulları	6,779	6,748
Kirayə gəliri	25	258
Sair gəlirlər	2,810	2,104
Cəmi gəlirlər	119,228	77,531

Xam neftin və təbii qazın satışından əldə olunan gəlirlər, xam neftin və təbii qazın beynəlxalq bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiyməti arasındakı ixrac üzrə Azərbaycan Respublikasında tətbiq olunan vergi çıxılmaqla göstərilir. Bazar qiyməti ilə dövlət tərəfindən tənzimlənən daxili qiymət arasındakı fərqə 30 faiz dərəcəsində vergi tətbiq edilir və vergi məbləği Dövlət Büdcəsinə köçürülür.

Neft məhsullarının satışından yaranan gəlirlər 667 AZN (2020-ci il: 582 AZN) məbləğində aksiz vergisi çıxılmaqla göstərilir.

AÇG HPBS və Şah Dəniz HPBS daxil olmaqla, bütün HPBS-lər üzrə gəlirlərdən yuxarıda göstərilən aksiz və ixrac vergiləri tutulmur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

31. Xərclərin kateqoriyalar üzrə təhlili

Qrupun xərclərinin növlərinə görə bölgüsü aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2022	2021
İstifadə edilmiş xammal və xərc materialları	11	99,347	64,275
Nəqliyyat və nəqliyyat vasitələrinə texniki xidmət		2,828	1,291
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri		2,352	1,824
Əmlak, tikili və avadanlıqların köhnəlməsi		1,847	1,935
Əmlak, tikili və avadanlıqların və birgə müəssisələrə investisiyanın dəyərsizləşməsi	3	631	830
Kommunal xərclər		603	534
Təmir və texniki xidmət xərcləri		585	389
Mənfəət vergisindən başqa sair vergilər		410	295
GKZ		245	68
İstifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi	28	157	142
Mədən vergisi		151	139
Amortizasiya xərcləri	17	78	70
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlarda dəyişiklik		21	36
Sair		1,395	1,320
Cəmi satışların maya dəyəri, kəşfiyyat və qiymətləndirmə, paylaşdırma, ümumi və inzibati xərclər, GKZ, və sair əməliyyat xərcləri		110,650	73,148

“Sair” sətirinə əsasən sabit qaimə məsrəfləri, qısamüddətli və aşağı qiymətli icarə, sığorta, məsləhət, yeni biznesin inkişafı ilə bağlı uğur haqları, satış və marketinq, rabitə və IT xidmətləri və s. ilə bağlı xərclər daxildir.

Qrupun əsas aktivlərinin dəyərsizləşməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	2022	2021
Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşməsi	3, 16, 17	605	800
Birgə müəssisələrə investisiyanın dəyərsizləşməsi	3, 18	26	30
Cəmi dəyərsizləşmə		631	830

32. Sair əməliyyat gəliri

	Qeyd	2022	2021
Satış üçün saxlanılan asılı müəssisədən alınmış dividend	13, 7	247	–
MZƏD ilə kapital aləti üzrə ədalətli dəyər gəliri	6	243	365
Diskont dərəcəsinə dəyişiklik		196	–
Dəyərsizləşmə xərcinin qaytarılması üzrə gəlir	3, 16	97	223
Dövlət qrantı		6	10
Sair		210	193
Cəmi sair əməliyyat gəliri		999	791

33. Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri

	2022	2021
Müddətli depozitlər və bank hesabları üzrə faiz gəliri	220	117
Sair	147	109
Effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri, cəmi	367	226

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

34. Maliyyə xərcləri

	Qeyd	2022	2021
Faiz xərcləri		1,365	1,087
Aktivlərin ləğv olunması üzrə öhdəliklər üçün ehtiyatlar:			
diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş		102	90
İcarə öhdəliyi: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	28	55	55
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə bağlı ödənişlər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	26	10	8
İşçilərə ödənişlər üzrə faiz xərcləri	26	3	4
Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatlar: diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	24	2	3
Cəmi maliyyə xərcləri		1,537	1,247

35. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi üzrə xərclər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2022	2021
Cari vergi xərcləri	1,298	1,046
Təxirə salınmış vergi xərci	141	116
Mənfəət və ya zərərdə mənfəət vergisi xərci	1,439	1,162
SMG-də uçota alınmış təxirə salınmış vergi	(30)	-

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin üzləşdirilməsi aşağıda göstərilir:

	2022	2021
Vergidən əvvəl mənfəət	10,863	3,277
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsi ilə nəzəri vergi xərci	2,173	655
Müəyyən törəmə müəssisələr üzrə müxtəlif vergi dərəcələrinin təsiri (22, 25 və 27 faiz)	3	49
Birgə və asılı müəssisələrin 10% dərəcə ilə vergi tutulan bölüşdürülməmiş mənfəəti	(2)	(7)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilə bilməyən məbləğlərin vergiyə təsiri:		
- Vergidən azad edilən gəlir	(1,236)	(117)
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	210	218
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	271	402
Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivinin istifadəsi	(36)	(41)
Vergi bazasının dəyişməsi	14	-
ƏTA yenidən qiymətləndirilməsindən irəli gələn təxirə salınmış vergi effekti	(245)	-
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları üzrə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	(72)	(29)
Törəmə müəssisələrin bölüşdürülməmiş mənfəəti üzrə potensial mənfəət vergisi	251	16
MHBS-də tanınmamış gəlir	60	-
Sair	48	16
Mənfəət və ya zərərdə təqdim olunan mənfəət vergisi xərci	1,439	1,162

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

35. Mənfəət vergisi (davamı)

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsasən sosial yönümlü, işçilər üzrə xərclər və maliyyə xərclərinin gəlirdən çıxıla bilməsi üzrə məhdudiyətlərdən ibarətdir. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri əsasən, Qrupun törəmə müəssisələrinin cari ilin vergi zərərlərini əks etdirir və bu vergi zərərlərinin istifadəsi gözlənilmir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə tanınmamış təxirə salınmış cəmi vergi aktivinin məbləği 1,039 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 804 AZN) təşkil etmişdir.

Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərindən yaranan faydalar il ərzində cari vergi xərclərini 36 AZN məbləğində (2021-ci il: 41 AZN) azaltmaq üçün istifadə edilmişdir.

MHBS və müvafiq vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə məlumatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergiyə təsiri aşağıda göstərilir:

	1 yanvar 2022-ci il	Mənfəətə/ (zərəre) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/ (zərəre) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsin- dən yaranan fərq	31 dekabr 2022-ci il
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Keçmiş illərin vergi zərərləri	23	42	-	(3)	62
Hesablamalar	-	26	(8)	9	27
Ticarət və sair debitor borcları	1	(5)	-	-	(4)
Ticarət və sair kreditör borcları	11	(29)	-	-	(18)
Mal-material ehtiyatları	24	9	-	(3)	30
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	681	67	-	(167)	581
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	112	(54)	-	(2)	56
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	27	70	11	(9)	99
Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə xalis öhdəlik	1	-	-	-	1
Sair	56	86	27	(17)	152
Təxirə salınmış vergi aktivləri	936	212	30	(192)	986

	1 yanvar 2022-ci il	Mənfəətə/ (zərəre) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/ (zərəre) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsin- dən yaranan fərq	31 dekabr 2022-ci il
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Hesablamalar	50	-	-	(2)	48
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(100)	(1)	-	-	(101)
Qeyri-maddi aktivlər	(68)	6	-	(8)	(70)
Ticarət və sair kreditör borcları	28	(13)	-	(4)	11
Ticarət və sair debitor borcları	(68)	(3)	-	-	(71)
Mal-material ehtiyatları	(67)	26	-	-	(41)
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	(1,401)	(24)	-	(166)	(1,591)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	262	(60)	(3)	(1)	198
Sair	(324)	(284)	3	2	(603)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(1,688)	(353)	-	(179)	(2,220)

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

35. Mənfəət vergisi (davamı)

	1 yanvar 2021-ci il	Mənfəətə/ (zərəre) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/(zərəre) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsin- dən yaranan fərq	31 dekabr 2021-ci il
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Keçmiş illərin vergi zərərləri	58	(35)	-	-	23
Ticarət və sair debitor borcları	31	(30)	-	-	1
Ticarət və sair kreditör borcları	20	(9)	-	-	11
Mal-material ehtiyatları	17	12	-	(5)	24
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	691	10	-	(20)	681
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	121	(6)	-	(3)	112
İstifadə edilməmiş investisiya stimulları	50	(18)	-	(5)	27
Müəyyən edilmiş ödəniş üzrə xalis öhdəlik	1	-	-	-	1
Sair	23	62	-	(29)	56
Təxirə salınmış vergi aktivləri	1,012	(14)	-	(62)	936

	1 yanvar 2021-ci il	Mənfəətə/ (zərəre) aid edilmiş	Sair məcmu gəlirə/(zərəre) aid edilmiş	Məzənnə çevrilməsin- dən yaranan fərq	31 dekabr 2021-ci il
Vergi bazasını azaldan/ (artıran) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri					
Hesablamalar	35	1	-	14	50
Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar	(102)	2	-	-	(100)
Qeyri-maddi aktivlər	(103)	8	-	27	(68)
Ticarət və sair kreditör borcları	34	2	-	(8)	28
Ticarət və sair debitor borcları	(86)	35	-	(17)	(68)
Mal-material ehtiyatları	(65)	(2)	-	-	(67)
Əmlak, tikililər və avadanlıqlar	(1,293)	(133)	-	25	(1,401)
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlar	241	25	(2)	(2)	262
Sair	(295)	(40)	2	9	(324)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(1,634)	(102)	-	48	(1,688)

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından, Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun sair müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz və vergilər konsolidasiya olunmuş vergi zərəri olduğu halda belə hesablanı bilər. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq, bir dövrdə yaranmış vergi zərərləri beş ilədək davam edən sonrakı dövrlərə keçirilə bilər.

Qrup, törəmə müəssisəsi olan AzaÇG vasitəsilə AÇG HPBS-nin iştirakçısıdır. 2022-ci il ərzində AzaÇG 25 faiz dərəcəsində mənfəət vergisini hesablamış və ödəmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

35. Mənfəət vergisi (davamı)

Azərbaycan Respublikası, Türkiyə və Gürcüstan hökumətləri, Qrupun törəmə müəssisəsi AzBTC və BTC Layihəsinin digər iştirakçıları Tranzit Ərazisinə Malik Ölkənin Hökuməti ilə Sazişlər ("TƏMÖHS") imzalamışlar. TƏMÖHS-lər BTC Layihəsi üzrə hüquq və maliyyə rejimlərini və sərmayəçilərə BTC Layihəsinin müvəffəqiyyətini təmin etmək məqsədilə tələb edilən məsələlərlə bağlı müvafiq dövlətlərdən hüquq və zəmanətlərin verilməsi daxil olmaqla, tərəflərin qarşılıqlı hüquq və vəzifələrini müəyyənləşdirir. TƏMÖHS-lərin müddəalarına müvafiq olaraq, BTC Layihəsi iştirakçılarının hər biri fərdi olaraq Azərbaycan və Gürcüstanda mənfəət vergisi ödənişlərinə görə öhdəlik daşıyır və hər vergi müddəti üçün bəyannamələrin təqdim edilməsinə görə cavabdehdir. Müvafiq olaraq, Şirkət BTC Layihəsində iştirakı ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasında mənfəət vergisinə görə öhdəlik daşıyır. TƏMÖHS müddəalarına uyğun olaraq, Azərbaycanda mənfəət vergisi dərəcəsi 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə iyirmi yeddi faiz (27 faiz) təşkil edir.

Bundan əlavə, Qrup törəmə müəssisəsi olan AzŞD vasitəsilə Şah Dəniz HPBS-nin iştirakçısıdır. Şah Dəniz HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, AzŞD mənfəət vergisinə görə öhdəlik daşıyır. Buna baxmayaraq, HPBS-yə uyğun olaraq, Dövlət podratçı tərəflərin adından Dövlətə aid olan mənfəət neftinin satışları üzrə gəlirdən vergilərin ödənilməsinə aparrır. Buna görə də 2022-ci və 2021-ci illər üzrə Şah Dəniz layihəsi ilə əlaqədar mənfəət vergisi tanınmamışdır. 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə AzŞD-nin təxirə salınmış vergisinin qalığı sıfır olmuşdur. Bundan əlavə, AzŞD Azərbaycan Respublikasında müəyyən adi əməliyyat vergilərindən azad edilmişdir.

Qrup, törəmə müəssisəsi olan STEAŞ şirkəti vasitəsilə Türkiyənin vergi sistemində fəaliyyət göstərir. 22 aprel 2021-ci il tarixindən "Dövlət debitor borclarının yığılması prosedurları haqqında" qanunda dəyişiklik edilməsi barədə yeni Qanun və bəzi digər qanunlar ("Qanun") qüvvəyə minmişdir. Qanun mənfəət vergisi dərəcəsini 2021-ci il vergi ili üçün (retrospektiv olaraq) 25 faiz, 2022-ci il üçün isə 23 faiz səviyyəsində artırmışdır. Bundan sonra, 2023-cü ildə və sonra əldə edilən gəlirlərə mənfəət vergisinin qüvvəyə minmiş vergi dərəcəsi kimi 20 faiz dərəcəsi qəbul edilmişdir. Bundan əlavə, Türkiyənin vergi qanunvericiliyinə 9 iyun 2021-ci il tarixində edilmiş dəyişikliklərə əsasən, Türkiyə rezidenti olan fiziki şəxslərə və şirkətlərə qanunla nəzərdə tutulmuş yenidən qiymətləndirmə əmsalı əsasında amortizasiya oluna bilən aktivlərin vergi bazasını yeniləmək və aktivin qalan istifadə müddəti üçün daha yüksək amortizasiya çıxılmalarından istifadə etmək imkanı verildi. Dəyişikliklər həmçinin yenidən qiymətləndirilmiş aktivlər satıldıqda vergi tutulan kapital gəlirlərini azaldır. Mexanizm yenidənqiymətləndirmə əlavəsi üzrə birdəfəlik 2 faiz verginin ödənilməsinə tələb edir.

Qrup İsveçrənin vergi sistemində törəmə şirkətləri olan SOCAR Energy Holdings AG və SOCAR Trading vasitəsilə fəaliyyət göstərir. SOCAR Energy Holding AG-yə tətbiq edilən Sürix kantonundakı mənfəət vergisi dərəcəsi 19.7 faiz (31 dekabr 2021-ci il: 19.7 faiz) olmuşdur. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Cenevrə kantonunda qeydiyyatda alınmış SOCAR Trading-ə tətbiq edilən vergi dərəcəsi 13.9 faiz (31 dekabr 2021-ci il: 13.9 faiz) olmuşdur.

Qrupun törəmə müəssisələri – SOCAR Overseas MMC, Gacru Middle East Investments Holding LTD, Azərbaycan (CQBK) LTD və Sermaye Investment Limited vergilərdən azad edilmişdir.

Qrupun törəmə müəssisələri - SOCAR Polymer MMC, Karbamid Zavodu və Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının və Qaradağ Sənaye Parkının üzvləridir. Bu parkların rezidentləri əmlak vergisini, torpaq vergisini, mənfəət vergisini və ƏDV-ni ödəməkdən azadlırlar. Bu imtiyazların müddəti "SOCAR Polymer" MMC, Karbamid Zavodu və "Bakı Gəmiqayırma Zavodu" MMC üçün, müvafiq olaraq, 2023, 2027 və 2025-ci illərdə başa çatır.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun törəmə və birgə müəssisələrinə investisiyalar ilə bağlı müvəqqəti fərq olmuşdur ki, bunun üçün ümumi 1,287 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 1,287 AZN) məbləğində təxirə salınmış vergi öhdəliyi tanınmamışdır. Qrup, törəmə müəssisələrinin bölüşdürülməmiş mənfəətinin yaxın gələcəkdə bölüşdürülməyəcəyini müəyyən etmişdir.

Əlavə olaraq, Qara Dəniz Terminalı ilə Gürcüstan Maliyyə Nazirliyi arasında qəbul edilmiş qərara əsasən, kapitalın Qara Dəniz Terminalı tərəfindən Qrupa qaytarılması 134 AZN məbləğində vergi öhdəliyi yarada bilərdi. Qrup yaxın gələcəkdə kapital üzrə gəliri bölüşdürməyəcəyini müəyyən etmişdir və buna görə də təxirə salınmış vergi öhdəliyini uçota almamışdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

36. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə fəaliyyətləri

Aşağıda pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda daxil edilməyən və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin istifadəsini tələb etməyən investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları göstərilmişdir:

	Qeyd	2022	2021
Nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları			
Nağdsız kapital məsrəflər		559	376
ŞD HPBS-də əlavə 4.35% payın alınması		160	-
İcarəyə alınmış aktivlərə əlavələr	28	193	327
Əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsi		28	82
CQD tərəfindən Qrupun adından ödənilən nağd pul tələblərinə görə TANAP-dan kredit üzrə debitor borclarında azalma		(159)	(125)
Qrupun adından ödənilən nağd pul tələblərinə görə CQD-yə ödəniləcək təxirə salınmış vəsaitdə azalma		(159)	(44)
Hökumət qarşısında borc öhdəliklərinin Qrupun kapitalına çevrilməsi	37	-	26
Nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları		622	642

37. Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər

	1 yanvar 2022-ci il	Pul vəsait- lərinin hərəkəti	Maliyyə xərçi	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Sair	31 dekabr 2022-ci il
Qısamüddətli faiz hesablanan borc öhdəlikləri	5,865	(1,341)	542	(209)	2,889	7,746
Uzunmüddətli faiz hesablanan borc öhdəlikləri	15,501	(2,015)	749	(263)	(2,838)	11,134
İcarə öhdəlikləri	1,066	(217)	55	(2)	150	1,052
Təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	812	(72)	35	(30)	(159)	586
Qeyri-nəzarət paylarına ödəniləcək dividend	39	(1)	-	-	1	39
Hökumətə ödəniləcək dividend (Qeyd 29)	-	(200)	-	-	200	-
Maliyyə fəaliyyətindən yaranan cəmi öhdəliklər	23,283	(3,846)	1,381	(504)	243	20,557

Uzunmüddətli faiz hesablanan borc öhdəliklərinin "Sair" sütunu 2,860 AZN məbləğində uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsinin 2022-ci ildə qısamüddətli kimi təsnifləşdirilməsi və 29 AZN və 22 AZN məbləğlərinin satış üçün saxlanılan aktivlərlə birbaşa bağlı olan öhdəliklərdən müvafiq olaraq qısamüddətli və uzunmüddətli faiz hesablanan borc öhdəliklərinə yenidən təsnif edilməsi ilə təmsil olunur. Ödəniləcək dividendin "Sair" sütununda Hökumətə və qeyri-nəzarət payına malik səhmdarlara elan edilmiş dividend daxildir. Təxirə salınmış borc öhdəliyinin "Sair" sütununa TANAP tərəfindən CQD-yə Qrupun adından aparılan nağd ödənişin məbləği daxil edilmişdir. İcarə öhdəliklərinin "Sair" sütununa yeni icarələr və icarə üzrə yenidən qiymətləndirmələr daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

37. Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	1 yanvar 2021-ci il	Pul vəsait- lərinin hərəkəti	Maliyyə xərçi	Məzənnə fərqi üzrə hərəkət	Sair	31 dekabr 2021-ci il
Qısamüddətli faiz hesablanan borc öhdəlikləri	5,910	(372)	212	(365)	480	5,865
Uzunmüddətli faiz hesablanan borc öhdəlikləri	11,219	4,591	658	(453)	(514)	15,501
Satış opsiyonu üzrə öhdəliklər	2,728	(2,859)	131	-	-	-
İcarə öhdəlikləri	829	(171)	55	(11)	364	1,066
Təxirə salınmış ödəniş öhdəliyi	786	(10)	36	42	(42)	812
TANAP-ın pul vəsaitləri tələbləri üçün CQD tərəfindən Qrupun maliyyələşdirilməsi	91	-	3	4	(98)	-
Qeyri-nəzarət payı üzrə ödəniləcək dividend	64	(33)	-	-	8	39
Maliyyə fəaliyyətindən yaranan cəmi öhdəliklər	21,627	1,146	1,095	(783)	198	23,283

2021-ci ildə uzunmüddətli faiz hesablanan borc öhdəliklərinin "Sair" sütunu 454 AZN məbləğində uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsinin qısamüddətli kimi təsnifləşdirilməsi və Maliyyə Nazirliyi qarşısında borc öhdəliklərinin Qrupun 26 AZN məbləğində nizamnamə kapitalına çevrilməsinin təsiri ilə təmsil olunur. Ödəniləcək dividendin "Sair" sütununda qeyri-nəzarət payına malik səhmdarlara elan edilmiş dividend daxildir. TANAP-ın pul vəsaitləri tələbləri üçün CQD tərəfindən Qrupun maliyyələşdirilməsinin "Sair" sütununa TANAP tərəfindən CQD-yə Qrupun adından aparılan ödənişlərin məbləği daxildir. Təxirə salınmış borc öhdəliyinin "Sair" sütununa TANAP tərəfindən CQD-yə Qrupun adından aparılan nağd ödənişin məbləği daxil edilmişdir. İcarə öhdəliklərinin "Sair" sütununa yeni icarələr və icarə üzrə yenidən qiymətləndirmələr daxildir.

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri**Əməliyyat mühiti***Azərbaycan*

Qrupun əməliyyatları əsas etibarlı ilə Azərbaycan Respublikasında həyata keçirilir. Azərbaycan iqtisadiyyatı neft-qaz qiymətlərinə xüsusilə həssasdır. Son illər Azərbaycan hökuməti daha tarazlaşdırılmış iqtisadiyyata keçidi sürətləndirmək və neft-qaz sektorundan asılılığı azaltmaq üçün ciddi iqtisadi və sosial islahatları həyata keçirir.

Qlobal təchizat zəncirlərinin pozulması, Rusiya Federasiyası ilə Ukrayna arasındakı münaqişə, eləcə də istehlakçıların mallara olan tələbatının artması 2022-ci ildə qlobal iqtisadiyyata əhəmiyyətli inflyasiya təzyiqlərinin yaranması, o cümlədən əmtəə qiymətlərinin kəskin artması ilə nəticələnmişdir. 2022-ci il ərzində neft və qazın qiymətləri çoxillik zirvələrə çataraq əhəmiyyətli müsbət ticarət saldosu yaratmış və Azərbaycan iqtisadiyyatına xarici valyuta daxilolmalarını artırmışdır. Eyni zamanda, bu cür qlobal tendensiyalar ölkədə yüksək inflyasiya təzyiqlərinə səbəb olmuşdur.

Bununla belə, bir çox ölkələrdə inflyasiya son onilliklərin ən yüksək həddinə çatmışdır. Bu şəraitdə inkişaf etmiş ölkələrdə siyasətçilər balanslarını azaltmaq və faiz dərəcələrini aqressiv şəkildə artırmaqla pul siyasətlərini sərtləşdirməyə üz tutmuşlar. Belə sərtləşmə nəticəsində qlobal tənəzzül baş verərsə, karbohidrogenlərə tələbat da azalacaq ki, bu da Azərbaycan iqtisadiyyatına və Qrupa mənfi təsir göstərə bilər.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Beynəlxalq kredit reytingi agentlikləri mütəmadi olaraq Azərbaycanın və Qrupun kredit reytingini qiymətləndirir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Fitch Azərbaycan Respublikasının və Qrupun reytingini "BB+" səviyyəsində, lakin S&P, Azərbaycan Respublikasının reytingini "BB+", Qrupun reytingini isə "BB-" səviyyəsində qiymətləndirmişdir. Moody's Investors Service agentliyi Azərbaycanın və Qrupun kredit reytingini "Ba1" səviyyəsində müəyyən etmişdir.

Türkiyə iqtisadiyyatı

Qrupun Türkiyədəki fəaliyyətinə 2022-ci ildə Türkiyə iqtisadiyyatının qeyri-sabitliyi, əhəmiyyətli inflyasiya və yerli valyutanın əsas xarici valyutalara nisbətə devalvasiyası təsir göstərmişdir. Belə ki, Türk lirası (TL) 2022-ci il ərzində AZN də daxil olmaqla, əsas valyutalara nisbətə 32 faiz dəyər itirmişdir.

Türkiyə Statistika Təşkilatı 2022-ci ilin mart ayında 3 illik və 12 aylıq məcmu inflyasiya dərəcəsini, müvafiq olaraq, 109 faiz və 61 faiz təşkil etdiyini bildirmişdir. Həmin tarixdən etibarən Türkiyə hiperinflyasiyalı iqtisadiyyat meyarlarına uyğun oldu. 4 iyul 2022-ci il tarixində dərc edilən məlumatlara görə, 2022-ci ilin iyun ayı üçün İQI-də üç illik məcmu artım 136 faiz-ə yüksəlmişdir. Buna görə də rəhbərlik, Türkiyənin 31 dekabr 2022-ci il tarixinə hiperinflyasiyalı hesab etmişdir.

2022-ci ilin sonuna yaxın inflyasiyanın artım tempinin yavaşması şəraitində Türkiyə iqtisadiyyatında inflyasiyadan sağalma əlamətləri müşahidə oldundu. Məcmu daxili tələbin və ixracın artması iqtisadi fəallığa təkan vermişdir. Ümumi daxili məhsul (ÜDM) 2022-ci ildə 3,5 faiz artmışdır.

Gürcüstan iqtisadiyyatı

Gürcüstan nisbətən yüksək inflyasiya səviyyəsi və yüksək faiz dərəcələri də daxil olmaqla, inkişaf edən bazarın müəyyən xüsusiyyətlərini nümayiş etdirir. Vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi fərqli şəkildə şərh edilə bilər və bu da Gürcüstanda fəaliyyət göstərən şirkətlər üçün əlavə çətinliklər yaradır.

Gürcüstan hökumətinin 2022-ci ilin dekabr ayında dərc edilmiş və 2021-2024-cü illəri əhatə edən "Avropa dövlətinin qurulmasına doğru" adlı proqramının həyata keçirilməsi nəticəsində 2021-ci il ərzində Gürcüstan iqtisadiyyatı bərpa olunmağa davam etmişdir. Proqram ölkənin tez bir zamanda bərpa olunmasına və pandemiyadan əvvəlki iqtisadi vəziyyətinə qayıtmasına imkan verən iqtisadi siyasət prioritetlərini müəyyən edir.

Qrupun rəhbərliyi makroiqtisadi mühitdəki dəyişiklikləri izləyir və yaxın gələcəkdə Qrupun biznesinin davamlılığını və inkişafını dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi ehtiyat tədbirləri görür. Qrup cari likvidlik vəziyyətini davamlı fəaliyyət üçün kifayət hesab edir və gündəlik olaraq likvidlik mövqeyinə nəzarət edir.

Rusiya və Ukrayna arasında hərbi münaqişə

Hesabat tarixinə Qrupun Rusiya Federasiyasında və Ukraynada törəmə müəssisələri olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Rusiya Federasiyasında yerləşən törəmə müəssisənin ümumi aktivləri və öhdəlikləri müvafiq olaraq 176 AZN və 152 AZN təşkil etmişdir. Aktivlər əsasən ticarət debitor borcları və mal-material ehtiyatlarından ibarət olmuşdur. Öhdəliklər əsasən ticarət kreditor borcları və qısamüddətli borc öhdəliklərindən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun Rusiya Federasiyasında üçüncü tərəflərlə sair qalıqları olmuşdur ki, bunlar əsasən cəmi 1,915 AZN məbləğində Rusiya banklarına kreditlər üzrə ödəniləcək məbləğlərdən ibarət olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Ukraynada yerləşən törəmə müəssisənin cəmi aktivləri və öhdəlikləri müvafiq olaraq 211 AZN və 146 AZN təşkil etmişdir. Aktivlər əsasən ticarət debitor borcları, əmlak, tikili və avadanlıqlar, istifadə hüququ olan aktivlər və mal-material ehtiyatlarından ibarət olmuşdur. Öhdəliklər əsasən ticarət kreditor borclarından, müqavilə öhdəlikləri və qısamüddətli borc öhdəliklərindən ibarət olmuşdur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun Ukraynada üçüncü tərəflərlə sair qalıqları olmuşdur ki, bunlar əsasən cəmi 73 AZN məbləğində bir üçüncü tərəfdən alınacaq qalıqdan ibarət olmuş və bunun üçün 100 faiz GKZ yaradılmışdır.

24 fevral 2022-ci il tarixində Rusiya ilə Ukrayna arasında hərbi münaqişə yaranmışdır. Bunun ardınca bir sıra qərb və digər ölkələr Rusiya iqtisadiyyatına qarşı sanksiyalar tətbiq etməyə başlamışlar. Sanksiyalar kifayət qədər geniş olmuş və banklar, bizneslər, valyuta mübadiləsi, bank köçürmələri, ixrac və idxal kimi sahələri əhatə etmişdir. Münaqişə başlayandan etibarən Rusiya və xüsusilə xarici bazarlarda Rusiyanın kapital və borc qiymətli kağızlarının dəyərində əhəmiyyətli azalma müşahidə olunmuşdur.

Sanksiyaların ciddiliyinə baxmayaraq, indiyədək Rusiya iqtisadiyyatındakı tənəzzül gözləniləndən daha yavaş olmuş, buna səbəb isə Rusiya üçün əsas gəlir mənbəyi olan neft-qaz qiymətlərinin artması olmuşdur.

31 dekabr 2022-ci ildə başa çatan il ərzində Ukrayna iqtisadiyyatı insan kapitalının miqrasiyası, nəqliyyat şəbəkələrində pozuntular və hərbi istehsala diqqətin artırılması kimi amillərin mənfi təsirinə məruz qalmışdır. İnflyasiya kəskin sürətlənərək 2022-ci ilin iyun ayında illik 26.6 faiz səviyyəsində çatmışdır.

Müharibədən əvvəl Ukraynaya yanacaq idxalının əsas hissəsi Rusiya və Belarusun payına düşürdü. Bu tədarükün kəsilməsi Ukraynada xüsusilə pərakəndə satış üçün yanacağın müvəqqəti çatışmazlığına səbəb olmuşdur.

Müharibə nəticələrinin davam edəcəyi, istehsal gücünün əhəmiyyətli azalması, əkin sahələrinə ziyan vurulması və işçi qüvvəsinin azalması nəticəsində iqtisadiyyata ciddi zərbə dəyəcəyi gözlənilir.

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrup müharibə ilə əlaqədar onun dəyərsizləşməsinə, gözlənilən kredit zərəri və ədalətli dəyər qiymətləndirmələrinə dair ən yaxşı təxminlərini istifadə etmişdir.

Qrupun rəhbərliyi cari mühitdəki dəyişiklikləri izləyir və yaxın gələcəkdə Qrupun biznesinin davamlılığını və inkişafını dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi ehtiyat tədbirləri görür.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər

Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır.

Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası öhdəliyi üzrə yaradılmış ehtiyatdan artıq əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil (Qeyd 24).

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və sair fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən, Qrup və ya sair müəssisələr tərəfindən əvvəlki illərdə kimyəvi və ya neft maddələrinin ləğv edilməsi və ya tullantısı nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmaqlıdır. Qrup cərimələrin tətbiqinə gətirə biləcək pozuntu risklərinin qarşısını almaq üçün ətraf mühitin qorunması ilə bağlı fəaliyyətini izləyir. Bu cür vəziyyətlər neftayırma zavodları, kimya müəssisələri, neft mədənləri, xidmət məntəqələri, terminallar və tullantıların ləğv edilməsi məntəqələri kimi müxtəlif ərazilərdə mövcud ola bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək mahiyyətə çətindir. Lakin, ətraf mühit üzrə məlum öhdəliklərin qiymətləndirilmiş dəyəri Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər (davamı)

Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərə çarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

Qrup həmçinin neft və təbii qaz hasilatı obyektlərinin və əlaqəli kəmərlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər daşıyır. Bu fəaliyyət növləri ilə bağlı təxmin edilmiş xərclər üzrə ehtiyat yaradılır, lakin həmin öhdəliklərin uzunmüddətli olmasına görə, bu cür xərclərin məbləği və vaxtı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik mövcuddur (Qeyd 24).

Qrup, bu cür ehtiyatlar üzrə dəqiqliklə təxmin edilə biləcək hər hansı dəyişikliyin Qrupun əməliyyat nəticələri, maliyyə vəziyyəti və ya likvidliyinə təsirinin əhəmiyyətli olmayacağını hesab edir.

İqlim dəyişikliyi ilə bağlı risk və imkanlar

Korporativ riskin idarəedilməsi və daxili nəzarət sistemləri çərçivəsində Qrup illik əsasla onun işgüzar fəaliyyətinin iqlim dəyişikliyinə təsiri ilə bağlı risk və imkanları müəyyən edir və qiymətləndirir. İnvestisiya qərarlarını verərkən sağlamlıq, əməyin təhlükəsizliyi və ətraf mühit (SƏTƏM), ekologiya və iqlim dəyişikliyi ilə bağlı risklər təhlil edilir.

İri layihələr üçün Qrupun strateji məqsədlərinə, ekoloji standartlara və Azərbaycan və beynəlxalq qanunvericiliyin tələblərinə uyğunluğun təhlili, eləcə də ətraf mühitə təsirlə bağlı xarici risklərin (qanunvericilikdə dəyişikliklər, texnologiyalarda dəyişikliklər, bazar riskləri, reputasiya riskləri və s.) təhlili və qiymətləndirilməsi həyata keçirilir. Bundan əlavə, Qrupun uzunmüddətli strateji idarəetmə və biznes planlaşdırma proseslərində iqlim dəyişikliyi və aşağı karbonlu enerjiyə keçidlə bağlı risk və imkanlar nəzərə alınır.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fiskal fəaliyyət dövrü yoxlanıla bilər. Xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhli düzgündür və vergi, valyuta və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaq və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında qeydə alınmış məbləğlərdən artıq olmayacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Məhkəmə prosedurları

Vaxtaşırı olaraq və fəaliyyətin adi gedişində Qrupa qarşı iddialar irəli sürülür. Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı müvafiq olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

Qaz alışılarına aid məhkəmə prosedurları

Qaz alışıları müqavilələrinin şərtlərinə əsasən, müəyyən müqavilə şərtləri qarşılandığında Qrupun təbii qazı Türkiyəyə idxal edən təchizatçıları Qrupa retrospektiv qiymət düzəlişləri tətbiq etmək hüququna malikdirlər. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun müqavilə üzrə öhdəlikləri riskinin maksimal həddi 71 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 71 AZN) olmuşdur. 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda bu öhdəliklərlə bağlı ehtiyat tanınmamışdır.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)**Maliyyə razılaşmaları ilə uyğunluq**

31 dekabr 2022-ci ildə Qrupun investisiya və əməliyyat fəaliyyətini maliyyələşdirmək üçün cəmi 18,880 AZN məbləğində kredit üzrə ödəniləcək məbləğləri olmuşdur. Qrup həmin borc öhdəliklərinə aid olan müəyyən maliyyə razılaşmalarını imzalamışdır. Bu razılaşmaların yerinə yetirilməməsi Qrup üçün mənfi nəticələrə, o cümlədən borclanmanın bahalaşması və öhdəliklərin pozulmasının bəyan edilməsinə gətirə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə Qrup tətbiq edilən bütün maliyyə razılaşmalarını yerinə yetirmişdir (31 dekabr 2021-ci il: 21,366 AZN).

Maliyyə zəmanətləri, girovlar, təminatlar və ipotekalar

Qrup, əlaqəli tərəfdən alınmış kredit üçün 172 AZN məbləğində təbii qazın və xam neftin satışından əldə olunan gəlirlərlə əlaqədar gələcək pul vəsaitlərinin daxilolmalarını girov qoymuşdur (31 dekabr 2021-ci il: 287 AZN).

SOCAR Baş Ofisi

STAR layihəsinin maliyyələşdirilməsi əməliyyatının bir hissəsi olaraq imzalanmış Səhm Kapitalına Dəstək və Saxlama Razılaşmasına ("SKDSR") uyğun olaraq Qrup müəyyən banklarla cəmi 749 AZN (441 milyon ABŞ dolları) məbləğində akkreditiv razılaşmaları imzalamışdır (31 dekabr 2021-ci il: 1,090 AZN (641 milyon ABŞ dolları)) (Qeyd 6).

STEAŞ

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun STEAŞ ilə əlaqədar aldığı və verdiyi zəmanətlər təqdim edilir:

	2022	2021
Alınmış zəmanətlər		
Birbaşa sifarişlərin toplanması sistemi çərçivəsində bank zəmanətləri	329	348
Sığorta üzrə alınacaq məbləğ	823	525
Müştərilərdən alınmış zəmanət məktubları	340	274
Alınmış akkreditivlər	2	33
Təchizatçılardan alınmış zəmanət məktubları	87	108
Sair	3	4
	1,584	1,292
Cəmi alınmış zəmanətlər		
Verilmiş zəmanətlər		
Verilmiş zəmanətlər	134	91
	134	91
Girovlar, təminatlar və ipotekalar (GTİ)		
Petkim tərəfindən Petlim krediti üzrə təqdim edilmiş GTİ*	280	316
Petkim üçün təqdim edilmiş GTİ	40	381
	320	697
Petkim tərəfindən təqdim edilmiş cəmi GTİ		

* 2015-ci il ərzində Qrupun törəmə müəssisəsi Petkim-in 70 faiz paya sahib olduğu Petlim Limancılık Ticaret A.Ş., konteyner portu layihəsinin kənardan maliyyələşdirilməsi məqsədilə maliyyə təşkilatı ilə 360 AZN (212 milyon ABŞ dolları) məbləğində ödəmə müddəti 13 il olan layihənin maliyyələşdirilməsi haqqında kredit razılaşması imzalamışdır. Razılaşmada ilk 3 illik müddətdə ödənişlərin aparılmayacağı nəzərdə tutulur. Kredit alınana Petkim kreditin qaytarılmasına zəmanət olaraq 11 AZN (105 milyon TL) məbləğində Petlimdə olan səhmlərini və 595 AZN (350 milyon ABŞ dolları) məbləğində ipoteka kreditini girov qoymuşdur. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə Petlim-in 280 AZN (165 milyon ABŞ dolları) məbləğində kredit qalığı olmuşdur. Layihə əməliyyat dövrü ərzində qüvvədə olan maliyyə razılaşmalarını nəzərdə tutur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Maliyyə zəmanətləri, girovlar, təminatlar və ipotekalar (davamı)

SOCAR Trading Holding

31 dekabr 2022-ci il tarixinə SOCAR Trading Holding neft və neft məhsullarının alınması üçün banklar tərəfindən SOCAR Trading Holding-ə verilmiş akkreditivlər qarşılığında 2,275 AZN (31 dekabr 2021-ci il: 2,010 AZN) məbləğində müəyyən aktivləri girov qoymuşdur. Girov qoyulmuş aktivlər əsasən ticarət debitor borcları və mal-material ehtiyatları ilə təmsil olunmuşdur.

Kapital öhdəlikləri

AÇG HPBS-də iştirak payı

31 dekabr 2022-ci il tarixinə AÇG HPBS-nin Operatoru olan Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti bir sıra kapital öhdəlikləri üzrə müqavilələr imzalamışdır. Qrup həmin öhdəliklərdə 25 faiz payını (31 dekabr 2021-ci il: 25 faiz), 806 AZN (474 milyon ABŞ dolları) məbləğində təxmin etmişdir (31 dekabr 2021-ci il: 1,222 AZN (719 milyon ABŞ dolları)).

SOCAR İsveçrə-nin öhdəlikləri

Qrupun növbəti illər üçün bir sıra kapital öhdəlikləri vardır. Qrup kapital öhdəliklərini 42 AZN (23 milyon CHF) (31 dekabr 2021-ci il: 20 AZN (11 milyon CHF)) məbləğində qiymətləndirir.

Azərbaycan Qaz Təchizat Şirkətində (“AQTŞ”) iştirak payına aid olan öhdəliklər

Qrupun AQTŞ-də birbaşa iştirak payı 31.48 faiz, dolay payı isə asılı müəssisə vasitəsilə 2.62 faiz təşkil edir. AQTŞ ilə bağlanmış müqavilələrə əsasən, Qrupun AQTŞ-nin fəaliyyəti ilə bağlı aşağıdakı öhdəliklərdə 17.6 faiz payı vardır:

BOTAŞ Rollover qaz satışlarına dair razılaşmalar (“QSR”)

30 sentyabr 2021-ci il tarixində AQTŞ və BOTAŞ, BOTAŞ ASR 1-in (birinci il 0.64 milyard müqavilə üzrə kub metr (mmkm), ikinci il 2.55 mmkm, 2024-cü ilin sonuna qədər sabitləşmə dövründə 3.7 mmkm) müddətinin başa çatmasından sonra müqavilə ilə əhatə olunmayan müəyyən həcmdə qazın Gürcüstan-Türkiyə sərhədində AQTŞ tərəfindən BOTAŞ-a satılmasına dair yeni qaz alqı-satqısı müqaviləsini imzalamışdır.

BOTAŞ ASR 2

25 oktyabr 2011-ci il tarixində Qrup və BOTAŞ Qrup tərəfindən BOTAŞ-a müəyyən həcmdə (birinci il 2 mmkm, ikinci il 4 mmkm, sabitləşmə dövründə 6 mmkm) Şah Dəniz Mərhələ 2 Qazının satılması ilə əlaqədar BOTAŞ ASR 2 imzalamışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında Qrup alqı-satqı razılaşmasının BORAS ASR 2 üzrə hüquq və öhdəliklərini AQTŞ-yə ötürmüşdür. BOTAŞ ASR 2 əsasında başlanğıc tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

BOTAŞ-ın BTC yanacaq qazına dair müqaviləsi (BIL QSR)

BOTAŞ ilə 25 oktyabr 2011-ci il tarixli “Təbii qazın alqı-satqısı haqqında müqavilə”yə (“BIL QSR”) əsasən, AQTŞ hər il 0.15 mmkm qazı müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

OptionCo ilə alqı-satqı razılaşması

Option-Co ilə imzalanmış 27 fevral 2003-cü il tarixli Təbii Qazın Alqı-Satqısına dair razılaşmaya (“Back to Back Georgian Option Gas SPA”) əsasən, AQTŞ 1 oktyabr 2022-ci il tarixində başlayan və 30 sentyabr 2023-cü il tarixində başa çatan müqavilə ili ərzində 0.83 milyard standart kub metr (mkm) həcmində qazın çatdırılması öhdəliyini daşıyır. Daha sonra, 1 oktyabrda başlayan müqavilə ili ərzində AQTŞ bu müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə əvvəlki təqvim ilində Cənubi Qafqaz boru kəməri (CQBK) vasitəsilə Gürcüstandan Türkiyəyə nəql edilmiş həcmnin maksimum 5 faizi həcmində tədarüklər etməlidir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

AQTŞ-də iştirak payına aid olan öhdəliklər (davamı)

Gürcüstanda GNQK ilə əlavə qaz alqı-satqısı razılaşması

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə 30 oktyabr 2003-cü ildə imzalanmış əlavə qaz alqı-satqısı razılaşmasına əsasən, AQTŞ 2023-cü ildən 2026-cı ilin sonunadək hər il müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə ildə 0.5 mkm qaz tədarük etməlidir.

Avropa İttifaqı (Aİ) ilə Şahdəniz layihəsinin 2-ci Mərhələsi üzrə uzunmüddətli qaz satışları haqqında müqavilələr (QSM)

2013-cü ilin sentyabr ayında Qrup Aİ-nin alıcıları ilə (cari alıcılar: DEPA, Bulgargaz Shell, Uniper, Axpo, ENGIE, EDISON, Enel, Hera) Aİ QSM-lər imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSM-lər Şah Dəniz HPBS-nin müddəti bitənədək AQTŞ-ə ötürülmüşdür (Şah Dəniz üzrə istehsal həcmi azaldığına görə Qrupa ötürmək şərti ilə).

DEPA, Uniper, Shell (1-ci müqavilə), Axpo (iki müqavilə) və Bulgargaz QSM-ləri üzrə başlanma tarixi 31 dekabr 2020-ci il, Hera, Enel və Edison üçün QSM-lər üzrə başlanma tarixi isə 2021-ci ildir. 2-ci müqavilə üçün ENGIE və Shell üzrə başlanma tarixi 1 iyun 2021-ci ildir (bu 2 QSM-lər üzrə sıfır çatdırılma ilə 12 aylıq istehsal həcmnin artırılması dövrü təyin edilmişdir)

Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkəti ilə nəqliyə razılaşması

AQTŞ Cənubi Qafqaz Boru Kəməri Şirkəti ("CQBK Ko") ilə 27 fevral 2003-cü il tarixli Qazın Nəql edilməsi haqqında Razılaşmanı ("QNR") imzalamış ("CQBK QNR"), həmin Razılaşma Şahdəniz Mərhələ 2 həcmli ilə əlaqədar əlavə nəqliyə xidmətlərini göstərmək məqsədilə 17 dekabr 2013-cü il tarixində qüvvəyə minən düzəlişlər edilməklə yeni redaksiyada təqdim edilmişdir. 1 oktyabr 2006-cı il (başlanğıc) tarixindən etibarən, AQTŞ CQBK Ko şirkətinə bu müqaviləyə uyğun olaraq hesablanmış müəyyən tarifləri ödəməlidir. AQTŞ boru kəmərinə doldurmaq və planlaşdırılmış istismar təzyiqini təmin etmək üçün CQBKŞ-ni tələb olunan təbii qazla və yanacaq qazı ilə təmənnəsiz təmin etməlidir. CQBK QNR, təbii qazın nəql edilib edilməməsindən asılı olmayaraq, QNR-in müddətinin başa çatması və ya bitməsinədək hər müqavilə ili üçün AQTŞ-nin CQBK şirkətinə ödəməli olduğu Minimal Aylıq Ödənişi ("MAÖ") nəzərdə tutur.

Çərçivə müqaviləsi

Uzunmüddətli QSM-lərin yenilənməsinə və 2036-cı ildən sonra QNR həcmi AQTŞ-dən SOCAR-a ötürülməsinə aid olan yekun çərçivə müqaviləsi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmış və sonradan 28 sentyabr 2018-ci ildə ona düzəliş və əlavələr edilmişdir.

Transanadolu Boru Kəməri qaz nəqliyə razılaşması (TANAP QNR)

AQTŞ illik ehtiyat tutumu müqavilədə müəyyən edilməklə TANAP QNR-ni imzalamışdır. QNR üzrə başlanma tarixi 1 iyul 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın fiziki kommersiya çatdırılmaları 31 dekabr 2020-ci ildə başlamışdır.

Trans Adriatik Boru Kəməri qaz nəqliyə razılaşması (TABK QNR)

AQTŞ və Qrup illik ehtiyat tutumu müqavilədə müəyyən edilməklə TABK QNR-ni imzalamışlar. Əməliyyatların faktiki başlanma tarixi 15 noyabr 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın fiziki kommersiya çatdırılmaları 31 dekabr 2020-ci ildən başlamışdır.

Societa Nazionale Metanodotti QNR (SNAM QNR)

AQTŞ Snam QNR-nin tərəfidir, illik ehtiyat həcmi müqavilədə müəyyən edildiyi kimidir. Başlanğıc tarixi (habelə təbii qazın fiziki kommersiya çatdırılmaları) 31 dekabr 2020-ci il olmuşdur.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

BTC ASR

AQTŞ, BTC ilə imzalanmış 30 noyabr 2007-ci il tarixli ("BTC ASR") Yanacaq Qazın Alqı-Satqısı Razılaşmasına əsasən müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə illik tədarükləri azaltmaq (hər iki tərəfin öhdəliyi) hüququnu nəzərə alaraq 2023-cü ildə və müqaviləyə xitamın verilənədək sonrakı illərdə 0.15 mkm həcmində qazı tədarük etmək öhdəliyini daşıyır.

TAP Əməliyyat Qaz satışları Razılaşması

TAP Əməliyyat Qaz satışları Razılaşmasına ("TAP ƏQSR") uyğun olaraq AQTŞ 1 oktyabr 2023-cü ilədək TAP nəqliyyat sisteminin əməliyyatları üçün tələb olunan 2,000,000 MWh qaz həcmələrini çətdirməlidir.

Azəri ASR

AQTŞ və Qrup arasında 27 fevral 2003-cü il tarixində imzalanmış Qazın alqı-satqısına dair razılaşmaya ("Azəri ASR") əsasən, 2023-cü ildə və sonrakı dövrlərdə AQTŞ bu müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə minimum təxminən 1.5 mkm qaz tədarük etmək öhdəliyini daşıyırdı.

Azərbaycan Rollover QSR

16 aprel 2021-ci il tarixində AQTŞ və Qrup arasında yeni Qaz Alqı-Satqısı Razılaşması bağlanmışdır. Həmin razılaşma müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətlə Şahdəniz qazının müəyyən həcmələrinin (2022-ci ildə 3.8 mmkm, bütün digər tədarük illərində isə 3.0 mmkm) AQTŞ tərəfindən satılması və Qrup tərəfindən alınmasını əhatə edir.

SOCAR ASR və SOCAR Rollover QSR-in SOCAR-dan Azərkontrakta ötürülməsi

Azərbaycan Hökuməti Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmiş, səhmləri 100 faiz dövlətə məxsus Azərbaycan Respublikasının Dövlət Kontrakt Korporasiyası "Azərkontrakt" Açıq Səhmdar Cəmiyyətini ("Azərkontrakt") Nazirlər Kabinetinin 28 dekabr 2020-ci il tarixli, 513 sayılı Qərarına uyğun olaraq yerli bazarda təbii qazın alqı-satqısı ilə məşğul olan müəssisə təyin etmişdir. Hökumətin müvafiq tapşırıqlarını icra etmək və Nazirlər Kabinetinin qərarının tələblərini yerinə yetirmək üçün Qrup, 11 iyun 2021-ci il tarixindən etibarən Azəri ASR və Azərbaycan Rollover QSR üzrə bütün hüquq və öhdəliklərini "Azərkontrakt"a ötürmüşdür.

Kondensat üzrə ASR

AQTŞ və Qrup 27 fevral 2003-cü il tarixli Kondensatın Alqı-Satqısı Razılaşmasının tərəfləridir. Kondensat üzrə ASR-ə xitam vermək üçün tərəflər 18 yanvar 2008-ci il tarixli razılaşma (Xitamın verilməsinə dair razılaşma) imzaladılar. 16 aprel 2021-ci il tarixində AQTŞ və Qrup Xitamın verilməsinə dair razılaşmanı ləğv edərək kondensat üzrə ASR-ə əlavə imzaladılar. Həmin əlavədə Qrupun Şah Dəniz kondensatında payı üzrə hüququn sonradan Ceyhan dəniz terminalında satış üçün AQTŞ-ə ötürülməsinə icazə verilmiş və digər hüquqlarla yanaşı, Kondensat üzrə ASR əsasında Qrupa ödənilməli kondensatın satışlarından daxilolmaların Azərbaycan Rollover QSR, Azəri ASR və SOCAR Qaz təchizatı razılaşması əsasında Qrup tərəfindən AQTŞ-yə ödənilməli məbləğlərlə əvəzləşdirməsi hüququ nəzərdə tutulmuşdur. Həmin tarixdə AQTŞ SOCAR-ın Marketing və İqtisadi Əməliyyatlar İdarəsini Kondensat ASR əsasında Qrupdan alınmış kondensatın AQTŞ-nin adından bazara çıxarılması və satılması üçün AQTŞ-nin agentliyi təyin etmişdir.

CQD ilə Təxirə salınmış alqı-satqı razılaşması

CQD Upstream MMC və CQD Midstream MMC ilə bağlanan Təxirə Salınmış Alqı-Satqı razılaşmasına ("TSASR") əsasən, Qrup 2023-cü ilin martında Şah Dəniz HPBS, AQTŞ və CQBKŞ-dəki bütün iştirak paylarının satılmasına, satışdan əvvəl aşağıdakı şərtlərin yerinə yetirilməsi şərtilə, razılaşır:

- ▶ Avrobond müqavilələrinə əsasən SOCAR tərəfindən veksellərin tam və şərtsiz ödənilməsi və digər öhdəliklərin yerinə yetirilməsi; və
- ▶ Müqavilə şərtlərinə əsasən ödəniş məbləğinin tam həcmdə ödənilməsinin təsdiq edilməsi.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

BTC ASR (davamı)

Azəriqaz İstehsalat Birliyinin (Azəriqaz İB) öhdəliyi

Azərbaycan Respublikasının Bakı şəhəri və ətraf rayonları və Respublikanın regionlarının sosial-iqtisadi inkişafına yönəldilmiş ölkə Prezidentinin 27 fevral 2014-cü il tarixli 118 sayılı Sərəncamına uyğun olaraq, Azəriqaz İB sözügedən ərazilərin qazlaşdırılması imkanlarının təkmilləşdirilməsi ilə bağlı müəyyən öhdəliklər daşıyır. 2014-2018 illəri əhatə edən birinci qazlaşdırma proqramını tamamladıqdan sonra, Qrup qazlaşdırma prosesini yeni "Azərbaycan Respublikasının regionlarının 2019-2023-cü illər üçün sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramı" çərçivəsində davam etdirir. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə ölkədə qazlaşdırma 96.29 faiz tamamlanmışdır (31 dekabr 2021-ci il: 96.26 faiz).

Rəhbərlik hesab edir ki, ölkədə qalan qazlaşdırma işləri ilə bağlı xərclərin maliyyələşdirilməsi Dövlət tərəfindən kapitalla yatırımlar vasitəsilə davam etdiriləcək.

Kondensat ASR

27 may 2022-ci il tarixində AQTŞ və Qrupun törəmə şirkəti Azərbaycan (Şahdəniz) Limited, yeni Kondensatın Alqı-Satqısı Razılaşmasını imzaladılar. Müqavilədə Azərbaycan (Şahdəniz) Limited-in Şahdəniz HPBS-də 4.35 faiz iştirak payına aid olan kondensat üzrə hüququn sonradan Ceyhan dəniz terminalında satış üçün AQTŞ-yə ötürülməsinə icazə verilmiş və digər hüquqlarla yanaşı, AQTŞ-yə, Kondensat ASR əsasında Azərbaycan (Şahdəniz) Limited ödənilməli kondensatın satışlarından daxilolmaları SOCAR Qaz Təchizatı Müqaviləsi əsasında Qrup tərəfindən AQTŞ-yə ödənilməli məbləğlərlə əvəzləşdirmək hüququnun verilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Digər öhdəliklər

Neftin daşınması üzrə öhdəliklər

1 avqust 2002-ci il tarixində Qrup və AÇG HPBS-nin sair iştirakçıları ("İxracatçılar Qrupu") BTC Co şirkəti ilə AÇG yatağında Məhsulların Nəqli haqqında Müqavilə ("AÇG MN") bağlamışdır və 3 fevral 2004-cü il tarixində bu Müqaviləyə əlavələr edilmişdir. Bu Müqaviləyə əsasən, İxracatçılar Qrupu hər bir iştirakçı tərəfindən Qərb İxracat Marşrutu ilə göndərilən hər hansı məhsul istisna olmaqla, AÇG yatağından bütün xam neftin BTC neft boru kəməri vasitəsilə daşınması üzrə öhdəlik götürmüşdür. Qrup BTC Co tam istehsal həcmi ilə işləyənədək xam neftin dəmir yolu vasitəsilə daşınmamasına razılıq vermişdir. AÇG MN-ə uyğun olaraq Qrup BTC-nin istehsal həcmiminin kifayət qədər olduğu halda, sair daşınma imkanlarından istifadə edilməməsinə dair razılıq vermişdir.

BTC neft boru kəməri 2006-cı ilin may ayında istismara verilmişdir. Gündəlik istehsal həcmi 1,200,000 bareldən artıq olan BTC neft boru kəməri İxracatçılar Qrupunun əsas ixrac marşrutu kimi istifadə edilir. Məhsulların Nəqli haqqında Müqaviləyə uyğun olaraq, İxracatçılar Qrupu, Qrupun Nümayəndəsi, BTC-nin kreditorları və təminat üzrə zamini, eləcə də AÇG İxracatçılar Qrupunun müəyyən iştirakçılarının kreditorları və təminat üzrə zamini BTC tarifinin ödənişini neftin satışından gəlirlər üzrə birinci dərəcəli ödəniş olmasını təsdiqləmişlər.

SOCAR Ukraynanın öhdəliyi

► *Mal-material ehtiyatları*

31 dekabr 2022-ci il tarixinə Qrupun 23 AZN (501 milyon UAH) məbləğində mal-materialların alınması üzrə qısamüddətli müqavilə öhdəlikləri olmuşdur (31 dekabr 2021-ci il: 574 AZN (9,183 milyon UAH)).

► *Vergi qanunvericiliyi*

Qrup rəhbərliyin ən yaxşı təxminlərinə əsaslanaraq hesablanması tələb olunmayan mümkün vergi və hüquqi hadisələri üzrə ehtiyatları müəyyən etmişdir. Bu cür mümkün hadisələr baş verdiyi halda Qrupdan əlavə vergi və digər tutumların ödənilməsi tələb oluna bilər. 31 dekabr 2022-ci il tarixinə rəhbərlik bu cür mümkün hadisələrin 11 AZN-dən (247 milyon UAH) çox olmayacağını təxmin edir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

38. Şərti öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Digər öhdəliklər (davamı)

STAR Emal zavoduna aid xam neft təchizatı haqqında müqavilə əsasında öhdəlik

► Xam neft təchizatı

29 may 2014-cü il tarixində SOCAR və STAR Emal zavodu, STAR Emal zavoduna xam neftin satışı və çatdırılması haqqında Xam neftin Təchizatı haqqında müqavilə imzalamışlar. Müqaviləyə uyğun olaraq, SOCAR, müqavilənin başlanğıcından etibarən STAR Emal zavodunun xammal tələbini təmin etmək öhdəliyini daşıyır. Təchizat çatışmazlığı halında, SOCAR STAR Emal zavodu tərəfindən əsaslı olaraq çəkilmiş əlavə xərcləri ödəməlidir. Xam neft təchizatının kəsilməsi STAR-a əməliyyat və ya iqtisadi təsir göstərsə, bu cür pul vəsaitlərinin xaric olunması ehtimalı yarana bilər.

Məhsulların alınması və ehtiyat məhsullarının alınması

SOCAR-ın STAR neft emalı zavodunda istehsal olunan nafta və qarışıq ksilenləri bazar qiymətləri ilə almaq öhdəliyi mövcuddur. Sair neft məhsulları isə Türkiyə bazarında STAR neft emalı zavodu tərəfindən satılmalıdır. STAR neft emalı zavodu həmin məhsulları Türkiyə bazarında sata bilmədikdə, SOCAR həmin məhsulları satın alaraq Türkiyə və ya beynəlxalq bazarlarda təkrar satmalıdır. Həmin məhsullar üçün SOCAR-ın STAR Neft Emalı Zavoduna ödəyəcəyi məbləğlər bazar qiymətləri əsasında müəyyən ediləcək. Bundan əlavə, SOCAR çatışmayan məhsulların alınmamış həcmnin tam qiymətinə tələb olunan həcmə qəbul edilməməsinə görə cərimələnir. Əksinə, SOCAR tərəfindən ödənilməli zərər SOCAR-ın çatışmayan məhsulları qəbul etməməsi nəticəsində STAR Neft Emalı Zavodunun itkiləri ilə məhdudlaşır.

Azərbaycan Respublikasında qaz satışları

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 28 dekabr 2020-ci il tarixli 513 nömrəli qərarına əsasən təsdiq olunmuş Dövlət Yanacaq-Enerji Balansına uyğun olaraq ixrac öhdəlikləri yerinə yetirildikdən sonra "Azneft" İB və HPBS-lər ("SOCAR Qaz İstehsalçıları") tərəfindən hasil edilən təbii qazın ümumi həcmi dövlətə məxsus "Azərkontrakt" ASC-yə satılmalıdır.

39. Müəssisələrin birləşməsi, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər

Qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər

Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər dəyərsizləşmə üzrə yoxlama məqsədləri ilə 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə PVYV-yə aşağıdakı kimi aid edilmişdir:

	SOCAR Trading		SOCAR Energy Holdings AG		Petkim		Sair	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021
Qudvil	106	106	128	129	135	24	22	25
Ticarət adı	-	-	-	-	48	10	-	-

Qudvilin balans dəyərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2022	2021
1 yanvarda balans dəyəri	284	313
Çevrilmədən yaranan fərq	108	(27)
Sair	(1)	(2)
31 dekabrda balans dəyəri	391	284

Qudvilin 31 dekabr 2022-ci və 2021-ci il tarixlərinə balans dəyərində, müvafiq olaraq, 4 AZN və 4 AZN məbləğində yığılmış qudvilin dəyərsizləşməsi daxildir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

39. Müəssisələrin birləşməsi, qudvil və qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Petkim-ə aid qudvilin və ticarət adının balans dəyərini yoxlanılması

31 dekabr 2022-ci il tarixinə qudvilin və ticarət adının balans dəyəri fond birjasında bazar dəyəri nəzərə alınmaqla dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır.

Əgər səhm qiyməti rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox/az olsaydı, bərpa edilə bilən dəyərin ümumi məbləği, müvafiq olaraq, 46 AZN çox / 46 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində məntiqi baxımdan mümkün dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

SOCAR Energy Holdings AG-nın alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərini yoxlanılması

31 dekabr 2022-ci il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Energy Holdings AG və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərini hesablamlarına əsaslanaraq, 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 961 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş 5 illik müddəti əhatə edən biznes planlara əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər dəqiq və etibarlı proqnozları əks etdirir. 5 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər ildə 1.5 faiz yekun artım dərəcəsi ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra 6 faiz diskont dərəcəsi kimi istifadə edilmiş KOQ-ni tətbiq etməklə xalis cari dəyərə diskont edilir (31 dekabr 2021-ci il: 6 faiz). Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir. Qiymətləndirmə əməliyyatı KOQ-yə və yekun artım faizinə yüksək dərəcədə həssasdır.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 1 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərini məbləği, müvafiq olaraq, 177 AZN az / 280 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərini məbləği, müvafiq olaraq, 48 AZN çox / 42 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində məntiqi baxımdan mümkün dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

SOCAR Trading-in alınmasına aid olan qudvilin balans dəyərini yoxlanılması

31 dekabr 2022-ci il tarixinə qudvilin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyəri ilə müqayisə edilərək dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılmışdır. Bərpa edilə bilən dəyər SOCAR Trading və onun törəmə müəssisələrinin istifadə dəyərini hesablamlarına əsaslanaraq, 31 dekabr 2022-ci il tarixinə 848 AZN kimi müəyyən edilmişdir. Bu məqsədlə istifadə edilmiş vergidən əvvəl pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozları rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş 5 illik müddəti əhatə edən biznes planlara əsaslanır. Rəhbərlik hesab edir ki, müvafiq pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər dəqiq və etibarlı proqnozları əks etdirir. 5 ildən artıq müddətə pul vəsaitlərinin hərəkətinə dair təxminlər ildə 1 faiz yekun artım dərəcəsi ilə ekstrapolyasiya edilir və sonra 12 faiz (2021-ci il: 12 faiz) diskont dərəcəsi kimi istifadə edilmiş KOQ-ni tətbiq etməklə xalis cari dəyərə diskont edilir. Aparılmış yoxlamaya görə dəyərsizləşmə müəyyən edilməmişdir. Qiymətləndirmə əməliyyatı KOQ-ni və yekun artım faizinə yüksək dərəcədə həssasdır.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərini məbləği, müvafiq olaraq, 18 AZN az / 19 AZN çox olardı.

Əgər hesablama zamanı istifadə edilmiş yekun artım dərəcəsi rəhbərliyin təxminlərindən 0.25 faiz çox/az olsaydı, istifadə dəyərini məbləği, müvafiq olaraq, 11 AZN çox / 11 AZN az olardı.

Həssaslıq təhlili nəticəsində məntiqi baxımdan mümkün dəyərsizləşmə zərəri müəyyən edilməmişdir.

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr

Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr üzrə maliyyə məlumatları aşağıda təqdim edilir:

Qeyri-nəzarət payına düşən səhmlərin payı:

Adı	Təsis edildiyi ölkə	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə	2022	2021
Petkim	Türkiyə	Türkiyə	49%	49%
"SOCAR Polymer" MMC	Azərbaycan	Azərbaycan	43%	43%

Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət paylarının yığılmış qalıqları:

Adı	2022	2021
Petkim	948	768
"SOCAR Polymer" MMC	138	166

Əhəmiyyətli qeyri-nəzarət paylara bölüşdürülmüş (zərər) /mənfəət:

Adı	2022	2021
Petkim	(68)	458
"SOCAR Polymer" MMC	(28)	23

Bu törəmə müəssisələrin ümumi maliyyə məlumatı aşağıda göstərilir. Bu məlumat müəssisələr arası eliminasiyalardan əvvəlki məlumatlara əsaslanır.

2022-ci il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	"SOCAR Polymer" MMC
Gəlirlər	5,413	351
Satışların maya dəyəri	(5,359)	(260)
Ümumi və inzibati xərclər	(133)	(15)
Paylaşdırma xərcləri	(56)	(19)
Sair əməliyyat gəliri	24	-
Sair əməliyyat xərci	(14)	(30)
Effektiv faiz metodu istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirləri	95	-
Maliyyə xərcləri	(183)	(88)
Məzənnə fərqindən gəlir/(zərər), xalis	29	(1)
Monetar zərər	(101)	-
Vergidən əvvəlki zərər	(285)	(62)
Mənfəət vergisi gəliri/(xərçi)	146	(3)
Davam edən əməliyyatlardan il üzrə zərər	(139)	(65)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək sair məcmu gəlir	526	-
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməyəcək sair məcmu zərər	(18)	-
Ümumi məcmu gəlir /(zərər)	369	(65)
Qeyri-nəzarət paylarına aiddir	181	(28)
Qeyri-nəzarət payları üzrə bəyan edilmiş dividendlər	(1)	-

(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)

40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	“SOCAR Polymer” MMC
Gəlirlər	5,639	479
Satışların maya dəyəri	(4,385)	(314)
Ümumi və inzibati xərclər	(116)	(15)
Paylaşdırma xərcləri	(58)	(20)
Sair əməliyyat gəliri	18	2
Sair əməliyyat xərci	(20)	(38)
Maliyyə xərcləri	(53)	(42)
Məzənnə fərqi gəlir	116	-
Vergidən əvvəlki mənfəət	1,141	52
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	(206)	2
Davam edən əməliyyatlardan il üzrə mənfəət	935	54
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif ediləcək sair məcmu zərər	(1,045)	-
Cəmi məcmu (zərər)/gəlir	(110)	54
Qeyri-nəzarət paylarına aiddir	(54)	23
Qeyri-nəzarət payları üzrə bəyan edilmiş dividendlər	(2)	-

31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi hesabat:

	Petkim	“SOCAR Polymer” MMC
Cari aktivlər	3,152	193
O cümlədən:		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	1,205	25
Ticarət və sair debitor borcları	485	37
Mal-material ehtiyatları	421	106
Sair cari aktivlər	1,041	25
Uzunmüddətli aktivlər	2,024	1,183
O cümlədən:		
Əmlak, tikili və avadanlıq	1,856	1,063
Qeyri-maddi aktivlər	20	20
Sair uzunmüddətli aktivlər	148	100
Cari öhdəliklər	(2,837)	(24)
O cümlədən:		
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(2,330)	-
İcarə öhdəliyi, cari	(8)	-
Ticarət və sair kreditor borcları	(429)	(24)
Sair cari öhdəliklər	(70)	-
Uzunmüddətli öhdəliklər	(403)	(1,030)
O cümlədən:		
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(242)	(980)
Təxirə salınmış gəlir	(76)	-
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	(47)	-
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(5)	(48)
İcarə öhdəliyi, uzunmüddətli	(33)	(2)
Cəmi kapital	(1,936)	(322)
Kapital aiddir		
Əsas şirkətin kapital sahiblərinə	(988)	(184)
Qeyri-nəzarət payların sahiblərinə	(948)	(138)

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	“SOCAR Polymer” MMC
Cari aktivlər	2,606	167
O cümlədən:		
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	487	2
Ticarət və sair debitor borcları	702	70
Mal-material ehtiyatları	473	84
Sair cari aktivlər	944	11
Uzunmüddətli aktivlər	1,343	1,256
O cümlədən:		
Əmlak, tikili və avadanlıq	1,134	1,150
Qeyri-maddi aktivlər	125	23
Sair uzunmüddətli aktivlər	84	83
Cari öhdəliklər	(1,018)	(44)
O cümlədən:		
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	(374)	-
İcarə öhdəliyi, cari	(9)	-
Ticarət və sair kreditör borcları	(544)	(44)
Sar cari öhdəliklər	(91)	-
Uzunmüddətli öhdəliklər	(1,363)	(992)
O cümlədən:		
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(1,191)	(950)
Təxirə salınmış gəlir	(81)	-
Öhdəliklər və məsrəflər üzrə sair ehtiyatlar	(29)	-
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(27)	(40)
İcarə öhdəliyi, uzunmüddətli	(35)	(2)
Cəmi kapital	(1,568)	(387)
Kapital aiddir		
Əsas şirkətin kapital sahiblərinə	(800)	(221)
Qeyri-nəzarət payların sahiblərinə	(768)	(166)

31 dekabr 2022-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	“SOCAR Polymer” MMC
2022		
Əməliyyat	48	187
İnvestisiya	(449)	(5)
Maliyyələşdirmə	982	(158)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqi	137	(1)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım	718	23

*(Xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər milyon Azərbaycan Manatı ilə ifadə edilir)***40. Mühüm qeyri-nəzarət payı olan törəmə müəssisələr (davamı)**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat:

	Petkim	“SOCAR Polymer” MMC
2021		
Əməliyyat	516	111
İnvestisiya	(224)	(4)
Maliyyələşdirmə	(684)	(118)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri üzrə xalis məzənnə fərqi	(389)	-
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis azalma	(781)	(11)

41. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr**Şahdəniz HPBS, CQBK və CQBK Hold Co-da payın satılması**

31 mart 2023-cü il tarixinə Qrup, Şahdəniz HPBS-də 14.35 faizlik iştirak payını CQD Upstream MMC-yə satmışdır. Həmin tarixdə Qrup, CQBK və CQBK Hold Co-da 14.35 faizlik iştirak payını CQD Midstream MMC-yə ötürmüşdür.

Borc öhdəlikləri

Hesabat dövründən sonra Qrup bir sıra yerli və beynəlxalq banklar qarşısında 6,728 AZN məbləğində qalıq borc öhdəliklərini ödəmişdir. Bu məbləğə 2,550 AZN məbləğində istiqraz ödənişləri daxildir.

Hesabat tarixindən sonra Qrup maliyyə təşkilatlarından 3,857 AZN məbləğində yeni uzunmüddətli və qısamüddətli kreditlər əldə etmişdir.